

Projekt

**UCHWAŁA NR
RADY MIEJSKIEJ W WOLBORZU**

z dnia 2026 r.

w sprawie uchwalenia „Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Wolbórz na lata 2026-2029 z perspektywą do roku 2033”.

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tj. Dz. U. z 2025, poz. 1153, poz. 1436, z 2026 poz. 252) oraz art. 17 ust. 1, art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (tj. Dz. U. z 2025 r. poz. 647; zm.: Dz. U. z 2024 r. poz. 1940, z 2025 r. poz. 303, poz. 1080, poz. 1812 i poz. 1863 oraz z 2026 r. poz. 426, M. P. z 2025 r. poz. 769 i poz. 1016)

**Rada Miejska w Wolborzu
uchwała, co następuje:**

§ 1. Uchwala się „Program Ochrony Środowiska dla Gminy Wolbórz na lata 2026-2029 z perspektywą do roku 2033” w brzmieniu określonym w załączniku do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Miasta i Gminy Wolbórz.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady
Miejskiej w Wolborzu

Zbigniew Klewin

Załącznik do uchwały nr
Rady Miejskiej w Wolborzu
z dnia 2026 r.

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Wolbórz na lata 2026-2029 z perspektywą do roku 2033

Wolbórz 2026

**„Program Ochrony Środowiska dla Gminy Wolbórz
na lata 2026-2029 z perspektywą do roku 2033”**

opracowany przez:

PPUH „BaSz” mgr inż. Bartosz Szymusik

26-200 Końskie ul. Polna 72

tel./fax: 41 372 49 75

e-mail: basz@post.pl

www.basz.pl

przy współpracy:

Urzędu Miejskiego w Wolborzu

Spis treści

Spis treści	3
Spis tabel.....	4
Spis wykresów.....	5
Spis rysunków	6
PRZEDMIOT I ZAKRES OPRACOWANIA.....	7
PODSTAWY I CEL OPRACOWANIA.....	8
METODYKA OPRACOWANIA PROGRAMU.....	9
I. GMINA WOLBÓRZ	11
1.1. Ogólna charakterystyka	11
1.2. Uwarunkowania społeczne i gospodarcze Gminy Wolbórz	15
II. DZIAŁANIA SAMORZĄDU W LATACH 2020-2024	28
2.1. Dochody i wydatki budżetu gminy	28
2.2. Dotychczasowe działania z zakresu ochrony środowiska i ocena realizowanej polityki ekologicznej gminy.....	29
III. OCENA STANU ŚRODOWISKA W POSZCZEGÓLNYCH OBSZARACH PRZYSZŁEJ INTERWENCJI.....	32
3.1. Ochrona klimatu i jakości powietrza	32
3.2. Zagrożenia hałasem	38
3.3. Pola elektromagnetyczne	42
3.4. Gospodarowanie wodami.....	43
3.5. Surowce mineralne.....	52
3.6. Gleby.....	53
3.7. Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów	54
3.8. Zasoby przyrodnicze	57
3.9. Zagrożenia poważnymi awariami	64
IV. ADAPTACJA DO ZMIAN KLIMATU.....	64
V. NADZWYCZAJNE ZAGROŻENIA ŚRODOWISKA	70
5.1. Zagrożenia pożarowe.....	70
5.2. Zagrożenia naturalne	70
5.3. Zagrożenie powodziąmi.....	70
5.4. Susze	72
5.5. Nadzwyczajne zagrożenia środowiska w poszczególnych obszarach interwencji	72
VI. DZIAŁANIA EDUKACYJNE	73
VII. MONITORING ŚRODOWISKA.....	75
XIII. ANALIZA ZGODNOŚCI PROGRAMU Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI NA POZIOMIE KRAJOWYM, WOJEWÓDZKIM I POWIATOWYM	78
8.1. Analiza zgodności programu z dokumentami strategicznymi na poziomie krajowym	78
8.2. Analiza zgodności programu z dokumentami strategicznymi na poziomie wojewódzkim.....	83
8.3. Analiza zgodności programu z dokumentami strategicznymi na poziomie powiatowym	87
IX. ANALIZA SWOT.....	88
X. CELE, KIERUNKI INTERWENCJI ORAZ ZADANIA I ICH FINANSOWANIE	91
XI. ZARZĄDZANIE OCHRONĄ ŚRODOWISKA.....	107
11.1. Ogólne zasady zarządzania ochroną środowiska	107

11.2. Propozycje rozwiązań służących zapobieganiu, ograniczaniu lub kompensacji przyrodniczej negatywnych oddziaływań na środowisko w związku z realizacją projektu POŚ.....	107
XII. WDRAŻANIE PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY WOLBÓRZ	110
12.1. Środki finansowe na realizację "Programu..."	110
XIII. STRESZCZENIE W JĘZYKU NIESPECJALISTYCZNYM	112

Spis tabel

Tabela 1. Liczba ludności gminy na przestrzeni lat 2020-2024	15
Tabela 2. Ludność gminy Wolbórz według ekonomicznych grup wiekowych w latach 2020-2024.....	16
Tabela 3. Wielkość zasobów mieszkaniowych w gminie Wolbórz w roku 2024.....	17
Tabela 4. Budownictwo mieszkaniowe na terenie gminy w latach 2020-2024.....	17
Tabela 5. Standardy zaspokajania potrzeb w zakresie mieszkalnictwa – tabela porównawcza (dane za rok 2024).....	18
Tabela 6. Stan zaopatrzenia gminy w wodę w roku 2024.....	18
Tabela 7. Sieć kanalizacyjna na terenie gminy w roku 2024	19
Tabela 8. Sieć gazowa na terenie gminy w roku 2024	19
Tabela 9. Wykaz dróg powiatowych	20
Tabela 10. Wykaz dróg gminnych	21
Tabela 11. Nowo zarejestrowane oraz wyrejestrowane podmioty gospodarcze w gminie Wolbórz w latach 2020-2024	22
Tabela 12. Podmioty gospodarki narodowej w gminie Wolbórz według sekcji w 2024r.....	22
Tabela 13. Podmioty gospodarcze na terenie gminy Wolbórz – dane za 2024 rok.....	23
Tabela 14. Zestawienie podmiotów gospodarczych działających na terenie gminy Wolbórz w 2020 roku według wielkości, tj. zatrudnionych osób.....	23
Tabela 15. Podstawowe właściwości wybranych rodzajów biomasy	26
Tabela 16. Wartości opałowe słomy	26
Tabela 17. Dochody i wydatki budżetu gminy Wolbórz w latach 2020-2024.....	28
Tabela 18. Dochody i wydatki z budżetu gminy Wolbórz w przeliczeniu na 1 mieszkańca w latach 2020-2024.....	29
Tabela 19. Klasy stref i wymagane działania w zależności od poziomów stężeń zanieczyszczenia uzyskanych w rocznej ocenie jakości powietrza, dla przypadków gdy dla zanieczyszczenia jest określony poziom dopuszczalny ¹⁾	34
Tabela 20. Klasy stref i oczekiwane działania w zależności od poziomów stężeń zanieczyszczenia, uzyskanych w rocznej ocenie jakości powietrza, dla przypadków gdy dla zanieczyszczenia jest określony poziom docelowy ¹⁾	34
Tabela 21. Klasy stref i oczekiwane działania w zależności od poziomów stężeń ozonu, z uwzględnieniem poziomu celu długoterminowego.....	35
Tabela 22. Wynikowe klasy stref dla poszczególnych zanieczyszczeń, uzyskane w ocenie rocznej dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony zdrowia (z uwzględnieniem krajowych norm dla uzdrowisk)	36
Tabela 23. Wynikowe klasy stref w strefie łódzkiej (klasyfikacja wg parametrów) uzyskane na podstawie rocznej oceny jakości powietrza z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych dla ochrony roślin (dwutlenku siarki, tlenków azotu oraz ozonu).....	36
Tabela 24. Dopuszczalne poziomy hałasu w środowisku	39
Tabela 25. Pomiary promieniowania elektromagnetycznego na terenie gminy Wolbórz	42

Tabela 26. Charakterystyka jednolitych części wód powierzchniowych (JCWP) rzecznych obejmujących teren gminy Wolbórz	45
Tabela 27. Dane o działalności oczyszczalni w gminie Wolbórz w latach 2020-2024.....	46
Tabela 28. Lokalizacja gminy Wolbórz względem Głównego Zbiornika Wód Podziemnych (GZWP Nr 401).....	47
Tabela 29. Charakterystyka JCWPd obejmujących teren gminy Wolbórz	48
Tabela 30. Stan sieci wodociągowej w gminie Wolbórz w latach 2020-2024	50
Tabela 31. Stan sieci kanalizacyjnej w gminie Wolbórz w latach 2020-2024	51
Tabela 32. Ścieki oczyszczone na terenie gminy Wolbórz w latach 2020-2024	51
Tabela 33. Zasoby kopalin w gminie Wolbórz.....	52
Tabela 34. Dane o gospodarstwach rolnych w Gminie Wolbórz	53
Tabela 35. Ilość i rodzaje odpadów zebranych z terenu gminy Wolbórz w latach 2021-2024	55
Tabela 36. Ilość i rodzaje odpadów zebranych w PSZOK w latach 2021-2024	56
Tabela 37. Ilość zebranych odpadów azbestowych na terenie gminy Wolbórz w latach 2021-2024.....	57
Tabela 38. Lesistość gminy Wolbórz w latach 2020-2024	58
Tabela 39. Tereny zieleni w gminie Wolbórz w latach 2020-2024	58
Tabela 40. Negatywne konsekwencje zmian klimatu określone w Polityce Ekologicznej Państwa 2030	65
Tabela 41. Nadzwyczajne zagrożenia środowiska w poszczególnych obszarach interwencji na terenie gminy Wolbórz.....	72
Tabela 42. Działania edukacyjne w poszczególnych obszarach interwencji na terenie gminy Wolbórz	74
Tabela 43. Harmonogram działań monitorujących "Program..."	75
Tabela 44. Wskaźniki monitorowania programu	76
Tabela 45. Zadania zaplanowane w POŚ powiązane z celami i kierunkami wskazanymi w krajowych dokumentach strategicznych.....	78
Tabela 46. Zadania zaplanowane w POŚ powiązane z celami i kierunkami wskazanymi w wojewódzkich dokumentach strategicznych	83
Tabela 47. Zadania zaplanowane w POŚ powiązane z celami i kierunkami wskazanymi w powiatowych dokumentach strategicznych.....	87
Tabela 48. Analiza SWOT w poszczególnych obszarach interwencji	88
Tabela 49. Cele, kierunki interwencji oraz zadania	92
Tabela 50. Harmonogram realizacji zadań monitorowanych wraz z ich finansowaniem planowanych do realizacji w latach 2026-2033	101

Spis wykresów

Wykres 1. Dynamika zmian liczby mieszkańców gminy Wolbórz w latach 2020-2024	15
Wykres 2. Ludność gminy Wolbórz według ekonomicznych grup wiekowych.....	16
Wykres 3. Wskaźniki przyrostu naturalnego i salda migracji w liczbach naturalnych na terenie gminy Wolbórz w latach 2020-2024.....	16
Wykres 4. Dochody i wydatki budżetu gminy Wolbórz	29

Spis rysunków

Rysunek 1. Położenie administracyjne Gminy Wolbórz w powiecie piotrkowskim	11
Rysunek 2. Mapa Gminy Wolbórz	12
Rysunek 3. Lokalizacja gminy Wolbórz w obszarze ochronnym GZWP nr 401	48
Rysunek 4. Obszary objęte ochroną na terenie gminy Wolbórz (mapa pogładowa)	63
Rysunek 5. Obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi na terenie gminy Wolbórz	71

PRZEDMIOT I ZAKRES OPRACOWANIA

Przedmiotem opracowania jest Program Ochrony Środowiska dla Gminy Wolbórz na lata 2026-2029 z perspektywą do roku 2033.

Podstawą prawną opracowania Programu Ochrony Środowiska jest ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo Ochrony Środowiska (t.j. Dz. U. z 2025 r., poz. 647 ze zm.), a w szczególności:

Art. 17. 1. Organ wykonawczy województwa, powiatu i gminy, w celu realizacji polityki ochrony środowiska, sporządza odpowiednio wojewódzkie, powiatowe i gminne programy ochrony środowiska, uwzględniając cele zawarte w strategiach, programach i dokumentach programowych, o których mowa w art. 14 ust. 1.

Art. 18. 1. Programy, o których mowa w art. 17 ust. 1, uchwała odpowiednio sejmik województwa, rada powiatu albo rada gminy.

2. Z wykonania programów organ wykonawczy województwa, powiatu i gminy sporządza co 2 lata raporty, które przedstawia się odpowiednio sejmikowi województwa, radzie powiatu lub radzie gminy.

Poprzedni „Program Ochrony Środowiska dla Gminy Wolbórz na lata 2022-2025 z perspektywą do roku 2029” przyjęty został Uchwałą Nr XXXVI/333/2021 Rady Miejskiej w Wolborzu z dnia 31 sierpnia 2021 roku.

W programie uwzględnione zostały wymagania dokumentów strategicznych wyższego szczebla (powiatowych, wojewódzkich i krajowych), określono rodzaj i harmonogram działań proekologicznych, środki niezbędne do osiągnięcia celów, w tym mechanizmy prawno-ekonomiczne i źródła finansowania zadań.

„Program Ochrony Środowiska dla Gminy Wolbórz...” stanowi opracowanie, które ma za zadanie umożliwienie kompleksowego i efektywnego zarządzania ochroną środowiska. Ma on zapewnić niezbędną koordynację działań proekologicznych w gminie, przyczynić się do rozwiązania istniejących problemów w tym zakresie, a także ukierunkować podejmowane przeciwdziałania mogącym pojawić się w przyszłości zagrożeniom.

W "Programie..." uwzględniono zagadnienia z zakresu ochrony środowiska i dziedzin bezpośrednio powiązanych, co powinno dopomóc we właściwym ukierunkowaniu działań zmierzających do zrównoważonego rozwoju gminy.

PODSTAWY I CEL OPRACOWANIA

Powszechne zainteresowanie problematyką ochrony środowiska wymaga opracowywania syntetycznych dokumentów, które zbierają informacje o stanie środowiska przyrodniczego oraz wyznaczają konkretne kierunki działań, prowadzące w konsekwencji do zrównoważonego rozwoju obszaru. Bardzo ważne jest, aby prowadzić ciągłą aktualizację zamierzonych celów, dostosowywać je do aktualnej sytuacji badać ich stopień wykonania.

Sporządzanie Programów Ochrony Środowiska dla kolejnych szczebli administracji samorządowej, umożliwi najbardziej efektywną ochronę środowiska przyrodniczego. Ochrona środowiska przyrodniczego jest jedną z głównych dróg do osiągnięcia zrównoważonego rozwoju, czyli osiągnięcia ładu ekologicznego, społecznego, ekonomicznego (gospodarczego) oraz przestrzennego.

Celem aktualizacji Programu jest przedstawienie wytycznych do racjonalnych działań programowych na dalsze lata i poprawa stanu środowiska przyrodniczego gminy Wolbórz. Zawarte w nim rozwiązania organizacyjne oraz logistyczno-techniczne przyczynią się do właściwego, zgodnego z zasadą zrównoważonego rozwoju, gospodarowania zasobami przyrodniczymi.

Najistotniejsze cele i kierunki działań w zakresie rozwoju społeczno – gospodarczego i ochrony środowiska określone dla gminy Wolbórz dotyczą:

- racjonalnego użytkowania zasobów naturalnych (zmniejszenia zużycia energii, surowców i materiałów, wzrostu udziału wykorzystywanych zasobów odnawialnych),
- ochrony powietrza (zapewnienia wysokiej jakości powietrza, redukcji emisji gazów i pyłów),
- ochrony przed hałasem (zminimalizowania uciążliwego hałasu),
- ochrony przed promieniowaniem elektromagnetycznym,
- ochrony wód (zapewnienia odpowiedniej jakości użytkowej wód, racjonalizacji zużycia wody, właściwej gospodarki wodno-ściekowej),
- ochrony gleb,
- ochrony zasobów przyrodniczych (zachowania zasobów przyrodniczych z uwzględnieniem ich różnorodności oraz rozwoju zasobów leśnych, racjonalnej eksploatacji lasów),
- prowadzenia skutecznej akcji edukacyjno-informacyjnej, gwarantującej powodzenie realizacji wyżej wymienionych działań.

METODYKA OPRACOWANIA PROGRAMU

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Wolbórz został opracowany zgodnie z obowiązującymi przepisami prawnymi oraz „Wytycznymi do opracowania wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska” wydanymi przez Ministerstwo Środowiska w 2015 roku i Załącznikiem do w/w wytycznych opracowanym w styczniu 2020r. Program stanowi szczegółową diagnozę stanu środowiska przyrodniczego, określając szanse i zagrożenia, przedstawia konkretne działania zmierzające do poprawy jego stanu. Dokument ten ustala również harmonogram realizacji zaplanowanych działań oraz przedstawia prognozę dalszych zmian w środowisku przyrodniczym gminy w odniesieniu do regionu i kraju.

Przy opracowywaniu Programu korzystano z zapisów zawartych w niżej wymienionych dokumentach:

- Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju. Polska 2030. Trzecia Fala Nowoczesności;
- Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030r.);
- Polityka ekologiczna państwa 2030 – strategia rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej;
- Strategia Zrównoważonego Rozwoju Transportu do 2030 roku;
- Strategia „Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko”;
- Strategia zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa 2030;
- Strategia rozwoju systemu bezpieczeństwa narodowego Rzeczypospolitej Polskiej 2022;
- Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030;
- Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030;
- Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2030;
- Polityka energetyczna Polski do 2040 roku;
- Aktualizacja Krajowego Programu Ochrony Powietrza do 2025 r. (z perspektywą do 2030r. oraz 2040 r.) – inaczej aKPOP;
- Plan Gospodarowania Wodami na obszarze dorzecza Wisły;
- Aktualizacja Programu wodno-środowiskowego kraju;
- Aktualizacja Krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych;
- Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030;
- Krajowy program zapobiegania powstawaniu odpadów;
- Program oczyszczania kraju z azbestu na lata 2009-2032;
- Narodowy Program Rozwoju Gospodarki Niskoemisyjnej;
- Narodowa Strategia Edukacji Ekologicznej;
- Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030;
- Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Łódzkiego oraz Plan zagospodarowania przestrzennego miejskiego obszaru funkcjonalnego Łodzi, Łódź sierpień 2018r.;
- Program Ochrony Środowiska Województwa Łódzkiego na lata 2025-2028 z perspektywą do 2032, Łódź 2024r.;
- Plan gospodarki odpadami dla województwa łódzkiego na lata 2025-2030 z uwzględnieniem lat 2031-2036, Łódź 2025r.;

- Program ochrony środowiska przed hałasem dla województwa łódzkiego przyjęty uchwałą nr II/40/24 Sejmiku Województwa łódzkiego w dniu 21 czerwca 2024r.;
- Uchwała nr L/597/22 Sejmiku Województwa łódzkiego z dnia 22 listopada 2022 r. zmieniająca uchwałę nr XLIV/548/17 Sejmiku Województwa łódzkiego z dnia 24 października 2017r. w sprawie wprowadzenia na obszarze województwa łódzkiego ograniczeń w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw;
- Uchwała nr LXIII/694/23 Sejmiku Województwa łódzkiego z dnia 21 listopada 2023 r. zmieniająca uchwałę w sprawie programu ochrony powietrza i planu działań krótkoterminowych dla strefy łódzkiej;
- Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Piotrkowskiego na lata 2021-2024 perspektywą na lata 2025-2028,
- Program Ochrony Środowiska dla Gminy Wolbórz na lata 2022-2025 z perspektywą do roku 2029,
- Strategia Rozwoju Gminy Wolbórz na lata 2022-2022, Wolbórz 2021,
- Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Wolbórz na lata 2021-2030, Wolbórz 2021.

Niniejszy Program opiera się na dostępnej bazie danych GUS, GDOŚ w Warszawie, WIOŚ w Łodzi, Urzędu Marszałkowskiego Województwa łódzkiego, Starostwa Powiatowego w Piotrkowie Trybunalskim, Urzędu Miejskiego w Wolborzu. Przy opracowaniu Programu wykorzystano materiały i informacje uzyskane także od jednostek działających na omawianym terenie oraz na obszarze województwa łódzkiego (zarządców dróg, eksploatorów sieci infrastruktury, przedsiębiorstw wodociągowo – kanalizacyjnych, zarządców instalacji).

I. GMINA WOLBÓRZ

1.1. Ogólna charakterystyka

1.1.1. Dane administracyjne

Wolbórz to gmina miejsko-wiejska położona w północno-wschodniej części powiatu piotrkowskiego, w województwie łódzkim.

Sąsiaduje z gminami:

- od północy z gminą Będków i Ujazd (powiat tomaszowski),
- od wschodu z gminą Tomaszów Mazowiecki (powiat tomaszowski),
- od południowego-wschodu z gminą Mniszków (powiat opoczyński),
- od południa z gminą Sulejów (powiat piotrkowski),
- od południowego-zachodu z miastem na prawach powiatu Piotrków Trybunalski,
- od zachodu z gminą Moszczenica (powiat piotrkowski).

Rysunek 1. Położenie administracyjne Gminy Wolbórz w powiecie piotrkowskim

Źródło: archiwum.powiat-piotrkowski.pl

Gmina Wolbórz pełni następujące funkcje: rolniczą, rekreacyjną (w części południowo-wschodniej), administracyjno-usługową, obsługi produkcji żywności, obsługi obszaru gminy. Centrum administracji i usług podstawowych mieści się w Wolborzu.

Obszar gminy rozcięty jest wąskimi dolinami rzek: Wolbórki (płynącej z północnego zachodu na zachód) i Moszczanki (płynącej równoleżnikowo z zachodu na wschód środkiem zachodniej części gminy).

1.1.2. Rzeźba terenu i geologia

Pod względem fizyczno-geograficznym (J. Kondracki) gmina Wolbórz położona jest w obrębie dwóch mezoregionów: Równina Piotrkowska oraz Wzgórza Radomszczańskie. Granica mezoregionów przebiega przez południowo-zachodni fragment Gminy. Równina Piotrkowska obejmuje przeważającą część obszaru Gminy, poza jej południowo-zachodnim fragmentem, który należy do Wzgórz Radomszczańskich.

Równina Piotrkowska w większości obejmuje tereny płaskie, lokalnie obszary faliste. Tworzy ją piaszczysta równina o wysokiej lesistości, której drzewostan należał niegdyś do dawnych puszczy – Lasów Sulejowskich i Lasów Spalskich. Najważniejszym ciekim mezoregionu jest rzeka Pilica, przepływająca przez jej południowo-wschodni obszar. Na odcinku rzeki między Sulejowem a Smardzewicami utworzono sztuczny zbiornik retencyjno-energetyczno-rekreacyjny, Zalew Sulejowski.

Wzgórza Radomszczańskie tworzą leśno-rolnicze przestrzenie wzgórz utworzonych z wapieni jurajskich i piaskowców kredowych, których maksymalna wysokość (góra Chełmno) sięga 320 m n.p.m. W zasięgu mezoregionu znajdują się obszary źródliskowe Widawki i Luciąży.

Pod względem geomorfologicznym Gmina wchodzi w zasięg Niecki Mogileńsko-Łódzkiej, która stanowi rozciągniętą strefę synklinarną o faliściej powierzchni i dominacji utworów kredowych (margle, wapień, wapień margliste, iły) o znacznej miąższości. W południowym fragmencie Gminy podłoże geologiczne tworzą utwory jurajskie (iły, wapień, margle). Brak utworów trzeciorzędowych, bezpośrednio na warstwach mezozoicznych wytworzyły się utwory czwartorzędowe, zwłaszcza plejstoceńskie (piaszczyste i piaszczysto-żwirowe). Na utwory holocenijskie składają się torfy, mułki, piaski i żwiry rzeczne zalegające w dolinach rzecznych oraz zagłębieniach terenu.

Teren Gminy cechuje się stosunkową jednorodnością, powierzchnia terenu ma charakter płaski o nachyleniu południowo-wschodnim, w kierunku doliny rzecznej Pilicy. Deniwelacje terenu są nieznaczne i sięgają ok. 30 m (najwyższe tereny położone są na ok. 200 m n.p.m., najniższe zaś na ok. 170 m n.p.m.). Wśród form powierzchniowych występują elementy pochodzenia polodowcowego, eolicznego, rzeczno- oraz antropogenicznego.

1.1.3. Warunki klimatyczne

Pod względem podziału Polski na regiony klimatyczne, gmina Wolbórz należy do Regionu Środkowopolskiego.

Region Środkowopolski jest jednym z największych regionów klimatycznych kraju o wyraźnych, mocno zarysowanych granicach (poza granicą wschodnią) przez co warunki klimatyczne panujące w jego zasięgu posiadają charakter klimatu wschodniego,

kontynentalnego. Cechą charakterystyczną regionu jest częstsze występowanie dni bardzo ciepłych, pochmurnych bez opadu (średnio 38 dni/rok).

Lokalne warunki klimatyczne uzależnione są od różnych czynników, m.in.: rzeźby terenu, występowania lasów i innych zbiorowisk roślinnych, wód powierzchniowych, podmokłych zagłębień terenowych itp. Na zróżnicowane cechy klimatu gminy Wolbórz wpływa równinne ukształtowanie powierzchni, średnia lesistość, oddziaływanie wód powierzchniowych (Zalew Sulejowski) oraz ścieranie się mas powietrza morskiego z kontynentalnym.

Charakterystyczne cechy klimatu gminy to:

- średnia roczna temperatura powietrza wynosi 9°C,
- średnia roczna ciśnienia atmosferycznego wynosi 1015-1016 hPa,
- usłonecznienie atmosferyczne roczne wynosi 1900-2000 h,
- opad sumaryczny roczny wynosi 400-425 mm,
- zachmurzenie średnie roczne wynosi 5,0-5,2 (w skali 0-8),
- średnia roczna wilgotność powietrza wynosi 80%-82%,
- liczba dni z pokrywą śnieżną w sezonie wynosi 50-60 dni,
- liczba dni z przymrozkami wynosi 100-120 dni,
- średnia roczna prędkość wiatru wynosi 3,5 m/s - 4 m/s.

1.1.4. Hydrografia

Na wody powierzchniowe Gminy składają się ciekі rzeczne, jeziora i mniejsze zbiorniki wodne, w tym zbiorniki sztuczne, a zwłaszcza Zbiornik Sulejowski. Wszystkie wody powierzchniowe zajmują łącznie 3,7% powierzchni Gminy. Cała Gmina należy do zlewni rzeki Pilicy.

Do ważniejszych gminnych cieków rzecznych należy rzeka Wolbórka, Moszczanka Właściwa, Golezanka oraz Młynówka Moszczanka i Młynówka Wolbórka. Rzeki te pełnią funkcję różnostopniowych dopływów rzeki Pilicy. Ponadto do sieci rzecznej Gminy należy także mniejszy, bezimienny ciek przepływający w południowo-zachodniej części Gminy i uchodzący do Zalewu Sulejowskiego. Uzupełnieniem sieci rzecznej Gminy są systemy rowów i cieków melioracyjnych, które łącznie z ciekami naturalnymi służą nawadnianiu i regulacji stosunków wodnych w obszarach użytkowanych rolniczo.

Największym zbiornikiem wodnym Gminy jest sztucznie utworzony Zalew Sulejowski o powierzchni ok. 23,8 km², długości 23,5 km i objętości ok. 78,85 mln m³. Maksymalna głębokość zbiornika osiąga 15 m. Zbiornik został utworzony w celu regulacji stosunków wodnych poniżej betonowo-ziemnej zapory (retencja), dodatkowo pełni funkcję energetyczną oraz rekreacyjną. Zbiornik zasilany jest przez wody rzeki Pilicy i Luciąży.

1.2. Uwarunkowania społeczne i gospodarcze Gminy Wolbórz

1.2.1. Demografia

Gmina Wolbórz (wg stanu na 31.12.2024r.) liczy ogółem 7 794 mieszkańców, w tym 3 821 mężczyzn oraz 3 973 kobiet.

Tabela 1. Liczba ludności gminy na przestrzeni lat 2020-2024

Wyszczególnienie	2020	2021	2022	2023	2024
Liczba mieszkańców ogółem	7 836	7 843	7 877	7 842	7 794
Miasto	2 268	2 263	2 275	2 270	2 237
Wieś	5 568	5 580	5 602	5 572	5 557
Mężczyźni	3 873	3 882	3 897	3 859	3 821
Kobiety	3 963	3 961	3 980	3 983	3 973

Źródło – dane GUS

Analizując liczbę ludności gminy według płci, można zaobserwować, iż nieco ponad połowę mieszkańców stanowią kobiety (51,0%), co jest charakterystyczne dla struktury całego województwa. Współczynnik feminizacji w 2024 roku w gminie wynosił 104, co oznacza, że na 100 mężczyzn przypadają 104 kobiety (w województwie łódzkim współczynnik ten wynosił 110).

Gęstość zaludnienia dla terenu miejskiego wynosi 147,4 osób na km², a dla terenu wiejskiego 40,7 osób na km². Od roku 2022 obserwuje się spadek liczby ludności.

Wykres 1. Dynamika zmian liczby mieszkańców gminy Wolbórz w latach 2020-2024

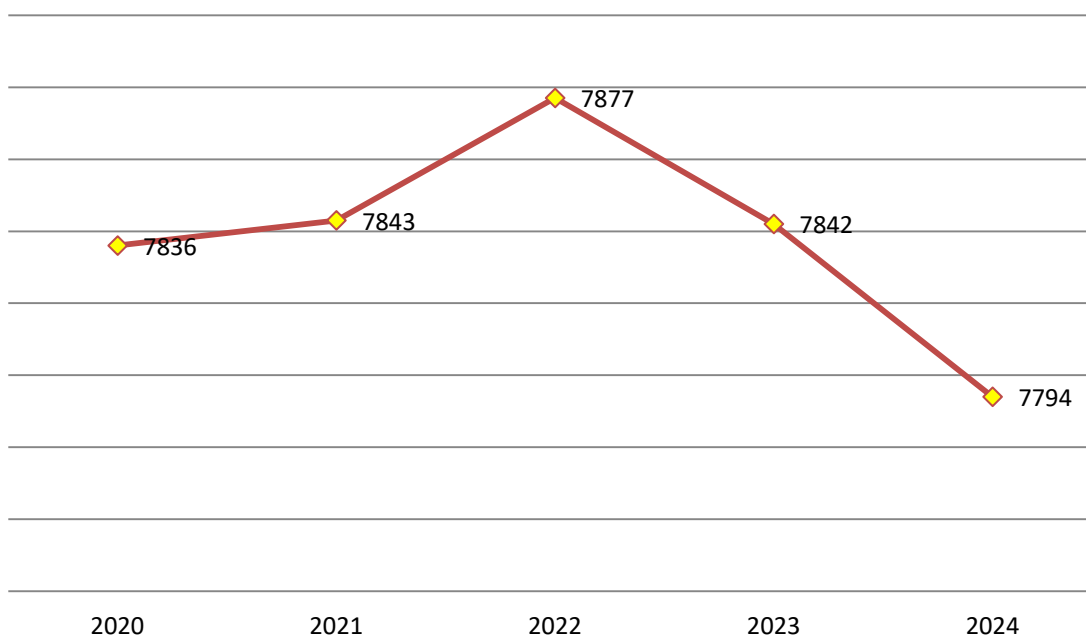
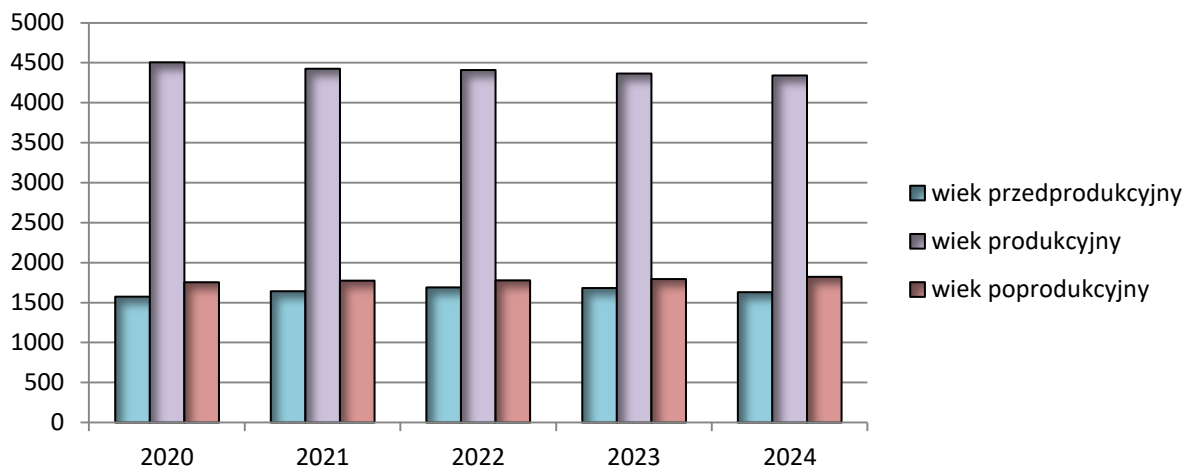

Tabela 2. Ludność gminy Wolbórz według ekonomicznych grup wiekowych w latach 2020-2024

Wyszczególnienie	2020		2021		2022		2023		2024	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%
Wiek przedprodukcyjny	1 576	20,1	1 644	21,0	1 690	21,5	1 683	21,5	1 630	20,9
Wiek produkcyjny	4 507	57,5	4 426	56,4	4 410	56,0	4 365	55,7	4 343	55,7
Wiek poprodukcyjny	1 753	22,4	1 773	22,6	1 777	22,6	1 794	22,9	1 821	23,4

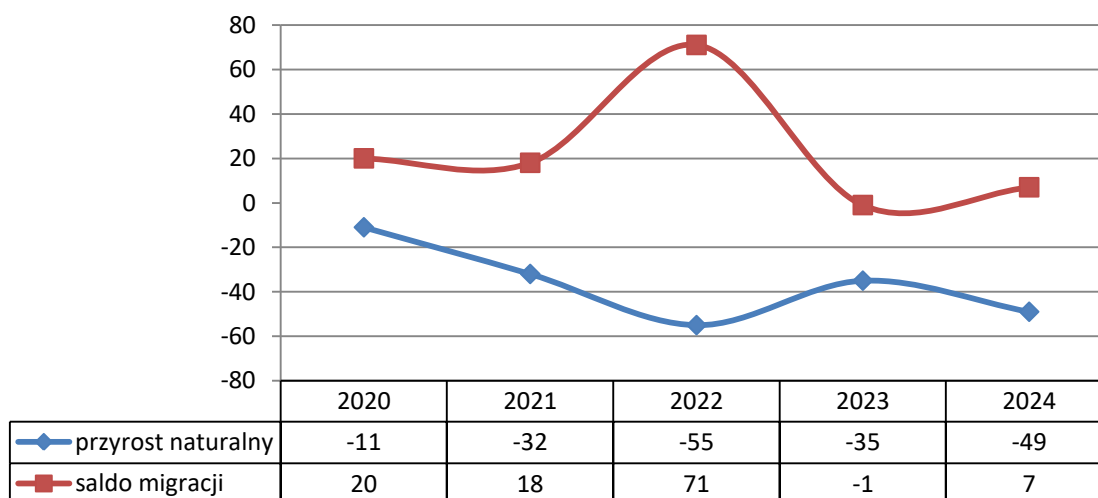
Źródło – dane GUS

Wykres 2. Ludność gminy Wolbórz według ekonomicznych grup wiekowych

Od roku 2022 w strukturze ludności gminy udział liczby osób młodych (w wieku przedprodukcyjnym) ulegał spadkowi. W 2022r. udział ten wynosił 21,5%, w 2024r. zmalał do 20,9 %. W latach 2020-2024 zmalał udział ludności w wieku produkcyjnym, w 2020r. wynosił 57,5%, a w roku 2024 wynosił 55,7%. Wzrasta w liczbie wszystkich mieszkańców procentowy udział osób będących w wieku poprodukcyjnym – od 22,4% w roku 2020 do 23,4% w roku 2024, co świadczy o starzeniu się społeczeństwa.

Wykres 3. Wskaźniki przyrostu naturalnego i salda migracji w liczbach naturalnych na terenie gminy Wolbórz w latach 2020-2024

Wskaźniki demograficzne dla gminy Wolbórz wynoszą (wg GUS, 2024):

- wskaźnik obciążenia demograficznego:
 - ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym: 79,5 osoby
 - ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym: 111,7 osób
 - ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym: 41,9 osoby
- wskaźniki modułu:
 - gęstość zaludnienia: 51,4 osoby na 1 km²
 - kobiety na 100 mężczyzn: 104
 - przyrost naturalny: na 1000 ludności: 6,01, w liczbach naturalnych: -49 osób
 - saldo migracji: na 1000 ludności 0,89; w liczbach naturalnych: 7 osób
- inne wskaźniki:
 - małżeństwa na 1000 ludności: 1,7
 - urodzenia żywe na 1000 ludności: 6,01
 - zgony na 1000 ludności: 12,27

1.2.2. Mieszkalnictwo

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego, stan na koniec 2024r., na terenie gminy Wolbórz znajdowało się 2 934 mieszkania, liczących 12 935 izb, o łącznej powierzchni użytkowej 274 253 m² (w tym w mieście odpowiednio 824 mieszkania o powierzchni 81 688 m²). Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania wynosi 93,5 m².

Tabela 3. Wielkość zasobów mieszkaniowych w gminie Wolbórz w roku 2024

Wskaźnik	Miasto	Obszar wiejski	Ogółem
Liczba mieszkań (szt.)	824	2 110	2 934
Liczba izb (szt.)	3 896	9 039	12 935
Powierzchnia użytkowa mieszkań (m ²)	81 688	192 565	274 253

Źródło – dane GUS

Tabela 4. Budownictwo mieszkaniowe na terenie gminy w latach 2020-2024

Mieszkania oddane do użytkowania	2020	2021	2022	2023	2024
Mieszkania ogółem (szt.)	34	43	48	35	32
Powierzchnia użytkowa mieszkań ogółem (m ²)	4 423	5 347	5 537	4 475	4 403

Źródło – dane GUS

Tabela 5. Standardy zaspokajania potrzeb w zakresie mieszkalnictwa – tabela porównawcza (dane za rok 2024)

Wolbórz	Przeciętna liczba			Przeciętna powierzchnia użytkowa	
	izb w 1 mieszkaniu	osób w 1 mieszkaniu	osób na 1 izbę	mieszkania [m ²]	na 1 osobę [m ²]
Miasto	4,73	2,71	0,57	99,1	36,5
Obszary wiejskie	4,28	2,63	0,61	91,3	34,7
Ogółem	4,41	2,66	0,60	93,5	35,2

Źródło – dane GUS

Sytuacja mieszkaniowa ludności gminy ulega systematycznej poprawie, jest to wynikiem przyrostu nowych mieszkań o wyższym standardzie w zabudowie prywatnej.

Na jedno mieszkanie o przeciętnej wielkości 93,5 m² przypadają średnio 2,66 osoby. W skład jednego mieszkania wchodzi przeciętnie 4,41 izby, co daje wartość 0,60 osoby na jedną izbę. Statystyczny mieszkaniec gminy ma do swojej dyspozycji 35,2 m² powierzchni mieszkaniowej.

Wskaźniki wyposażenia mieszkań w infrastrukturę dla gminy Wolbórz wynoszą:

- wodociąg: teren miasta – 98,5 %, teren wsi – 96,4 %,
- łazienka: teren miasta – 93,4 %, teren wsi – 82,6 %,
- centralne ogrzewanie: teren miasta – 86,5%, teren wsi – 76,9 %.

1.2.3. Infrastruktura techniczna

Zaopatrzenie w wodę

Gmina posiada dobrze rozwiniętą infrastrukturę techniczną, w skład której wchodzi m.in. rozdzielcza sieć wodociągowa o długości 179,1 km oraz 2 481 szt. przyłączy. W obszarze gminy Wolbórz zaopatrywanie mieszkańców w wodę odbywa się z wykorzystaniem systemów komunalnych. Woda pobierana jest z ujęć w Wolborzu, Polichnie, Żywocinie, i Swolszewicach Dużych. Przeciętne zużycie wody przyjmuje wartość około 44,1 m³/mieszkańca.

Tabela 6. Stan zaopatrzenia gminy w wodę w roku 2024

Wyszczególnienie	Jednostka miary	Miasto	Obszary wiejskie	Gmina - ogółem
Długość eksploatowanej sieci wodociągowej	km	17,9	161,2	179,1
Przyłącza wodociągowe prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt.	638	1 843	2 481
Woda dostarczona gospodarstwom domowym	dam ³	82,4	262,6	345,0
Zużycie wody w gospodarstwach domowych na 1 mieszkańca	m ³	36,4	47,2	44,1

Źródło – dane GUS

Wskaźnik zwodociągowania gminy wyrażony liczbą osób korzystających z instalacji do ogółu ludności wynosi 97,0% dla terenu miasta oraz 96,0% dla obszarów wiejskich. Wskaźnik uzbrojenia w sieć wodociągową wynosi 118,1km/100km² terenu, w tym na terenie miasta 117,9km/100km².

Gospodarka ściekowa

Łączna długość sieci kanalizacji sanitarnej na terenie gminy wynosi 117,6 km, w tym w mieście 18,9 km. Do sieci przyłączonych jest 2 071 odbiorców. Z kanalizacji korzysta ogółem 77,4 % mieszkańców gminy. Gmina Wolbórz posiada trzy biologiczno-mechaniczne z podwyższonym usuwaniem biogenów oczyszczalnie ścieków w miejscowościach:

- Wolbórz - o przepustowości $Q_{sr.d} = 676,6 \text{ m}^3/\text{d}$, wydajność max w RLM = 5455
- Psary Duże – o przepustowości $Q_{sr.d} = 120 \text{ m}^3/\text{d}$, wydajność max w RLM = 1200
- Żarnowica – o przepustowości $Q_{sr.d} = 420 \text{ m}^3/\text{d}$, wydajność max w RLM = 3500

Tabela 7. Sieć kanalizacyjna na terenie gminy w roku 2024

Wyszczególnienie	Jednostka miary	Miasto	Obszary wiejskie	Gmina - ogółem
Długość czynnej sieci kanalizacyjnej	km	18,9	98,7	117,6
Połączenia wodociągowe prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt.	638	1 433	2 071
Ścieki oczyszczone odprowadzone	dam ³	77,0	141,0	218,0

Źródło – dane GUS

Sieć kanalizacyjna uzupełniana jest przez indywidualne szamba (591 szt.) lub oczyszczalnie przydomowe (204 szt.). Oczyszczalnie przydomowe są popularne na terenach, gdzie nie ma sieci kanalizacyjnej lub na terenach gdzie budowa sieci nie jest opłacalna ekonomicznie.

Zaopatrzenie w gaz

Przez obszar gminy Wolbórz przebiega magistrala gazociągu wysokiego ciśnienia relacji Piotrków Trybunalski – Warszawa. W granicach Gminy zlokalizowano stację redukcyjno-pomiarową pierwszego stopnia. Długość czynnej sieci gazowej przesyłowej w granicach Gminy wynosi 14,25 km, zaś sieci dystrybucyjnej 18,897 km, w tym 14,083 km na obszarze miejskim i 19,064 km na obszarze wiejskim. Ilość przyłączy do budynków wynosi łącznie 681 szt., w tym 658 szt. na obszarze miasta i 23 szt. w obszarze wiejskim.

Tabela 8. Sieć gazowa na terenie gminy w roku 2024

Wyszczególnienie	Jednostka miary	Miasto	Obszary wiejskie	Gmina - ogółem
Długość czynnej sieci gazowej	km	14,083	19,064	33,147
Długość czynnej sieci przesyłowej	km	-	14,250	14,250
Długość czynnej sieci dystrybucyjnej	km	14,083	4,814	18,897
Czynne przyłącza do budynków ogółem	szt.	658	23	681
Zużycie gazu przez gospodarstwa domowe	MWh	7 056,0	173,2	7 229,2

Źródło – dane GUS

Mieszkańcy nieobjęci siecią gazową, do celów socjalno-bytowych wykorzystują gaz ciekły propan-butan dystrybuowany w butlach.

Energia elektryczna

Teren gminy Wolbórz zaopatrywany jest w energię elektryczną ze stacji transformatorowej GPZ 110/15 kV w Wolborzu oraz ze stacji transformatorowej GPZ 110/6 kV zlokalizowanej w Bronisławowie. Część z mieszkańców gminy zasilana jest ze stacji transformatorowej GPZ

110/6 „Piotrków” oraz ze stacji transformatorowej GPZ 110/15 „Tomaszów 2”. Na terenie gminy Wolbórz znajdują się stacje transformatorowe 110/15 kV o mocy 30, 40, 50, 63, 75, 100, 125, 160, 250, 400 kVA46.

Stan techniczny urządzeń zasilających odbiorców gminy Wolbórz określono jako dobry. Istniejący system energetyczny zapewnia stabilność dostaw energii elektrycznej oraz zaspokaja obecne i perspektywiczne potrzeby odbiorców w tym zakresie, przy założeniu umiarkowanego tempa rozwoju i standardowych przerw w dostarczanej energii elektrycznej.

Gospodarka ciepła

Na terenie gminy Wolbórz nie istnieje centralny system ciepłowniczy. Zasilanie odbiorców w ciepło opiera się przede wszystkim na indywidualnych instalacjach grzewczych (zasilanych węglem, olejem opałowym, gazem ziemnym oraz ekogroszkiem). Instytucje użyteczności publicznej, podmioty handlowe i usługowe oraz budynki mieszkalne wytwarzają ciepło dla własnych potrzeb, a także poprzez lokalne kotłownie działające w budynkach użyteczności publicznej, zarządzane przez Urząd Miejski.

System komunikacyjny

Przez teren Gminy przebiegają:

- 12,6 km drogi ekspresowej nr S8 (stanowiącej część Via Baltica E67),
- 73,88 km dróg powiatowych,
- 93,54 km dróg gminnych.

Tabela 9. Wykaz dróg powiatowych

Obszar	Nr drogi	Kierunek	Długość (km)
Obszar wiejski	1509E	Białkowice - Lubiatów - Będków	4,28
	1510E	Wolbórz - Żywocin	8,3
	1511E	Baby - Wolbórz	4,31
	1522E	Piotrków Trybunalski - Golesze - Godaszewice	10,66
	1526E	Golesze - Borki	6,64
	1531E	Srock - Baby - Młynary - Wolbórz	5,53
	1533E	Wola Moszczenicka - Prosenie	2,16
	1535E	Wolbórz – Lubiaszów – do drogi 1522E	5,42
	1536E	Moszczenica - Młynary	1,46
	1913E	Bełchatów - Bogdanów - Wola Krzysztoporska - Siomki - Milejów - Przygłów - Koło -Wolbórz -Ujazd	9,85
	4232E	Tomaszów Mazowiecki - Wolbórz	2,26
4333E	Tomaszów Mazowiecki - Młoszów	4,29	
Obszar miejski	1511E	ul. Reymonta, ul. Świętokrzyska	1,74
	1531E	ul. Kitowicza	1,59
	1535E	ul. Borek	1,61
	1913E	ul. Modrzewskiego, ul. Warszawska	3,78
Razem powiatowe			73,88

Tabela 10. Wykaz dróg gminnych

Obszar	Nr drogi	Kierunek	Długość (km)
Obszar wiejski	110056E	(Raciborowice) - gr. gm. Moszczenica - Zakrzew - Lubiatów	2,0
	110256E	(Gazomia Nowa) - gr. gm. Moszczenica - Psary Lechawa	0,6
	110514E	Golesze Parcela - Bronisławów - Adamów - Golesze Parcela	4,66
	110515E	Lubiaszów Nowy - Bronisławów	3,4
	110516E	Golesze Małe przez wieś (ul. Główna)	1,85
	110517E	Żarnowica Mała przez wieś	1,53
	110518E	Żywocin - Noworybie - gr. gm. Będków	0,66
	110519E	Komorniki przez wieś - gr. gm. Będków	3,6
	110520E	Bogusławiec Dąbrowa przez wieś	2,3
	110521E	PGR Bogusławice - Bogusławice - gr. gm. Będków	3,0
	110522E	Bogusławice - Brudaki - gr. gm. Będków	2,1
	110523E	Krzykowice przez wieś	0,6
	110524E	Lubiatów przez wieś	0,68
	110525E	Młynary - Świątniki	2,15
	110526E	Młynary przez wieś	0,95
	110527E	Psary Witowskie przez wieś	1,15
	110528E	Polichno Stare - Polichno Budy	1,65
	110529E	Kolonia Studzianki - Studzianki przez wieś	1,88
	110530E	Dębina - Stanisławów - Studzianki - gr. gm. Tomaszów Mazowiecki	2,7
	110531E	Wolbórz - Zwierzyniec - Modrzewek - Młoszów	4,1
	110532E	Kaleń przez wieś	1,5
	110533E	Janów przez wieś	2,35
	110534E	Wolbórz - Zwierzyniec - Modrzewek - Modrzewek Kolonia - Apolonka - Leonów - Adamów	5,25
	110535E	Marianów przez wieś	1,1
	110536E	Studzianki Kolonia przez wieś	1,05
	110537E	Proszenie - Polichno - Żarnowica Duża - Golesze Duże	9,97
	110538E	Wolbórz-Żywocin	8,3
	110266E	Psary Stare - Psary Lechawa - Proszenie (Stara Wieś)	4,54
	Wolbórz - Lubiaszów – do drogi 1522E	5,42	
Obszar miejski	110501E	ul. Sportowa, ul. Polna	1,1
	110502E	ul. Ostrowskiego, ul. Sobieskiego, ul. Batorego	0,92
	110503E	ul. Czarnieckiego	0,16
	110504E	ul. Leszka Czarnego, ul. Parkowa	0,35
	110505E	ul. Grunwaldzka	0,51
	110506E	ul. 1 Maja, ul. Garncarska - Poćwiardów - Psary	4,81
	110507E	Plac Siniarskiego	0,51
	110508E	ul. Łąkowa	0,19
	110509E	Plac Jagiełły	0,36
	110510E	ul. Różana, ul. Młynarska, ul. Targowa	0,85
	110511E	ul. Kościuszki	0,19
	110512E	ul. Wycieczka, ul. Browarna, ul. Mickiewicza	0,71
	110513E	ul. Nadrzeczna	0,23
	ul. Borek	1,61	
Razem gminne			93,54

1.2.4. Gospodarka

W gminie przeważają zakłady małe, zatrudniające od kilku do kilkunastu pracowników.

Tabela 11. Nowo zarejestrowane oraz wyrejestrowane podmioty gospodarcze w gminie Wolbórz w latach 2020-2024

Podmioty gospodarcze	2020	2021	2022	2023	2024
Nowo zarejestrowane	49	49	42	55	56
Wyrejestrowane	28	18	26	25	25
Saldo	21	31	16	30	31

Źródło – dane GUS

Na terenie gminy w 2024 roku zarejestrowanych było 755 podmiotów gospodarczych (według klasyfikacji REGON), z czego ponad 96% z sektora prywatnego. Do największych grup branżowych należy działalność związana z handlem hurtowym i detalicznym, naprawa pojazdów samochodowych oraz przetwórstwo przemysłowe, a następnie działalność z kategorii budownictwa. Skupisko podmiotów gospodarczych (przemysłu, usług) znajduje się na terenie miasta.

Tabela 12. Podmioty gospodarki narodowej w gminie Wolbórz według sekcji w 2024r.

Sektor gospodarki		Liczba podmiotów gospodarczych
Sekcja A	Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	44
Sekcja B	Górnictwo i wydobywanie	1
Sekcja C	Przetwórstwo przemysłowe	70
Sekcja D	Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	2
Sekcja E	Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	4
Sekcja F	Budownictwo	103
Sekcja G	Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	154
Sekcja H	Transport i gospodarka magazynowa	46
Sekcja I	Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	24
Sekcja J	Informacja i komunikacja	20
Sekcja K	Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	17
Sekcja L	Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	15
Sekcja M	Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	43
Sekcja N	Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	24
Sekcja O	Administracja publiczna	16
Sekcja P	Edukacja	32
Sekcja Q	Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	35
Sekcja R	Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	20
Sekcja SiT	Pozostała działalność usługowa	83
Ogółem:		755

Źródło – dane GUS

Tabela 13. Podmioty gospodarcze na terenie gminy Wolbórz – dane za 2024 rok

Sektor publiczny	ogółem	20
	państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego	16
	spółki handlowe	1
Sektor prywatny	ogółem	734
	osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	567
	spółki handlowe	59
	spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	0
	spółdzielnie	7
	fundacje	4
	stowarzyszenia i organizacje społeczne	46
Ogółem:		755

Źródło – dane GUS

Wśród ogółu podmiotów gospodarki narodowej dominują osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą – 567 podmiotów.

Ponad 95% podmiotów gospodarczych działających na terenie gminy Wolbórz to mikro przedsiębiorstwa zatrudniające do 9 osób.

Tabela 14. Zestawienie podmiotów gospodarczych działających na terenie gminy Wolbórz w 2020 roku według wielkości, tj. zatrudnionych osób

Liczba zatrudnionych osób		
0-9	10-49	50-249
720	28	7

Źródło – dane GUS

Bezrobocie w gminie kształtuje się na poziomie 3,3% i obejmuje 142 osoby z terenu gminy, z czego 81 to mężczyźni, a 61 to kobiety (GUS, 2024).

1.2.5. Energia odnawialna

Perspektywa wyczerpania się zapasów paliw kopalnych, a także podejmowane działania na rzecz ochrony środowiska naturalnego człowieka, przyczyniły się do wzrostu zainteresowania odnawialnymi źródłami energii, czego efektem jest duży wzrost ich stosowania. Odnawialne źródła energii są to źródła wykorzystujące w procesie przetwarzania energię występującą w rozmaitych postaciach, w szczególności promieniowana słonecznego, wiatru, wody, a także biomasy i ciepła wnętrza Ziemi. Obecny poziom cywilizacji technicznej stwarza możliwość uznania za odnawialne źródło energii również części odpadów komunalnych i przemysłowych, która nadaje się do energetycznego przetworzenia. Źródła energii odnawialnej są praktycznie niewyczerpalne, gdyż ich zasoby uzupełniane są nieustannie w procesach naturalnych. Najłatwiej dostępne są zasoby energii promieniowania słonecznego i biomasy, natomiast dostępność energii geotermalnej, wiatru czy wody jest ograniczona i zależna od położenia geograficznego. Dużą zaletą źródeł odnawialnych jest również ich minimalny wpływ na środowisko naturalne. Odnawialne źródła energii mogą stanowić istotny udział w bilansie energetycznym kraju. Mogą przyczynić się do zwiększenia bezpieczeństwa energetycznego regionu, przede wszystkim zaś do poprawy zaopatrzenia

w energię na terenach o słabo rozwiniętej infrastrukturze energetycznej. Potencjalnie największym odbiorcą energii ze źródeł odnawialnych może być rolnictwo, jak również mieszkalnictwo i komunikacja.

„Polityka energetyczna Polski do 2040 roku” zawiera pakiet działań, mających na celu *zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego, przy zapewnieniu konkurencyjności gospodarki, jej efektywności energetycznej i zmniejszenia oddziaływania sektora energii na środowisko, przy optymalnym wykorzystaniu własnych zasobów energetycznych*. Za globalną miarę realizacji celu PEP 2040 przyjęto następujące wskaźniki:

- 60% udział węgla w wytwarzaniu energii elektrycznej w 2030 roku,
- 21% OZE w finalnym zużyciu energii brutto w 2030 roku,
- wdrożenie energetyki jądrowej w 2033 roku,
- poprawa efektywności energetycznej o 23% w stosunku do prognoz z 2007 roku,
- ograniczenie emisji CO₂ o 30% do 2030 roku (w stosunku do 1990 roku).

Na terenie gminy Wolbórz istnieją potencjalne możliwości wykorzystania odnawialnych źródeł energii. Wzrost wykorzystania OZE niesie ze sobą korzyści ekologiczne w postaci zmniejszenia emisji gazów i pyłów do atmosfery, co prowadzi do zmniejszenia efektu cieplarnianego oraz powoduje ograniczenie zużycia paliw kopalnych. Rozwój OZE przynosi również korzyści gospodarcze polegające na zwiększeniu bezpieczeństwa energetycznego, czy dywersyfikacji źródeł produkcji energii.

Energia słoneczna

Podstawowym źródłem energii dla Ziemi jest Słońce. Ze wszystkich źródeł energii, energia słoneczna jest najbezpieczniejsza. Można ją wykorzystywać dla celów ogrzewania budynków oraz podgrzewania wody, jednak energetyka słoneczna jest praktycznie najmniej wykorzystywaną formą energii w Polsce. Praktyczną możliwość wykorzystania tego rodzaju energii ograniczają warunki klimatyczne oraz wciąż jeszcze wysokie nakłady inwestycyjne, związane z zainstalowaniem odbiorników o bardzo dużych powierzchniach.

Instalacje odnawialnych źródeł energii w budynkach i obiektach użyteczności publicznej będących we władaniu samorządu gminy Wolbórz:

- budynek Szkoły Podstawowej w Proszeniu (PV);
- budynek Domu Ludowego w Goleszach Dużych (PV);
- Przedszkole Samorządowe w Wolborzu (instalacja fotowoltaiczna o mocy zainstalowanej 10,6 kW, roczna produkcja energii około 10,1MWh/rok);
- budynek komunalny w gminie Wolbórz (instalacja fotowoltaiczna o mocy zainstalowanej 10,3kW, produkcja energii około 9,8 MWh/rok);
- oczyszczalnia ścieków w Wolborzu (instalacja fotowoltaicznej o mocy 76kWp, produkcja energii ok. 72,3MWh/rok);
- budynek Szkoły Podstawowej w Goleszach Dużych (PV);
- budynek Szkoły Podstawowej w Komornikach (PV).

Istniejące na terenie gminy Wolbórz farmy fotowoltaiczne:

1. Działka nr ewid.: 312, 314 obręb Studzianki; farma fotowoltaiczna o mocy 0,38 MW.
2. Działka nr ewid.: 19 obręb Kaleń; farma fotowoltaiczna o mocy 2 MW.

3. Działki nr ewid.: 1648/3, 1648/5, 1888, 1890 obręb Polichno; zespołu elektrowni fotowoltaicznych o łącznej mocy do 7,1 MW.
4. Działka nr ewid.: 321/2 obręb nr 6 miasta Wolbórz; farma fotowoltaiczna o mocy 5 MW.

Zakłada się, że wykorzystanie energii słonecznej do produkcji energii elektrycznej oraz do podgrzewania wody użytkowej na terenie gminy będzie miało charakter rozwojowy, co wynika z sytuacji ogólnokrajowej, gdzie pozyskiwanie energii słonecznej do celów energetycznych jest coraz bardziej rozpowszechniane.

Energia wodna

Polska nie posiada zbyt dobrych warunków do rozwoju energetyki wodnej – przyjmuje się, że hydroenergetyczne zasoby techniczne wynoszą około 13,7 tys. GWh na rok, z czego ponad 45% przypada na rzekę Wisłę. Technologia małych elektrowni wodnych obejmuje pozyskiwanie energii z cieków wodnych, przy czym maksymalną moc zainstalowaną w pojedynczej lokalizacji określa się na około 5 MW.

Rozwój energetyki wodnej (wytwarzanie energii elektrycznej pochodzącej z przetwarzania energii zawartej w przepływającej rzece) będzie miało mniejsze znaczenie ze względu na niezbyt korzystne warunki hydrologiczne.

Obecnie na terenie gminy brak jest małych elektrowni wodnych.

Energia wiatru

Średnie roczne prędkości powyżej 4 m/s, co uważane jest za wartość minimalną do efektywnej konwersji energii wiatrowej, występują na wysokości 25 i więcej metrów na 2/3 powierzchni naszego kraju. Uważa się, że na 1/3 powierzchni Polski istnieją odpowiednie warunki do rozwoju energetyki wiatrowej. Jak wynika z opracowań Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej znaczna część Polski posiada wystarczające warunki do wykorzystania energii wiatru do produkcji energii elektrycznej i do napędu urządzeń technologicznych.

Wiatr jest czystym źródłem energii, nie emitującym żadnych zanieczyszczeń. W korzystnych warunkach wiatrowych cena jednostkowa energii pochodzącej z tego źródła może być i często jest niższa od ceny energii z konwencjonalnych elektrowni ciepłych. Postępujący rozwój technologii elektrowni wiatrowych powoduje dalszy spadek kosztów energii i czyni sektor energetyki wiatrowej jeszcze bardziej atrakcyjnym dla inwestorów.

Istniejące na terenie gminy Wolbórz elektrownie wiatrowe:

- Działki nr ewid.: 1646, 1661 obręb Polichno; 1 turbina wiatrowa o mocy 2 MW.
- Działka nr ewid.: 61/6 obręb Żarnowica; 1 turbina wiatrowa o mocy 2 MW.
- Działki nr ewid.: 1648/3 obręb Polichno; 1 elektrownia wiatrowa o mocy 2 MW
- Działka nr ewid.: 1670 obręb Polichno; 1 elektrownia wiatrowa o mocy 2 MW.
- Działka nr ewid.: 225/2 obręb Polichno; 1 turbina wiatrowa o mocy 2 MW.
- Działka nr ewid.: 1032 obręb Proszenie; 1 turbina wiatrowa o mocy 2 MW.
- Działka nr ewid.: 301/4 obręb Proszenie; 1 turbina wiatrowa o mocy 2 MW.
- Działka nr ewid.: 179/3 obręb Polichno; 1 turbina wiatrowa o mocy 2 MW.
- Działka nr ewid.: 1661 obręb 08Wolbórz; 1 turbina wiatrowa o mocy 2 MW.

- Działka nr ewid.: 1433 obręb 07 Wolbórz; 1 turbina wiatrowa o mocy 2 MW.
- Działka nr ewid.: 1417 obręb 07 Wolbórz; 1 turbina wiatrowa o mocy 2 MW.
- Działka nr ewid.: 1683 obręb Psary; 1 turbina wiatrowa o mocy 2 MW.
- Działka nr ewid.: 1662 obręb Psary; 1 turbina wiatrowa o mocy 2 MW.
- Działka nr ewid.: 170 obręb Psary; 1 turbina wiatrowa o mocy 2 MW.

Biomasa

Biomasa jest to masa materii organicznej, wszystkie substancje pochodzenia roślinnego i zwierzęcego ulegające biodegradacji. Biomasa wykorzystywana energetycznie to przede wszystkim:

- drewno i odpady drzewne (drewno kawałkowe, trociny, wióry, zrębki drzewne, kora, paliwo uszlachetnione – brykiet drzewny, pelety);

Tabela 15. Podstawowe właściwości wybranych rodzajów biomasy

Wyszczególnienie:	Wartość opałowa	Wilgotność (w %)	Zawartość popiołu (% suchej masy)
Drewno kawałkowe	11-12 MJ/kg	20-30	0,6-1,5
Zrębki drzewne	6-16 MJ/kg	20-60	0,6-1,5
Kora	18,5-20 MJ/kg	55-65	1,3
Brykiet	19-21 GJ/t	6-8	0,5-1
Pelety (granulat)	16,5-17,5 MJ/kg	7-12	0,4-1

Źródło: www.biomasa.org

- rośliny pochodzące z upraw energetycznych – charakteryzujące się dużym przyrostem rocznym, wysoką wartością opałową, znaczną odpornością na choroby i szkodniki oraz stosunkowo niewielkie wymagania glebowe;
 - produkty i odpady rolnicze – słoma, siano, buraki cukrowe, trzcina cukrowa, ziemniaki, rzepak, ziarno energetyczne, pozostałości przerobu owoców, zwierzęce odchody.
- Najbardziej popularne jest wykorzystanie do celów energetycznych nadwyżek słomy.

Tabela 16. Wartości opałowe słomy

Wyszczególnienie:	Wartość opałowa (MJ/kg)	Wilgotność (w %)	Gęstość (kg/m ³)	Zawartość popiołu (% suchej masy)
Słoma żółta	14,3	10-20	90-165	4,0
Słoma szara	15,2	10-20	90-165	3,0

Źródło: www.biomasa.org

Technologie energetyczne wykorzystujące biomasę, obejmujące m.in.: spalanie biomasy roślinnej; spalanie odpadów komunalnych; wytwarzanie oleju opałowego z roślin oleistych (np. rzepak) specjalnie uprawianych dla celów energetycznych.

Biomasa wykorzystywana energetycznie pochodzi w Polsce z dwóch gałęzi gospodarki, tj. z rolnictwa i leśnictwa i jest jednym z najbardziej obiecujących źródeł energii odnawialnej, co wynika przede wszystkim z jej głównego atutu, jakim jest stosunkowo proste pozyskanie.

Wskaźnik lesistości dla gminy Wolbórz wynosi 27,4%. Według danych GUS (Bank Danych Regionalnych) powierzchnia gruntów leśnych na terenie gminy Wolbórz wynosi wg stanu na 31.12.2024 r. – 4 269,40 ha. Potencjalne źródło energii w tej grupie biomasy stanowi przede

wszystkim drewno pochodzące z czyszczenia lasu, drewno opałowe produkowane celowo oraz drewno z sadów (z corocznych wiosennych prześwietleń drzew oraz likwidacji starych zadrzewień). Potencjał zasobów energii możliwej do uzyskania z odpadów drzewnych jest trudny do oszacowania i obciążony znacznym błędem. Prowadzenie racjonalnej gospodarki leśnej oraz ochrona istniejących zasobów leśnych ogranicza pozyskanie zasobów drewna i odpadów drzewnych, możliwych do wykorzystania na dużą skalę.

Występujące na obszarze gminy surowce, tj. odpadki drewniane, trociny, rolniczy produkt energetyczny: słoma, siano, darni, zepsute ziarno, odpady z pielęgnacji sadów mogą mieć zastosowanie do produkcji ciepła, tzn. mogą być spalane w sposób efektywny energetycznie. Obecnie biomasa znajduje zastosowanie w paleniskach domowych.

Istniejąca na terenie gminy Wolbórz biogazownia:

- biogazownia rolnicza o mocy 499 kW wraz z infrastrukturą towarzyszącą na działkach nr ewid. 482/4, 482/5 obręb Lubiatów gm. Wolbórz.

Energia geotermalna

Energia geotermalna jest to naturalne ciepło Ziemi nagromadzone w skałach oraz w wodach wypełniających pory i szczeliny w skałach. W skorupie ziemskiej występuje kilka rodzajów energii geotermalnej. Jest to energia magmy i energia geociśnień, energia gorących suchych skał i energia geotermalna nagromadzona w wodach podziemnych. Temperatury tych wód wynoszą od kilkudziesięciu do ponad 90°C, a w skrajnych przypadkach osiągają sto kilkadziesiąt stopni.

Podstawowymi cechami zasobów geotermalnych decydującymi o atrakcyjności ich wykorzystania w kraju są: odnawialność, niezależność od zmiennych warunków klimatycznych i pogodowych, możliwość budowy instalacji osiągających znaczne moce cieplne (do kilkudziesięciu MWt z jednego otworu).

Należy podkreślić, że wykorzystanie energetyczne wód geotermalnych wiąże się z przeprowadzeniem badań geologicznych i wykonaniem odwiertu, co niesie ze sobą konieczność poniesienia dużych nakładów inwestycyjnych. To stanowi poważną barierę w wykorzystywaniu energii geotermalnej. Przedsięwzięcie takie jest opłacalne, gdy wody geotermalne stosuje się do różnych celów równocześnie jak np. produkcja energii elektrycznej, balneologia i lecznictwo oraz rekreacja.

Na terenie gminy Wolbórz nie występują udokumentowane zasoby złóż wód termalnych nadających się do wykorzystania jako nośnik energii dla celów energetyki cieplnej.

Wśród barier ograniczających wykorzystywanie odnawialnych źródeł energii (OZE) występują:

- duże koszty inwestycyjne
- trudności w pełnym zabezpieczeniu potrzeb energetycznych z uwagi na małą wydajność
- brak gwarancji stabilnego poziomu produkcji energii, co zmusza często do współdziałania z systemami konwencjonalnymi.

Obecny stan rozpoznania wód geotermalnych na terenie gminy Wolbórz nie jest wystarczający dla określenia opłacalności inwestycji związanych z budową ciepłowni

geotermalnych na jej obszarze. Ewentualne inwestycje wymagają oszacowania potencjału energii wód geotermalnych za pomocą próbnych odwiertów.

Alternatywą dla dużych systemów energetyki geotermalnej mogą być inne rozwiązania wykorzystujące energię skumulowaną w gruncie, m.in. pompy ciepła (płytki geotermia). Zasadą pracy takiej instalacji jest wykorzystanie energii wód podskórnych i ciepła ziemi o stosunkowo niskiej temperaturze, jako wspomaganie źródeł konwencjonalnych (ogrzewanie termodynamiczne). Sugeruje się wybór pomp ciepła pracujących latem na zaspokojenie potrzeb związanych z przygotowaniem ciepłej wody użytkowej, zaś zimą o mocy zdolnej zaspokoić potrzeby cieplne przy średnich temperaturach w sezonie grzewczym. Urządzenia tego typu są produkowane i mogą być stosowane zarówno w domach jednorodzinnych w terenach o rozproszonej zabudowie, w budynkach użyteczności publicznej – jednak koszt instalacji urządzeń i koszt wytworzenia energii przewyższa źródła konwencjonalne.

Zainstalowane pompy ciepła w budynkach i obiektach użyteczności publicznej będących we władaniu samorządu gminy Wolbórz:

- Szkoła Podstawowa w Proszeniu
- Dom Ludowy w Goleszach Dużych
- Szkoła Podstawowa w Goleszach Dużych
- Szkoła Podstawowa w Komornikach.

II. DZIAŁANIA SAMORZĄDU W LATACH 2020-2024

2.1. Dochody i wydatki budżetu gminy

Tabela 17. Dochody i wydatki budżetu gminy Wolbórz w latach 2020-2024

Wyszczególnienie		2020	2021	2022	2023	2024
Dochody ogółem		54 830 283,81	55 423 476,01	63 200 177,67	72 317 184,67	74 033 235,00
W dochodach:	dochody majątkowe	9 349 111,95	6 252 680,73	6 790 372,21	23 300 173,23	14 116 028,53
	dochody własne	26 900 679,83	26 361 406,92	29 702 881,00	29 501 209,09	38 100 985,44
	subwencja ogólna	8 758 979,00	9 953 081,00	9 535 052,00	12 706 860,85	16 174 470,00
	dotacje	19 170 624,98	19 108 988,09	23 962 244,67	30 109 114,73	19 757 779,56
	dochody od osób prawnych, fizycznych i innych jednostek	1 152,00	11 520,00	11 880,00	0,00	11 232,00
	finansowanie i współfinansowanie programów i projektów unijnych	4 714 296,90	3 049 684,57	3 834 353,78	3 026 345,07	171 364,57
Wydatki ogółem		51 009 155,50	57 787 121,85	64 919 521,39	82 565 182,00	73 582 372,00

Źródło – dane GUS

Wykres 4. Dochody i wydatki budżetu gminy Wolbórz

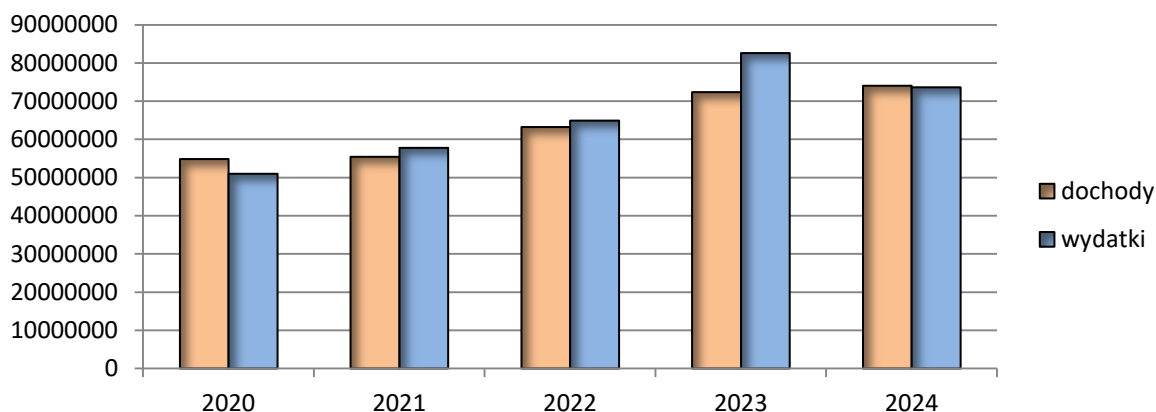

Tabela 18. Dochody i wydatki z budżetu gminy Wolbórz w przeliczeniu na 1 mieszkańca w latach 2020-2024

Wyszczególnienie	2020	2021	2022	2023	2024
Dochody na 1 mieszkańca	6 962,58	7 072,93	8 063,30	9 198,32	9 459,91
Wydatki na 1 mieszkańca	6 477,35	7 374,57	8 282,66	10 501,80	9 402,30

Źródło – dane GUS

2.2. Dotychczasowe działania z zakresu ochrony środowiska i ocena realizowanej polityki ekologicznej gminy

Działania i przedsięwzięcia w zakresie ochrony środowiska stale zacierają w kierunku poprawy stanu środowiska, racjonalnego gospodarowania zasobami, w tym ograniczenia materiałochłonności, wodochłonności, energochłonności i emisji zanieczyszczeń. Szczególnym celem polityki ekologicznej jest ograniczanie szkodliwych czynników wpływających na zdrowie i zapobieganie zagrożeniom zdrowia poprzez poprawę stanu powietrza atmosferycznego, ochronę przed chemicznym zanieczyszczeniem gleb i wód, właściwą gospodarkę odpadami, ochronę przed hałasem oraz zapobieganie nadzwyczajnym zagrożeniom środowiska.

Ważniejsze inwestycje w zakresie ochrony środowiska realizowane w gminie Wolbórz w latach 2021-2024:

ROK 2021

1. Budowa kanalizacji w ul. Ogrodowej w Wolborzu: 311 313,00 zł
2. Budowa sieci wod.-kan. w ul. Sobieskiego w Wolborzu: 223 860,00 zł
3. Modernizacja - rozbudowa drogi powiatowej Nr 1522E Piotrków - Golesze - Godaszewice na odcinku węzeł Studzianki - Golesze Duże: 2 247 016,95 zł
 - środki UE: 1 699 645,78 zł
 - środki własne: 547 371,17 zł
4. Przebudowa drogi powiatowej Nr 1526E w miejscowości Swolszewice Duże w zakresie budowy chodnika, przebudowy nawierzchni jezdni z odwodnieniem oraz usunięcia kolizji z infrastrukturą techniczną: 449 919,93 zł
5. Przebudowa drogi gminnej w Polichnie: 672 086,45 zł

6. Przebudowa dróg gminnych Nr 110256E i 110506E na odcinku Psary Stare - Psary Witowskie w zakresie nawierzchni: 398 910,14 zł
7. Modernizacja (przebudowa) drogi dojazdowej do gruntów rolnych w Lubiatowie w zakresie nawierzchni: 133 716,06 zł
8. Przebudowa, rozbudowa i termomodernizacja budynków Szkoły Podstawowej w Goleszach Dużych: 5 698 543,59 zł
9. Budowa kanalizacji sanitarnej w Bogusławicach: 1 875 866,74 zł
10. Modernizacja domów ludowych: 156 910,18 zł, w tym fundusz sołecki: 145 432,39 zł.

ROK 2022

1. Budowa sieci wodociągowej na działce Nr 391/12 w Wolborzu: 114 051,71 zł
2. Poprawa zaopatrzenia w wodę mieszkańców Gminy Wolbórz poprzez przebudowę i modernizację ujęć wody wraz ze zdalnym monitorowaniem jej zużycia: 332 100,00 zł
3. Modernizacja - rozbudowa drogi powiatowej Nr 1522E Piotrków - Golesze - Godaszewice na odcinku węzeł Studzianki - Golesze Duże: 5 942 662,16 zł
 - środki UE: 4 078 749,60,
 - środki własne: 1 863 912,56
4. Rozbudowa drogi powiatowej nr 1913E w zakresie skrzyżowania ul. Świętokrzyskiej i Placu Jagiełły z ul. Modrzewskiego oraz ul. Sportowej i ul. Polnej z ul. Modrzewskiego w Wolborzu: 2 362 338,99 zł
5. Modernizacja nawierzchni jezdni dróg gminnych: 243 540,00 zł
6. Przebudowa drogi wewnętrznej w Bogusławicach (160,00 mb): 100 000,00 zł
7. Modernizacja drogi dojazdowej do gruntów rolnych w Psarach Lechawie w zakresie nawierzchni (998,00 mb): 496 951,60 zł
8. Modernizacja przepompowni ścieków na terenie gminy Wolbórz: 250 000,00 zł.

ROK 2023

1. Poprawa zaopatrzenia w wodę mieszkańców Gminy Wolbórz poprzez przebudowę i modernizację ujęć wody w Polichnie i Wolborzu wraz ze zdalnym monitorowaniem jej zużycia: 6 389 850,00 zł
 - środki własne: 1 489 850,00 zł
 - środki z Rządowego Funduszu Polski Ład- Program Inwestycji Strategicznych: 4 900 000,00.
2. Modernizacja - rozbudowa drogi powiatowej Nr 1522E Piotrków - Golesze - Godaszewice na odcinku węzeł Studzianki - Golesze Duże (4 850 mb): 4 777 614,54 zł
 - środki UE: 2 495 479,46 zł
 - środki własne: 2 282 135,08 zł
3. Modernizacja drogi gminnej Nr 110256E w Psarach Starych (ok. 80 mb): 499 918,13 zł.
4. Budowa i modernizacja dróg wraz z infrastrukturą na terenie Gminy Wolbórz: 7 780 906,02 zł
 - środki własne: 1 702 463,00 zł
 - środki z Rządowego Funduszu Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych: 2 740 800,00 zł
 - środki własne: 2 278 443,02 zł

- środki z Rządowego Funduszu Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych:
2 059 200,00 zł
- Modernizacja nawierzchni asfaltowych dróg gminnych: 132 225,00 zł
- 5. Przebudowa drogi gminnej w Komornikach: 3 028 366,10 zł
 - środki własne: 60 567,32 zł
 - środki z Rządowego Funduszu Polski Ład- Program Inwestycji Strategicznych:
2 967 798,78 zł.
- 6. Modernizacja drogi dojazdowej do gruntów rolnych w Lubiatowie (847,62 mb):
857 463,18 zł
 - środki własne: 620 013,71 zł
 - środki z budżetu województwa: 237 449,47 zł
- 7. Przebudowa, rozbudowa i termomodernizacja budynku Szkoły Podstawowej
w Komornikach: 9 771 424,88 zł
 - środki własne: 4 771 424,88 zł
 - środki z Rządowego Funduszu Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych:
5 000 000,00 zł
- 8. Modernizacja oświetlenia ulicznego w gminie Wolbórz: 127 305,00 zł.

ROK 2024

1. Przebudowa drogi gminnej w Komornikach (1 750,00 mb): 4 491 841,55 zł
 - środki własne: 272 293,55 zł
 - środki otrzymane z Rządowego Funduszu Rozwoju Dróg 2 219 548,00 zł
 - środki z Rządowego Funduszu Polski Ład- Program Inwestycji Strategicznych:
2 000 000,00 zł.
2. Modernizacja drogi dojazdowej do gruntów rolnych w Janowie (590,00 mb)-
814 888,53 zł
 - środki własne - 693 377,56 zł
 - środki z budżetu województwa - 121 510,97 zł
3. Budowa kanalizacji sanitarnej wraz z wodociągiem w Żywocinie - 3 034 759,98 zł
 - środki własne - 175 440,48 zł
 - środki z Rządowego Funduszu Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych -
2 859 319,50 zł.

III. OCENA STANU ŚRODOWISKA W POSZCZEGÓLNYCH OBSZARACH PRZYSZŁEJ INTERWENCJI

3.1. Ochrona klimatu i jakości powietrza

3.1.1. Przepisy prawne

Ocena jakości powietrza i obserwacja zachodzących zmian dokonywana jest corocznie w ramach państwowego monitoringu. Na terenie całego województwa łódzkiego oceny tej dokonuje Główny Inspektor Ochrony Środowiska (w tym Regionalne Wydziały Monitoringu Środowiska GIOŚ na poziomie województw).

Podstawą klasyfikacji stref w rocznej ocenie jakości powietrza są wartości poziomów: dopuszczalnego, docelowego i celu długoterminowego, określone w Rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 24 sierpnia 2012 r. w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu (Dz. U. 2021 r., poz. 845). Wynik klasyfikacji jest podstawą do określenia potrzeby podjęcia i prowadzenia określonych działań na rzecz utrzymania lub poprawy jakości powietrza w danej strefie (w tym opracowywania programów ochrony powietrza POP).

3.1.2. Źródła zanieczyszczeń powietrza

Głównymi źródłami zanieczyszczeń powietrza są emisje wynikające bezpośrednio z działalności człowieka oraz warunków i zjawisk naturalnie zachodzących w środowisku. Źródła zanieczyszczeń powietrza związane z działalnością człowieka (emisja antropogeniczna) obejmują:

- *emisję liniową* – komunikacyjną pochodzącą głównie z transportu samochodowego, jak również kolejowego, wodnego i lotniczego,
- *emisję punktową* pochodzącą ze zorganizowanych źródeł w wyniku energetycznego spalania paliw i przemysłowych procesów technologicznych,
- *emisję powierzchniową*, w skład której wchodzi zanieczyszczenia komunalne z palenisk domowych, gromadzenia i utylizacji ścieków i odpadów.

Emisja liniowa (komunikacyjna)

Szczególnie skoncentrowana jest wzdłuż głównych szlaków komunikacyjnych i charakteryzuje się dużą nierównomiernością w ciągu doby. W przypadku zanieczyszczeń pochodzących ze środków transportu, źródło emisji znajduje się nisko nad ziemią, co powoduje, że substancje emitowane z silników pojazdów oddziałują na stan powietrza szczególnie w najbliższym otoczeniu dróg, a ich wpływ maleje wraz z odległością.

Na terenie gminy Wolbórz głównymi arteriami komunikacyjnymi, powodującymi zwiększoną emisję liniową są: droga ekspresowa nr S8 (stanowiąca część Via Baltica E67) oraz drogi powiatowe i gminne.

Emisja liniowa w rejonie wymienionych szlaków komunikacyjnych jest nasiloną z uwagi na znaczne natężenie ruchu pojazdów.

Istotne znaczenie dla stanu sanitarnego powietrza danego obszaru ma sposób użytkowania gruntów. Obecność zwartych kompleksów leśnych stanowi naturalne ekrany zatrzymujące zanieczyszczenia powietrza, w tym zanieczyszczenia komunikacyjne. Wskaźnik lesistości gminy Wolbórz wynosi 27,4 %.

Emisja punktowa (ze źródeł przemysłowych)

Emisja zanieczyszczeń ze źródeł punktowych tj. z zakładów przemysłowych, przedsiębiorstw energetyki ciepłej. Emisja z zakładów przemysłowych i przedsiębiorstw energetyki ciepłej jest objęta kontrolą i ewidencją, natomiast emisja z pozostałych źródeł, ze względu na charakter i rozproszenie jest trudna do zbilansowania. Przemysł, jako dział gospodarki w Gminie Wolbórz nie zajmuje znaczącej pozycji. Na opisywanym terenie brak jest znaczącej liczby średnich i dużych przedsiębiorstw. Większość firm zarejestrowanych w gminie ma charakter rodzinny. Podmioty te zapewniają miejsca pracy dla niewielkiej liczby pracowników.

Na opisywanym obszarze nie występują zakłady o profilu produkcji szczególnie szkodliwym dla środowiska. Najbliższe punktowe źródła zanieczyszczeń powietrza związane z działalnością przemysłową oraz z gospodarką komunalną, zlokalizowane są na terenie Piotrkowa Trybunalskiego i Tomaszowa Mazowieckiego.

Na terenie gminy nie ma dużych emitorów zanieczyszczeń powietrza. W ogólnej ocenie jakości powietrza punktowa emisja technologiczna ze źródeł zlokalizowanych na terenie gminy ma marginalny wpływ na stan aerosanitarny jej obszaru. Wpływ na jakość powietrza w gminie mają również zanieczyszczenia napływające wraz z masami powietrza z terenów gmin sąsiednich oraz zanieczyszczenia pochodzące z lokalnych kotłowni.

Emisja powierzchniowa (niska)

Wynika z powszechności stosowania paliw stałych, szczególnie węgla kamiennego o niskiej jakości, w domowych instalacjach grzewczych. Wzrost stężenia zanieczyszczeń powstałych w wyniku emisji powierzchniowej notuje się cyklicznie w okresie zimowym. Wyniki badań monitoringowych wskazują, że emisja niska z palenisk domowych ma ogromny udział w ogólnej emisji zanieczyszczeń do powietrza, a jej wpływ uwidacznia się szczególnie w obszarach charakteryzujących się zwartą, gęstą zabudową, gdzie nie ma możliwości przewietrzenia. Największą grupę budynków na terenie gminy stanowią budynki mieszkalne jednorodzinne wraz z towarzyszącą jej zabudową gospodarczą i to one w głównej mierze odpowiadają za niską emisję. Zanieczyszczenia emitowane są emitorami o wysokości ok. 10 m, co powoduje rozprzestrzenianie się zanieczyszczeń po najbliższej okolicy - zbyt niska wysokość emitorów w powiązaniu z częstą w okresie zimowym inwersją temperatury sprzyja kumulacji zanieczyszczeń. Indywidualne gospodarstwa domowe nie posiadają urządzeń ochrony powietrza, wielkość emisji z tych źródeł jest trudna do oszacowania i wykazuje zmienność sezonową (związaną z okresem grzewczym).

3.1.3. Pomiary zanieczyszczenia powietrza

Oceny jakości powietrza dokonuje się oddzielnie uwzględniając kryteria ustanowione ze względu na ochronę zdrowia ludzi oraz kryteria ustanowione ze względu na ochronę roślin. Lista zanieczyszczeń jakie należy uwzględnić w ocenie dokonywanej pod kątem spełnienia kryteriów określonych w celu ochrony zdrowia, obejmuje więc: benzen (C_6H_6), dwutlenek

azotu (NO₂), dwutlenek siarki (SO₂), tlenek węgla (CO), ozon (O₃), pył PM_{2,5}, pył PM₁₀, ołów (Pb) w pyłe PM₁₀, arsen (As) w pyłe PM₁₀, kadm (Cd) w pyłe PM₁₀, nikiel (Ni) w pyłe PM₁₀, benzo(a)piren w pyłe PM₁₀.

Tabela 19. Klasy stref i wymagane działania w zależności od poziomów stężeń zanieczyszczenia uzyskanych w rocznej ocenie jakości powietrza, dla przypadków gdy dla zanieczyszczenia jest określony poziom dopuszczalny¹⁾

Klasa strefy	Poziom stężeń zanieczyszczeń	Wymagane działania
A	nie przekraczający poziomu dopuszczalnego ²⁾	- utrzymanie stężeń zanieczyszczenia poniżej poziomu dopuszczalnego oraz dążenie do utrzymania najlepszej jakości powietrza zgodnej ze zrównoważonym rozwojem
C	powyżej poziomu dopuszczalnego ²⁾	- określenie obszarów przekroczeń poziomów dopuszczalnych - opracowanie lub aktualizacja programu ochrony powietrza w celu osiągnięcia odpowiednich poziomów dopuszczalnych substancji w powietrzu - kontrolowanie stężeń zanieczyszczenia na obszarach przekroczeń i prowadzenie działań mających na celu obniżenie stężeń przynajmniej do poziomów dopuszczalnych

¹⁾ Dotyczy zanieczyszczeń: dwutlenku siarki SO₂, dwutlenku azotu NO₂, tlenku węgla CO, benzenu C₆H₆, pyłu PM₁₀, oraz zawartości ołowiu Pb w pyłe PM₁₀ - ochrona zdrowia oraz: dwutlenku siarki SO₂, tlenków azotu NO_x - ochrona roślin. W przypadku pyłu PM_{2,5}, w roku 2020 obowiązuje poziom dopuszczalny II faza, przy ocenie którego stosuje się dotychczasowe oznaczenie klas: A1 i C1.

²⁾ Z uwzględnieniem dozwolonych częstotliwości przekroczeń określonych w rozporządzeniu MŚ w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu.

Tabela 20. Klasy stref i oczekiwane działania w zależności od poziomów stężeń zanieczyszczenia, uzyskanych w rocznej ocenie jakości powietrza, dla przypadków gdy dla zanieczyszczenia jest określony poziom docelowy¹⁾

Klasa strefy	Poziom stężeń zanieczyszczeń	Oczekiwane działania
A	nieprzekraczający poziomu docelowego	- utrzymanie stężeń zanieczyszczenia w powietrzu poniżej poziomu docelowego
C	powyżej poziomu docelowego	- dążenie do osiągnięcia poziomu docelowego substancji w określonym czasie za pomocą ekonomicznie uzasadnionych działań technicznych i technologicznych - opracowanie lub aktualizacja programu ochrony powietrza, w celu osiągnięcia odpowiednich poziomów docelowych w powietrzu

¹⁾ Dotyczy: ozonu O₃ (ochrona zdrowia ludzi, ochrona roślin) oraz arsenu As, kadmu Cd, niklu Ni, benzo(a)pirenu B(a)P w pyłe zawieszonym PM₁₀ - ochrona zdrowia ludzi.

Tabela 21. Klasy stref i oczekiwane działania w zależności od poziomów stężeń ozonu, z uwzględnieniem poziomu celu długoterminowego

Klasa strefy	Poziom stężenie zanieczyszczeń	Oczekiwane działania
D1	nieprzekraczający poziomu celu długoterminowego	- utrzymanie stężeń zanieczyszczenia w powietrzu poniżej poziomu celu długoterminowego
D2	powyżej poziomu celu długoterminowego	- dążenie do osiągnięcia poziomu celu długoterminowego

Ocena jakości powietrza i obserwacja zachodzących zmian dokonywana jest corocznie w ramach państwowego monitoringu. Na terenie całego województwa łódzkiego oceny tej dokonuje Główny Inspektorat Ochrony Środowiska, w dwóch stref badania tj.: aglomeracja łódzka (kod strefy PL1001) oraz strefa łódzka do której należy Gmina Wolbórz (kod strefy PL1002). Klasyfikacji stref dokonuje się oddzielnie dla dwóch grup kryteriów ustanowionych ze względu na ochronę zdrowia oraz ze względu na ochronę roślin. Według zasad oceny rocznej, klasę strefy dla danego zanieczyszczenia określa się na podstawie jego stężeń występujących w rejonach potencjalnie najbardziej zanieczyszczonych daną substancją. W związku z tym nawet niewielkie przekroczenie wartości normatywnych zanieczyszczenia wpływa na wynik klasyfikacji całej strefy (nawet o dużej powierzchni). Biorąc to pod uwagę należy stwierdzić, że zaliczenie strefy do klasy C dla danego zanieczyszczenia nie oznacza złej sytuacji na terenie całej strefy, a jest jedynie znakiem, że w strefie istnieją obszary wymagające podjęcia i prowadzenia działań na rzecz poprawy jakości powietrza. Zaliczenie strefy do określonej klasy wiąże się z koniecznością podjęcia konkretnych działań na rzecz poprawy jakości powietrza lub utrzymania jego jakości na niezmiennym poziomie.

W celu scharakteryzowania stanu aktualnego w zakresie jakości powietrza atmosferycznego odniesiono się do ogólnej oceny jakości powietrza prezentowanej dla obszaru strefy łódzkiej PL1002. Strefa ta jest rozległa i obejmuje m.in. obszar Gminy Wolbórz.

Ocenę stanu powietrza atmosferycznego przeprowadzono w oparciu o dostępne dane za lata 2020-2024 pochodzące z opracowania GIOŚ w Warszawie pt.: „Roczna Ocena Jakości Powietrza w województwie łódzkim”. Raporty za lata 2020, 2021, 2022, 2023 i 2024.

Tabela 22. Wynikowe klasy stref dla poszczególnych zanieczyszczeń, uzyskane w ocenie rocznej dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony zdrowia (z uwzględnieniem krajowych norm dla uzdrowisk)

Kod strefy	Symbol klasy wynikowej dla poszczególnych zanieczyszczeń dla obszaru całej strefy											
	SO ₂	NO ₂	PM10	Pb	C ₆ H ₆	CO	As	Cd	Ni	B(a)P	O ₃ *	PM2,5 poziom dopuszczalny – II faza (20 µg/m ³)**
PL1002 (strefa łódzka)	rok 2020											
	A	A	C	A	A	A	A	A	A	C	A	C1
	rok 2021											
	A	A	C	A	A	A	A	A	A	C	A	C1
	rok 2022											
	A	A	C	A	A	A	A	A	A	C	A	C1
	rok 2023											
	A	A	A	A	A	A	A	A	A	C	A	A1
	rok 2024											
	A	A	A	A	A	A	A	A	A	C	A	C1

Źródło: GIOŚ Warszawa

* Dla ozonu – poziom celu długoterminowego, strefa uzyskała klasę D2.

** Dla pyłu zawieszono PM2,5 poziom dopuszczalny – I faza (25 µg/m³), strefa uzyskała klasę A.

Tabela 23. Wynikowe klasy stref w strefie łódzkiej (klasyfikacja wg parametrów) uzyskane na podstawie rocznej oceny jakości powietrza z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych dla ochrony roślin (dwutlenku siarki, tlenków azotu oraz ozonu)

Kod strefy	Symbol klasy wynikowej dla poszczególnych zanieczyszczeń dla obszaru całej strefy			
	SO ₂	NO _x	O ₃ *	O ₃ **
PL1002 (strefa łódzka)	rok 2020			
	A	A	A	D2
	rok 2021			
	A	A	A	D2
	rok 2022			
	A	A	A	D2
rok 2023				

	A	A	A	D2
	rok 2024			
	A	A	A	D2

Źródło: GIOŚ Warszawa

* Wg poziomu docelowego (A).

**Wg poziomu celu długoterminowego (D2).

Z Raportu dotyczącego rocznej oceny jakości powietrza w województwie łódzkim za rok 2024 wynika, że strefę łódzką w której położona jest Gmina Wolbórz biorąc pod uwagę ochronę zdrowia i ludzi zakwalifikowano do klasy C ze względu na przekroczenia poziomów dopuszczalnych pyłu zawieszonego PM_{2,5} (faza II klasa C1) i poziomu docelowego benzo(a)pirenu w pyłe zawieszonym PM₁₀, natomiast biorąc pod uwagę ochronę roślin – do klasy D2 ze względu na przekroczenia poziomu celu długoterminowego ozonu.

Ze względu na przekroczenia stężeń substancji negatywnie oddziałujących na zdrowie ludzi i rośliny konieczne jest podejmowanie działań prowadzących do zmniejszenia poziomu zanieczyszczenia powietrza.

Działania w zakresie poprawy jakości powietrza są realizowane w ramach programu ochrony powietrza i planu działań krótkoterminowych dla strefy łódzkiej. Kod Programu: PL1002PM10dPM2,5aBaPaO38_2021 (Załącznik do uchwały Nr LXIII/694/23 Sejmiku Województwa łódzkiego z dnia 21 listopada 2023 r. zmieniająca uchwałę w sprawie programu ochrony powietrza i planu działań krótkoterminowych dla strefy łódzkiej – Dz. Urz. Województwa łódzkiego z 2023 r. poz. 9981).

Program ochrony powietrza dla strefy łódzkiej został opracowany w związku z przekroczeniami stężeń pyłu zawieszonego PM₁₀, pyłu zawieszonego PM_{2,5}, benzo(a)pirenu oraz ozonu w 2021 r. Zgodnie z wymogami Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2019 r. w sprawie programów ochrony powietrza oraz planów działań krótkoterminowych integralną częścią programu jest plan działań krótkoterminowych.

Wśród obszarów, na których wystąpiły przekroczenia poziomów dopuszczalnych, docelowych lub poziomu celu długoterminowego na terytorium strefy łódzkiej, wymieniono gminę miejsko – wiejską Wolbórz.

Głównym źródłem zanieczyszczenia powietrza w Gminie Wolbórz jest emisja niska – powierzchniowa z sektora komunalno-bytowego związana z działalnością antropogeniczną oraz emisja komunikacyjna – liniowa na obszarach bezpośrednio sąsiadujących z drogami o znacznym natężeniu ruchu. Natomiast emisja niska – powierzchniowa pochodzi z lokalnych kotłowni i pieców węglowych używanych w indywidualnych gospodarstwach domowych. Głównym paliwem w lokalnych kotłowniach jest węgiel o różnej jakości i różnym stopniu zasiarczenia.

Dążąc do ograniczenia emisji zanieczyszczeń powietrza Gmina Wolbórz oraz poszczególne podmioty organizacyjne podejmują różnego rodzaju działania.

Podstawowym narzędziem wspomagającym proces redukcji niskiej emisji może być gminna polityka finansowa wspomagająca właścicieli mieszkań i lokali użytkowych zdecydowanych do zamiany ogrzewania węglowego na ogrzewanie proekologiczne. Gmina opracowała i przystąpiła do realizacji Planu Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Wolbórz na lata 2021-2030 (Uchwała Nr XXXVI/332/2021 Rady Miejskiej w Wolborzu z dnia 31 sierpnia 2021 r.).

3.1.4. Podsumowanie

Największy wpływ na stan powietrza atmosferycznego w gminie ma komunikacja samochodowa oraz spalanie paliw w kotłowniach (lokalne kotłownie i paleniska domowe). O jakości powietrza na terenie gminy decydują nie tylko miejscowe emisje, ale i zanieczyszczenia pochodzące z zewnątrz, szczególnie z Piotrkowa Trybunalskiego i Tomaszowa Mazowieckiego.

Działania proekologiczne prowadzone przez gminę powinny ograniczyć tzw. niską emisję zanieczyszczeń do atmosfery. Należą do nich: modernizacja źródeł ciepła, korzystanie z paliw ekologicznych, itp.

Gmina posiada opracowany „Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Wolbórz”, w którym przedstawiono plan działań mających na celu ograniczenie niskiej emisji oraz poprawę efektywności energetycznej. Plan przedstawia działania z terminem realizacji do 2030 roku.

3.2. Zagrożenia hałasem

Ustawa z 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (t.j. Dz. U. z 2025 r. poz. 647 ze zm.), a także regulacje UE zawarte w *Dyrektywie 2002/49/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 25 czerwca 2002 r. odnoszącej się do oceny i zarządzania poziomem hałasu w środowisku* (Dz.U. L 189 z 18.7.2002, s. 12–25) regulują przepisy dotyczące klimatu akustycznego.

Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (t.j. Dz. U. z 2025 r. poz. 647 ze zm.) reguluje kwestie dotyczące ochrony przed hałasem, nakładając obowiązek utrzymywania poziomu hałasu poniżej dopuszczalnego lub co najmniej na tym poziomie. Ustawa ta określa również zasady ustalania dopuszczalnych poziomów hałasu dla różnych rodzajów terenów, w tym terenów zabudowy mieszkaniowej, terenów rekreacyjno-wypoczynkowych oraz terenów przemysłowych.

Ocena stanu środowiska w wyniku emisji hałasu dokonywana jest przy pomocy równoważnego poziomu dźwięku wyrażonego w dB.

Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca w *sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku* (tj. Dz. U. 2014 r. poz. 112) określa: dopuszczalne poziomy hałasu w środowisku powodowanego przez poszczególne grupy źródeł hałasu, z wyłączeniem hałasu powodowanego przez starty, lądowania i przeloty statków powietrznych oraz linie elektroenergetyczne, wyrażone wskaźnikami $L_{Aeq D}$ i $L_{Aeq N}$, które to wskaźniki mają zastosowanie do ustalania i kontroli warunków korzystania ze środowiska, w odniesieniu do jednej doby.

Tabela 24. Dopuszczalne poziomy hałasu w środowisku

Rodzaj terenu	Dopuszczalny poziom hałasu w [dB]			
	Drogi lub linie kolejowe ¹⁾		Pozostałe obiekty i działalność będąca źródłem hałasu	
	LAeq D przedział czasu odniesienia równy 16 godzinom	LAeq N przedział czasu odniesienia równy 8 godzinom	LAeq D przedział czasu odniesienia równy 8 najmniej korzystnym godzinom dnia kolejno po sobie następującym	LAeq N przedział czasu odniesienia równy 1 najmniej korzystnej godzinie nocy
a) strefa ochronna „A” uzdrowiska b) tereny szpitali poza miastem	50	45	45	40
a) tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej b) tereny zabudowy związanej ze stałym lub czasowym pobytem dzieci i młodzieży ¹⁾ c) tereny domów opieki społecznej d) tereny szpitali w miastach	61	56	50	40
a) tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej i zamieszkania zbiorowego b) tereny zabudowy zagrodowej c) tereny rekreacyjno- wypoczynkowe ²⁾ d) tereny mieszkaniowo-usługowe	65	56	55	45
tereny w strefie śródmiejskiej miast powyżej 100 tys. mieszkańców ³⁾	68	60	55	45

Źródło: Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r., (t.j. Dz. U. 2014, poz. 112)

Objaśnienia:

¹⁾ Wartości określone dla dróg i linii kolejowych stosuje się także dla torowisk tramwajowych poza pasem drogowym i kolei linowych.

²⁾ W przypadku niewykorzystywania tych terenów, zgodnie z ich funkcją, w porze nocy, nie obowiązuje na nich dopuszczalny poziom hałasu w porze nocy.

³⁾ Strefa śródmiejska miast powyżej 100 tys. mieszkańców to teren zwartej zabudowy mieszkaniowej z koncentracją obiektów administracyjnych, handlowych i usługowych. W przypadku miast, w których występują dzielnice o liczbie mieszkańców pow. 100 tys., można wyznaczyć w tych dzielnicach strefę śródmiejską, jeżeli charakteryzuje się ona zwartą zabudową mieszkaniową z koncentracją obiektów administracyjnych, handlowych i usługowych.

Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska określa obowiązki organów administracji oraz odpowiedzialność podmiotów w zakresie ochrony przed hałasem, a także sankcje za przekroczenie dopuszczalnych poziomów hałasu. Ustawa nakłada obowiązek sporządzania strategicznych map hałasu dla aglomeracji, głównych dróg, linii kolejowych i lotnisk oraz obowiązek uchwalania przez Sejmik województwa programów ochrony środowiska przed hałasem.

W związku z tym w dniu 21 czerwca 2024 r. Sejmik Województwa łódzkiego Uchwałą Nr II/40/24 przyjął „Program ochrony środowiska przed hałasem dla województwa łódzkiego”.

Celem „Programu ochrony środowiska przed hałasem dla województwa łódzkiego” jest określenie głównych działań ograniczających poziom hałasu w środowisku, a tym samym poprawa klimatu akustycznego i jakości życia mieszkańców województwa, poprzez zmniejszenie negatywnych skutków zdrowotnych związanych z hałasem.

Niniejszy Program obejmuje swym zakresem tereny położone wzdłuż:

- dróg o natężeniu powyżej 3 000 000 pojazdów rocznie,
- linie kolejowe o natężeniu większym niż 30 000 przejazdów rocznie
- oraz miasta o liczbie mieszkańców większej niż 100 tysięcy zlokalizowane w województwie łódzkim.

3.2.1. Źródła hałasu

Na stan akustyczny środowiska ma wpływ wiele czynników, wśród których należy wyróżnić uwarunkowania wynikające z położenia gminy, wielkości zajmowanego obszaru, zaludnienia, stopnia urbanizacji, przemysłowienia oraz rozwoju szlaków komunikacyjnych. Najbardziej uciążliwym hałasem dla człowieka jest hałas komunikacyjny (najbardziej odczuwalny) oraz przemysłowy.

Hałas komunikacyjny

Na terenie gminy Wolbórz głównymi źródłami hałasu kształtującymi klimat akustyczny są:

- komunikacja drogowa - głównie droga ekspresowa nr S8 (stanowiąca część Via Baltica E67) oraz drogi powiatowe i gminne,
- zakłady przemysłowe, rzemieślnicze i usługowe.

W celu poprawy klimatu akustycznego przy ww. drodze – na terenach zabudowanych – zamontowano ekrany akustyczne, mające minimalizować uciążliwość hałasu komunikacyjnego. Obecnie można przyjąć, iż mimo wysokiego natężenia ruchu pojazdów na drodze krajowej, wartości hałasu komunikacyjnego w gminie nie stanowią nadmiernej uciążliwości.

Na poziom hałasu drogowego ma wpływ szereg czynników związanych z ruchem pojazdów i parametrami drogi. Do najważniejszych z nich należą:

- problemy komunikacyjne – nieprzystosowanie nawierzchni do występującego natężenia ruchu i obciążenia (duży udział pojazdów ciężarowych powoduje szybkie niszczenie nawierzchni),
- natężenie ruchu związane bezpośrednio ze znaczeniem drogi w układzie komunikacyjnym,
- struktura ruchu (udział pojazdów ciężkich i hałaśliwych),
- średnia prędkość pojazdów i ich stan techniczny,
- płynność ruchu,
- rodzaj i stan nawierzchni.

Hałas drogowy jest zjawiskiem o tendencjach wzrostowych, uzależnionym od takich czynników jak: wskaźnik presji motoryzacji, gęstość sieci dróg i odległość terenów stale zamieszkiwanych od dróg o dużym natężeniu. Środki transportu są ruchomymi źródłami hałasu decydującymi o parametrach klimatu akustycznego przede wszystkim na terenach zurbanizowanych. Z uwagi na wzrastającą liczbę pojazdów i zwiększające się natężenie ich

ruchu można przyjąć, że na terenie gminy Wolbórz utrzymywać się będzie tendencja wzrostowa natężenia hałasu związanego z ruchem kołowym. Należy jednak podkreślić, że wzrost natężenia hałasu nie jest wprost proporcjonalny do wzrostu natężenia ruchu samochodowego i rośnie wolniej. Wynika to głównie z poprawy jakości użytkowanych samochodów.

Hałas związany z komunikacją i transportem kolejowym jest mniej uciążliwy, ponieważ dotyczy tylko terenów w pobliżu trakcji kolejowej (zasięg uciążliwości hałasu wynosi do ok. 300 m) i jest związany z częstotliwością ruchu pociągów i ich rodzajów (pasażerskie czy towarowe).

Hałas przemysłowy

Hałas przemysłowy obejmuje zarówno dźwięki emitowane przez różnego rodzaju maszyny i urządzenia, a także części procesów technologicznych oraz instalacje i wyposażenie zakładów produkcyjnych, rzemieślniczych i usługowych. Do tego rodzaju hałasu zalicza się także dźwięki emitowane przez urządzenia obiektów handlowych (wentylatory, urządzenia klimatyzacyjne). Taki hałas ma charakter lokalny.

Obecnie systemy lokalizacji nowych inwestycji, a także potrzeba sporządzenia ocen oddziaływania na środowisko, kontrole i egzekucja nałożonych kar pozwalają na znaczne ograniczenie tych uciążliwości. Ponadto dla źródeł hałasu przemysłowego, ze względu na ich niewielkie rozmiary, istnieją różne możliwości techniczne ograniczenia emisji hałasu (np. stosowanie tłumików akustycznych, obudów poszczególnych urządzeń czy zwiększenie izolacyjności akustycznej ścian pomieszczeń, w których znajdują się maszyny wytwarzające hałas).

Źródłem hałasu są także linie przesyłowe wysokiego napięcia. Hałas powstaje również na terenie stacji elektroenergetycznych najwyższych napięć w związku ze stosowaniem sprzężarek do napędu łączników i transformatorów.

Na obszarze Gminy Wolbórz nie ma większych zakładów przemysłowych emitujących hałas uciążliwy dla mieszkańców powodujący przekroczenia dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku.

3.2.2. Pomiary hałasu

Ocena stanu akustycznego środowiska prowadzona jest w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska. Ochrona przed hałasem polega na zapewnieniu jak najlepszego stanu akustycznego środowiska, a realizowana jest przez instrumenty planowania przestrzennego oraz instrumenty ochrony środowiska, takie jak pozwolenia, programy ochrony środowiska, w tym programy ochrony przed hałasem. Dokonywane pomiary i oceny mają umożliwić wyznaczenie obszarów o ponad normatywnym poziomie hałasu, na których należy skoncentrować działania naprawcze.

Wyniki badań hałasu drogowego prowadzonego przez GIOŚ w ostatnich latach w znacznej części punktów pomiarowych wykazały przekroczenia poziomów dopuszczalnych dla poszczególnych rodzajów terenów chronionych (na terenie gminy Wolbórz w latach 2021-2024 nie przeprowadzono pomiarów natężenia hałasu). Największe zagrożenie hałasem występuje wzdłuż głównych ciągów komunikacyjnych w centrach miast przy zwartej zabudowie mieszkaniowej oraz dróg o dużym natężeniu ruchu, głównie pojazdów ciężkich. Widać równocześnie tendencję polegającą na zmniejszaniu emisji hałasu w porównaniu do poprzednich badań, co jest spowodowane prowadzonymi inwestycjami w sieć dróg oraz ich

otoczeniu, wyprowadzaniem natężenia ruchu z terenów mieszkalnych, poprawą jakości dróg, rozbudową transportu publicznego, unowocześnianiem taboru drogowego, budowaniem ekranów akustycznych.

Hałas przemysłowy na obszarze województwa łódzkiego ma charakter lokalny. Na ponadnormatywny hałas narażona jest ludność mieszkająca w bezpośrednim sąsiedztwie podmiotów posiadających uciążliwe źródła hałasu. Na terenie gminy nie ma większych zakładów emitujących znaczny hałas uciążliwy dla mieszkańców.

3.2.3. Podsumowanie

Na stan akustyczny środowiska ma wpływ wiele czynników, wśród których należy wyróżnić uwarunkowania wynikające z położenia gminy: wielkość zajmowanego obszaru, zaludnienie, stopień urbanizacji i uprzemysłowienia oraz rozwoju szlaków komunikacyjnych.

Przeprowadzane modernizacje nawierzchni oraz poszerzenia szerokości jezdni (zwiększenie płynności ruchu), przyczyniły się do znacznego polepszenia klimatu akustycznego w obszarze gęstej zabudowy mieszkaniowej. Dalsze działania wyciszania hałasu komunikacyjnego powinny przebiegać w kierunku poprawy stanu technicznego dróg oraz oddzielania hałasu od siedzib ludzkich poprzez budowę ekranów dźwiękochłonnych lub nasadzenia pasów zieleni.

Hałas emitowany przez przemysł, jest uciążliwy dla mieszkańców, jednak nie przekracza dopuszczalnych norm. Możliwości izolowania oraz ograniczania (tylko do pory dziennej) tego typu hałasu powinno przyczynić się do poprawy klimatu akustycznego terenów przemysłowych.

3.3. Pola elektromagnetyczne

Dopuszczalne poziomy PEM w środowisku określone są dla terenów przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową i dla miejsc dostępnych dla ludności. Od 2021 roku monitoring pól elektromagnetycznych prowadzony jest zgodnie z nowym Rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 17 grudnia 2019 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku (Dz. U. 2019 r. poz. 2448). Obowiązujące poziomy dopuszczalne według w/w Rozporządzenia wynoszą dla wysokich częstotliwości (10 MHz – 300 GHz) od 28 V/m do 61 V/m.

W gminie Wolbórz ostatnie pomiary promieniowania elektromagnetycznego prowadzone były w 2022r. w jednym punkcie pomiarowym przy ul. Zwierzyniec 5b. Na badanym terenie nie stwierdzono przekroczenia dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku.

Tabela 25. Pomiary promieniowania elektromagnetycznego na terenie gminy Wolbórz

Adres punktu pomiarowego	Wynik 0,5 godz. pomiaru [V/m]
Wolbórz ul. Zwierzyniec 5b	0,9

Źródło: GIOŚ – Wyniki okresowych pomiarów pól elektromagnetycznych wykonanych w 2022 r. w ramach stałej sieci monitoringu na terenie województwa łódzkiego

W stosunku do przesyłowych linii elektroenergetycznych oraz obiektów z nimi związanych przyjmuje się:

- szkodliwy wpływ linii energetycznych o napięciu 110, 220 i 400 kV obejmuje strefę o szerokości od 12 do 25 m od osi linii w obie strony,
- uciążliwość stacji transformatorowych zamyka się w granicach obiektu.

Na terenie gminy zainstalowane są maszty telefonii komórkowej. Uciążliwość masztów telefonii komórkowej mieści się w ich strefach ochronnych.

3.4. Gospodarowanie wodami

Ustawa Prawo wodne z dnia 20 lipca 2017 roku (t.j. Dz. U. 2025 poz. 960 ze zm.) określa cele służące zapewnieniu ochrony wód, poprzez zapobieganie dalszej ich degradacji, ochronę przed zanieczyszczeniem, poprawę stanu ekosystemów wodnych i ekosystemów lądowych zależnych od wody oraz promocje zrównoważonego wykorzystania zasobów wodnych.

3.4.1. Wody powierzchniowe

Charakterystyka wód powierzchniowych

Teren gminy Wolbórz położony jest w obrębie zlewni Pilicy. Południowo-wschodnia część powierzchni gminy znajduje się na obszarze zlewni bezpośredniej Zbiornika Sulejowskiego. Sieć hydrograficzną gminy tworzą rzeki: Wolbórka, Moszczanka Właściwa i Golezanka oraz Młynówka Moszczanka i Młynówka Wolbórka. Gmina Wolbórz usytuowana jest na obszarze Głównego Zbiornika Wód Podziemnych (GZWP), wymagającego szczególnej ochrony. Jest to zbiornik wód bardzo czystych, nadających się do użytku bez uzdatniania, w utworach kredy dolnej, w ośrodkach szczelinowych i szczelinowo-porowych.

Wody powierzchniowe płynące i stojące mają duże znaczenie jako źródła zaopatrzenia rolnictwa w wodę użytkową. Są one również wykorzystywane do celów rekreacyjnych.

Rzeka Wolbórka

Wolbórka jest lewostronnym dopływem Pilicy, uchodzi do niej w km 127,3. Płynie początkowo przez Wzniesienia Łódzkie, następnie przez Równinę Piotrkowską do Doliny Biało-brzeskiej. Długość Wolbórki wynosi 48,8 km, a powierzchnia dorzecza 941,5 km². Źródła Wolbórki znajdują się w lesie w okolicach Tuszyna (3 km na północny zachód od Tuszyna, koło trasy Łódź-Tuszyn), na wysokości ok. 196 m n.p.m. i są objęte rezerwatem przyrody „Wolbórka”. Rzeka płynie początkowo na wschód, szeroką doliną, w wyraźnym obniżeniu wśród łąk. W okolicach Czarnocina zmienia kierunek na południowo-wschodni, płynąc odtąd wąską doliną przez pagórkowatą wysoczyznę. Kilka kilometrów przed ujściem Wolbórka zmienia kierunek na północno-wschodni, po czym przebija się dwoma przełomami pod Zawadą. Uchodzi do Pilicy na terenie Tomaszowa Mazowieckiego. Średni przepływ rzeki w dolnym biegu wynosi 2,5 m³/s. Największymi dopływami Wolbórki są Czarna, Moszczanka oraz Miazga.

Rzeka Moszczanka Właściwa

Moszczanka jest prawostronnym dopływem Wolbórki, uchodzącym do niej w km 12,3. Wypływa w okolicach wsi Gołygów, po czym kieruje się na wschód i przechodzi pod drogą krajową nr 1. Przepływa między innymi przez miejscowości Moszczenica, Białkowice,

Wolbórz i w okolicach wsi Godaszewice wpada do Wolbórki. Długość Moszczanki wynosi 20 km. Jej prawym dopływem jest Golezanka.

Rzeka Golezanka

Golezanka to niewielka rzeka, długości ok. 7 km, będąca prawym dopływem Moszczanki. Wypływa na północ od wsi Prosenie a następnie, kierując się na wschód, przepływa pod drogą krajową nr 8, mija wieś Żarnowica Mała i ponownie przechodzi pod drogą krajową nr 8 i w okolicach Wolborza wpada do Moszczanki.

Zbiornik Sulejowski

Zalew Sulejowski powstał w latach 1969-1974 w wyniku spiętrzenia Pilicy. Rzeka przegrodzona została pod Smardzowicami tamą (długość tamy: 1200 m, wysokość: 16 m, szerokość na koronie: 10 m). Zbiornik oddano do użytku w 1973 r. Linia brzegowa zbiornika wynosi 58 km, z czego 11 km znajduje się na terenie gminy Wolbórz. Pojemność całkowita przy maksymalnym spiętrzeniu wynosi 95 mln m³. Położony jest na terenie czterech gmin: Mniszków, Sulejów, Tomaszów Mazowiecki i Wolbórz. Zbiornik znajduje się w granicach Sulejowskiego Parku Krajobrazowego. Powstanie zbiornika miało na celu zapewnienie wody pitnej dla Tomaszowa Mazowieckiego i Łodzi. Obecnie Łódź nie korzysta z wody ze Zbiornika Sulejowskiego, ponieważ posiada własne studnie głębinowe. Oprócz funkcji retencyjnej i energetycznej zbiornik służy również jako miejsce rekreacji.

Od 17 lutego 2023 r. obowiązuje Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 4 listopada 2022 r. w sprawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (Dz. U. 2023 r. poz. 300). Jest to druga aktualizacja Planów gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy (IIaPGW). IIaPGW na obszarze dorzecza Wisły stanowi wypełnienie zobowiązań wynikających z postanowień Ramowej Dyrektywy Wodnej w zakresie cyklicznej (sześćoletniej) aktualizacji planów gospodarowania wodami (opracowana na lata 2022-2027). Jednocześnie dokument umożliwia wypełnienie zobowiązań raportowych Polski do KE.

Tabela 26. Charakterystyka jednolitych części wód powierzchniowych (JCWP) rzecznych obejmujących teren gminy Wolbórz

Jednolita część wód powierzchniowych (JCWP)		Lokalizacja			Stan/potencjał ekologiczny	Stan chemiczny	Aktualny stan	Ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych
Krajowy kod JCWP rzecznych	Nazwa JCWP rzecznych	Region wodny	Nazwa dorzecza	RZGW				
RW20001125469	Wolbórka od Dopywu spod Będzelina do ujścia	Środkowej Wisły	obszar dorzecza Wisły	Warszawa	umiarkowany	Poniżej dobrego	zły	zagrożona
RW200010254669	Dopyw ze Świńska	Środkowej Wisły	obszar dorzecza Wisły	Warszawa	słaby	Brak danych	zły	zagrożona
RW200011254999	Pilica od Zbiornika Sulejów do ujścia	Środkowej Wisły	obszar dorzecza Wisły	Warszawa	słaby	poniżej dobrego	zły	zagrożona
RW2000222545399	Zbiornik Sulejów	Środkowej Wisły	obszar dorzecza Wisły	Warszawa	słaby	poniżej dobrego	zły	zagrożona
RW200010254534829	Rakówka	Środkowej Wisły	obszar dorzecza Wisły	Warszawa	słaby	Brak danych	zły	zagrożona
RW200010254689	Czarna Bielina	Środkowej Wisły	obszar dorzecza Wisły	Warszawa	umiarkowany	Poniżej dobrego	zły	zagrożona
RW200010254649	Moszczanka Właściwa	Środkowej Wisły	obszar dorzecza Wisły	Warszawa	umiarkowany	poniżej dobrego	zły	zagrożona

Źródło: karty.apgw.gov.pl

Ogólny stan Jednolitych części wód powierzchniowych uznano za zły (oznacza to, że poważnie zostały zmienione warunki naturalne i nie występują typowe dla danego rodzaju wód gatunki flory i fauny).

Ważną rolę w czystości wód odgrywa sprawny system kanalizacji sanitarnej oraz oczyszczanie ścieków. W gminie Wolbórz działają 3 komunalne oczyszczalnie ścieków. Z oczyszczalni korzysta 6 149 mieszkańców.

Tabela 27. Dane o działalności oczyszczalni w gminie Wolbórz w latach 2020-2024

Wyszczególnienie	Jednostka	Rok				
		2020	2021	2022	2023	2024
Ścieki odprowadzane ogółem	dam ³	188,0	185,0	207,0	198,0	218,0
Ścieki oczyszczane razem	dam ³	188,0	185,0	207,0	198,0	218,0
Wytworzone osady	Mg	113	65	67	77	81
Ładunki zanieczyszczeń w ściekach po oczyszczeniu						
BZT5	kg/rok	980	1 036	1 227	1 620	2 820
ChZT	kg/rok	8 990	11 361	14 444	16 086	13 334
Zawiesina ogólna	kg/rok	1 333	2 456	2 399	2 365	1 524

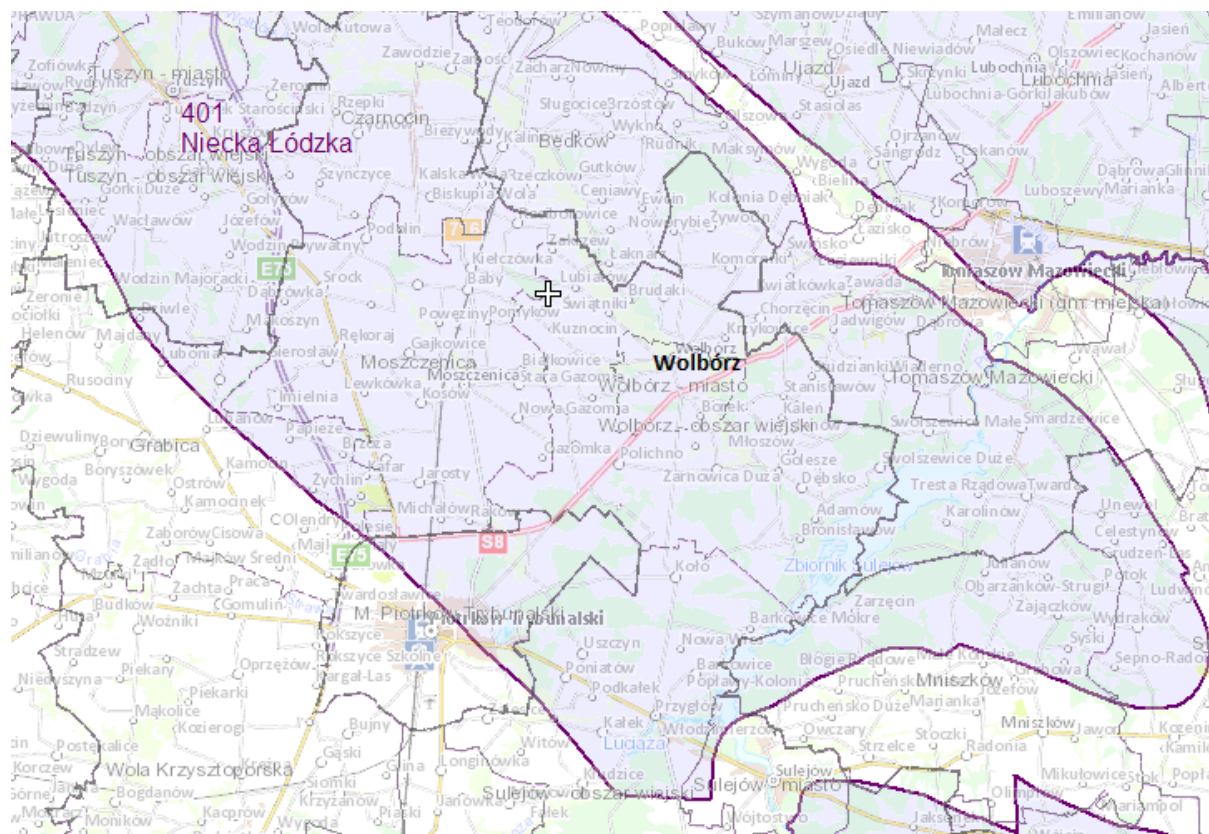
Źródło – GUS

3.4.2. Wody podziemne

Wody podziemne na terenie gminy Wolbórz występują głównie w utworach kredowych oraz jurajskich i tworzą użytkowy poziom wodonośny. Poziom ten charakteryzuje się napiętym zwierciadłem i wydajnością zbliżoną do wydajności z wód międzymorenowych. W rejonie Młynar poziom kredowy łączy się z poziomem wód czwartorzędowych i jest I poziomem wodonośnym. Wody podziemne zalegające w utworach czwartorzędowych nie mają większego użytkowo znaczenia.

Gmina Wolbórz usytuowana jest na obszarze Głównego Zbiornika Wód Podziemnych (GZWP Nr 401 – Niecka Łódzka), wymagającego szczególnej ochrony. Jest to zbiornik wód bardzo czystych, nadających się do użytku bez uzdatniania, w utworach kredy dolnej, w ośrodkach szczelinowych i szczelinowo-porowych.

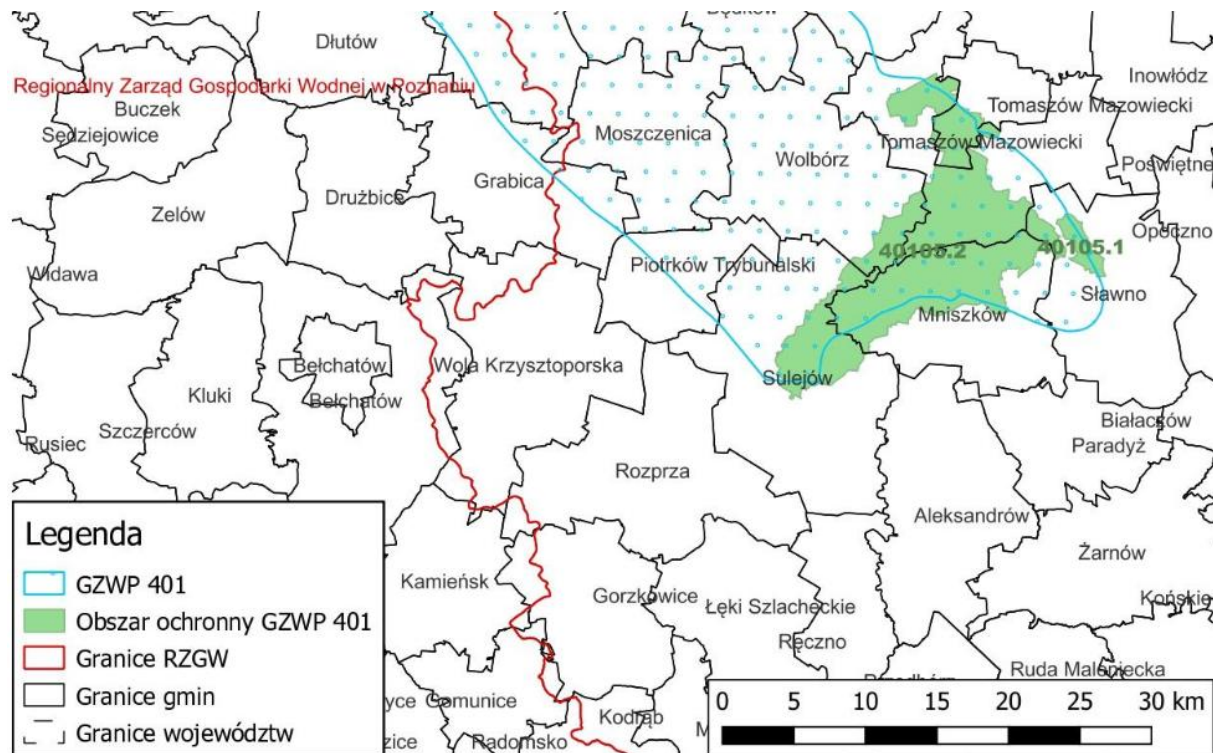
Tabela 28. Lokalizacja gminy Wolbórz względem Głównego Zbiornika Wód Podziemnych (GZWP Nr 401)

Źródło: Państwowa Służba Hydrogeologiczna; <http://epsh.pgi.gov.pl/epsh/>

Dla Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 401 ustanowiono obszar ochronny o pow. 244,62 km² (Rozporządzenie Wojewody łódzkiego z dnia 22 grudnia 2025 r. w sprawie ustanowienia obszaru ochronnego Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 401 – Niecka łódzka). Dla obszaru wyznaczono 6 podobszarów. Podobszar 40105.2 o powierzchni 157,87 km² obejmuje także obszar gminy Wolbórz. Dla obszaru ochronnego ustanowiono szereg zakazów.

Rysunek 3. Lokalizacja gminy Wolbórz w obszarze ochronnym GZWP nr 401

Źródło: Załącznik nr 1 do Rozporządzenia Wojewody łódzkiego z dnia 22 grudnia 2025 r. w sprawie ustanowienia obszaru ochronnego Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 401 – Niecka Łódzka

Według map obrazujących granice jednolitych części wód podziemnych (JCWPd), mapy dostępne na stronie Geoportal Otwartych Danych Przestrzennych (polska.e-mapa.net) teren inwestycji położony jest w regionie wodnym Wisły, w obrębie Jednolitej Części Wód Podziemnych PLGW200084.

Tabela 29. Charakterystyka JCWPd obejmujących teren gminy Wolbórz

Informacje podstawowe	
Numer JCWPd	84
Kod JCWPd	GW200084
Powierzchnia JCWPd [km ²]	4 265,59
Obszar dorzecza	obszar dorzecza Wisły
Region wodny	Środkowej Wisły
Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej	RZGW w Warszawie
Zarząd Zlewni	w Piotrkowie Trybunalskim
Ocena stanu JCWPd*	
Stan chemiczny	dobry
Stan ilościowy	dobry
Stan JCWPd	dobry

Presje determinujące stan JCWPd	
Zasoby wód podziemnych dostępne do zagospodarowania [tys. m ³ /rok] – stan na rok 2018	184 141,04
% wykorzystania zasobów dostępnych do zagospodarowania	11
Zidentyfikowane presje znaczące. Wynik analizy znaczących oddziaływań - JCWPd	presja obszarowa rozproszona związana z rolnictwem, gospodarką komunalną lub przemysłem
Rodzaj presji determinującej stan wód w obrębie danej JCWPd	chemiczna
Ocena ryzyka nieosiągnięcia celu środowiskowego	niezagrożona
Cele środowiskowe dla JCWPd	
Stan chemiczny	dobry stan chemiczny
Stan ilościowy	dobry stan ilościowy

Źródło: karty.apgw.gov.pl

3.4.3. Gospodarka wodno – ściekowa

Gospodarka ściekowa regulowana jest:

- Ustawą z dnia 7 czerwca 2001 roku o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (t.j. Dz. U. 2024, poz. 757);
- Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 6 lutego 2015 r. w sprawie komunalnych osadów ściekowych (t.j. Dz. U. 2023, poz. 23);
- Rozporządzeniem Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej z dnia 12 lipca 2019 r. w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego oraz warunków, jakie należy spełnić przy wprowadzaniu do wód lub do ziemi ścieków, a także przy odprowadzaniu wód opadowych lub roztopowych do wód lub do urządzeń wodnych (Dz. U. 2019, poz. 1311).

Zgodnie z art. 3 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (t.j. Dz. U. z 2025 r., poz. 647) *ścieki to wprowadzane do wód lub do ziemi:*

- a) wody zużyte na cele bytowe lub gospodarcze,
- b) ciekłe odchody zwierzęce, z wyjątkiem gnojówki i gnojowicy przeznaczonych do rolniczego wykorzystania w sposób i na zasadach określonych w przepisach działu III rozdziału 4 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. – Prawo wodne (t.j. Dz. U. z 2024 r., poz. 1087) oraz w przepisach ustawy z dnia 10 lipca 2007 r. o nawozach i nawożeniu (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 105),
- c) wody odciekowe ze składowisk odpadów oraz obiektów unieszkodliwiania odpadów wydobywczych, w których są składowane odpady wydobywcze niebezpieczne oraz odpady wydobywcze inne niż niebezpieczne i obojętne, miejsc magazynowania, prowadzenia odzysku lub unieszkodliwiania odpadów, wykorzystane solanki, wody lecznicze i termalne,
- d) wody pochodzące z obiegów chłodzących elektrowni lub elektrociepłowni,
- e) wody pochodzące z odwodnienia zakładów górniczych, z wyjątkiem wód wtłaczanych do górotworu, jeżeli rodzaje i ilość substancji zawartych w wodzie wtłaczanej do górotworu

są tożsame z rodzajami i ilościami substancji zawartych w pobranej wodzie, z wyłączeniem niezanieczyszczonych wód pochodzących z odwodnienia zakładów górniczych,

f) wody wykorzystane, odprowadzane z obiektów chowu lub hodowli ryb w obiektach przepływowych, charakteryzujących się poborem zwrotnym, o ile ilość i rodzaj substancji zawartych w tych wodach przekracza wartości ustalone w warunkach wprowadzania ścieków do wód określonych w pozwoleniu wodnoprawnym,

g) wody wykorzystane, odprowadzane z obiektów chowu lub hodowli ryb albo innych organizmów wodnych w stawach o wodzie stojącej, o ile produkcja tych ryb lub organizmów rozumiana jako średnioroczny przyrost masy tych ryb albo tych organizmów w poszczególnych latach cyklu produkcyjnego przekracza 1500 kg z 1 ha powierzchni użytkowej stawów rybnych tego obiektu w jednym roku danego cyklu.

Ścieki powstają w wyniku bytowania człowieka oraz prowadzonej przez niego działalności gospodarczej i rolniczej (ścieki bytowe, ścieki przemysłowe, ścieki komunalne, wody opadowe, zanieczyszczenia, wody podgrzane, skażone promieniotwórczo i zasolone). Ścieki wprowadzone bezpośrednio lub za pomocą urządzeń kanalizacyjnych do wód zmieniają stan fizyczny, chemiczny lub biologiczny wód, działając niszcząco na świat roślinny lub zwierzęcy.

3.4.3.1. Sieć wodociągowa

Łączna długość eksploatowanej sieci wodociągowej (rozdzielczej i przesyłowej) na terenie Gminy Wolbórz wynosi 179,1 km, a liczba przyłączy – 2 481 szt. Z sieci wodociągowej korzysta 7 504 mieszkańców.

System wodociągowy zasilany jest z ujęć wody zlokalizowanych w miejscowościach:

- Wolbórz: 2 studnie, zatwierdzone zasoby: 125 m³/h; doprowadza wodę do miejscowości Wolbórz, Kuznecin, Młynary, Brudaki, Lubiatów i Świątniki
- Polichno: 2 studnie; zatwierdzone zasoby: 66 m³/h; doprowadza wodę do miejscowości: Polichno, Psary Witowskie, Psary Lechawa, Psary Stare, Prosenie, Żarnowica, Golesze, Golesze Małe, Lubiaszów Stary, Lubiaszów Nowy, Bronisławów, Leonów, Młoszów, Modrzewek, Apolanka, Kaleń, Janów, Stanisławów i Studzianki,
- Żywocin: 2 studnie; zatwierdzone zasoby: 50 m³/h; zaopatruje wsie: Żywocin, Komorniki i Bogusławice,
- Swolszewice Duże: 2 studnie; zatwierdzone zasoby: 72 m³/h; obsługuje Swolszewice Duże, część Leonowa i Adamowa oraz Bronisławów.

Tabela 30. Stan sieci wodociągowej w gminie Wolbórz w latach 2020-2024

Parametry	Jednostka	2020	2021	2022	2023	2024
długość czynnej sieci wodociągowej	km	172,7	178,1	178,3	178,3	179,1
liczba połączeń do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt.	2 358	2 388	2 423	2 459	2 481
woda dostarczona do gospodarstw domowych	dam ³	303,1	308,5	283,2	258,3	345,0
sieć rozdzielcza wodociągowa na 100 km ² ogółem	km	96,1	99,2	117,6	117,6	118,1
ludność korzystająca z sieci ogółem	osoba	7 530	7 540	7 577	7 547	7 504

ludność korzystająca z sieci ogółem	%	96,1	96,1	96,2	96,2	96,3
--	----------	------	------	------	------	------

Źródło – GUS

Wyjaśnienie: dam^3 - jednostka objętości dekametr sześcienny, gdzie $1 dam^3 = 1000 m^3$

Zużycie wody w 2024 roku w przeliczeniu na 1 mieszkańca gminy wyniosło ogółem 44,1 m^3 .

3.4.3.2. Sieć kanalizacyjna

Łączna długość czynnej sieci kanalizacyjnej na terenie gminy wynosi 117,6 km. Do sieci przyłączonych jest 2 071 odbiorców. Stopień skanalizowania (korzystający z instalacji w % ogółu ludności) wynosi 77,4%.

Na terenie Gminy Wolbórz znajdują się dwie aglomeracje ściekowe:

- aglomeracja Wolbórz-Północ – Uchwała Nr XXVII/259/2020 Rady Miejskiej w Wolborzu z dnia 29 grudnia 2020r. w sprawie wyznaczenia obszaru, wielkości i granic Aglomeracji Wolbórz-Północ. Równoważna liczba mieszkańców aglomeracji wynosi 2899, ścieki komunalne zebrane z terenu aglomeracji przekazywane są do gminnej oczyszczalni ścieków w Wolborzu.
- aglomeracja Wolbórz-Południe – Uchwała Nr XXVII/258/2020 Rady Miejskiej w Wolborzu. Aglomerację tworzą miejscowości: Adamów, Bronisławów, Golesze Duże, Golesze Małe, Golesze Parcela, Janów, Kaleń, Leonów, Lubiaszów Nowy, Lubiaszów Stary, Młoszów, Polichno, Prosenie, Psary Lechawa, Psary Stare, Stanisławów, Swolszewice, Żarnowica. Równoważna liczba mieszkańców aglomeracji wynosi 4235. Ścieki komunalne zebrane z terenu aglomeracji przekazywane są do gminnej oczyszczalni ścieków w obrębie Dobra Golesze oraz w miejscowości Psary Stare.

Tabela 31. Stan sieci kanalizacyjnej w gminie Wolbórz w latach 2020-2024

Parametry	Jednostka	2020	2021	2022	2023	2024
długość czynnej sieci kanalizacyjnej (bez przyłączy)	km	103,0	117,6	117,6	117,6	117,6
liczba połączeń do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt.	1 833	1 898	1 976	2 035	2 071
sieć rozdzielcza kanalizacyjna na 100 km^2 ogółem	km	67,9	77,5	77,5	77,5	77,5
ludność korzystająca z sieci ogółem	osoba	5 905	5 953	6 038	6 056	6 036
ludność korzystająca z sieci ogółem	%	75,4	75,9	76,7	77,2	77,4

Źródło – GUS

Wyjaśnienie: dam^3 - jednostka objętości dekametr sześcienny, gdzie $1 dam^3 = 1000 m^3$

Tabela 32. Ścieki oczyszczone na terenie gminy Wolbórz w latach 2020-2024

Ścieki	Jednostka	2020	2021	2022	2023	2024
odprowadzone ogółem	dam^3	188,0	185,0	207,0	198,0	218,0
oczyszczone łącznie z wodami infiltracyjnymi i ściekami dowożonymi	dam^3	223	235	267	295	286
oczyszczone razem	dam^3	188	185	207	198	218
oczyszczone biologicznie i z podwyższonym usuwaniem biogenów w % ścieków ogółem	%	100	100	100	100	100

Źródło – GUS

Wyjaśnienie: dam^3 - jednostka objętości dekametr sześcienny, gdzie $1 dam^3 = 1000 m^3$

3.4.3.3. Podsumowanie

Główną przyczyną zanieczyszczeń wód powierzchniowych na terenie gminy jest niedostateczny rozwój sieci kanalizacyjnej (dysproporcja w stosunku do długości sieci wodociągowej) i związane z tym nielegalne odprowadzanie ścieków socjalno-bytowych bezpośrednio do gruntu. Praktyki te mogą zaszkodzić nie tylko wodom powierzchniowym ale także – znacząco - wodom podziemnym.

Dodatkowym problemem jest odprowadzenie ścieków z gospodarki: zakładów przemysłowych, usługowych i rolnictwa. O ile więksi producenci wypełniają obowiązek odprowadzania ścieków do oczyszczalni, mniejsi przedsiębiorcy i rolnicy nie są na bieżąco kontrolowani.

Aby poprawić stan wód na terenie gminy należy dążyć do rozwoju sieci wodociągowej (oszczędność zasobów wody) i kanalizacyjnej (zmniejszenie zanieczyszczeń przenikających do gleby i do wód), budować nowe oczyszczalnie ścieków oraz propagować oczyszczalnie przydomowe w rejonach o rozproszonej zabudowie.

3.5. Surowce mineralne

Na obszarze gminy Wolbórz najliczniej występują surowce mineralne związane z akumulacyjną działalnością lądolodu środkowopolskiego, tj.: pospolite kopaliny okruchowe i surowce ilaste (piaski, piaski ze żwirem, żwiry, gliny zwałowe); nie stwierdzono złóż kruszywa grubego o wartości przemysłowej.

3.5.1. Surowce naturalne gminy

Surowce występujące na terenie gminy to: piaszczyste gliny zwałowe (występują w złożu Polichno w postaci dość dużych płatów, przykrytych głównie piaskami wodnolodowcowymi; oraz piaski drobno-i średnioziarniste (zalegają na powierzchni, charakteryzują się znaczną różnorodnością frakcji oraz miąższością od kilku do kilkunastu metrów; należą do surowców najliczniej występujących na terenie gminy). Kruszywa naturalne w postaci piasków znajdują się w okolicach Kolonii Żywocin, Bogusławic, Kolonii Studzianki, na wschód od wsi Polichno, w okolicach wsi Psary Witowskie oraz na południe od Wolborza.

Tabela 33. Zasoby kopalin w gminie Wolbórz

Nazwa złoża	Stan zagospodarowania złoża	Zasoby w tys. ton		Wydobycie w tys. ton
		geologicznie bilansowe	przemysłowe	
Surowce ilaste ceramiki budowlanej				
Polichno	Z	490	-	-
Polichno II	Z	580	-	-
Surowce ilaste do produkcji kruszywa lekkiego				
Polichno	R	615	-	-

Źródło – Bilans zasobów kopalin w Polsce wg stanu na dzień 31.12.2024r., PIG Warszawa 2025

Objaśnienia: R – złoża, o zasobach rozpoznanych szczegółowo; Z- złoża, którego wydobywanie zostało zaniechane.

3.6. Gleby

3.6.1. Typy gleb

Gleby na obszarze gminy Wolbórz wykształciły się na podłożu utworów polodowcowych. Niemal na całym terenie gminy przeważają gleby dobre i bardzo dobre. Największą przydatność rolniczą posiadają gleby brunatne wytworzone na glinach i występujące w rejonie wsi: Bogusławice, Młynary i Komorniki (klasa bonitacyjna IIIa). W rejonie wsi: Polichno, Prosenie, Żarnowica, Wolbórz, Kuznocin, Komorniki, Żywocin, Stanisławów, Golesze i Dębsko na piaskach strukturalnych i spiaszczonych glinach wykształciły się gleby bielcowe i pseudobielcowe klas IIIb i IVa. We wschodniej części gminy występują gleby najśłabsze, klas V i VI (rejon wsi: Studzianki, Dębina, Adamów, Młoszów i Zwierzyniec). W dolinach rzek występują gleby torfowe oraz mułowo-torfowe, czarne ziemie, mady lekkie i bardzo lekkie, stanowiące trwałe użytki zielone (łąki i pastwiska) o klasach bonitacyjnych od II do VI.

3.6.2. Odczyn gleb

Na jakość gleby znaczący wpływ ma jej naturalna odporność na określony rodzaj zanieczyszczenia. O jej odporności z kolei decydują przede wszystkim jej właściwości fizykochemiczne tj. wielkość kompleksu sorpcyjnego-zawartości minerałów ilastych, zawartość próchnicy, odczyn pH.

Na terenie powiatu piotrkowskiego, spośród przebadanych gleb, około 67% charakteryzuje się odczynem bardzo kwaśnym i kwaśnym, a około 26% lekko kwaśnym. Gleb wykazujących odczyn obojętny i zasadowy jest zaledwie 7%.

3.6.3. Użytkowanie rolnicze gleb

Powierzchnia gospodarstw rolnych w gminie wynosi 3 986,11 ha, z czego użytków rolnych 3 554,31 ha (w tym: w dobrej kulturze jest 3 505,43 ha).

Tabela 34. Dane o gospodarstwach rolnych w Gminie Wolbórz

Wyszczególnienie	Dane
Liczba gospodarstw rolnych	844
Powierzchnia gospodarstw rolnych	8 094,52 ha
Użytkowanie gruntów w gospodarstwach rolnych	użytki rolne ogółem – 8 094,52 ha po zasiewami ogółem – 7 044,81 ha uprawy trwałe – 53,36 ha sady – 19,95 ha łąki trwałe – 792,01 ha las i grunty leśne – 291,11 ha
Liczba gospodarstw rolnych według powierzchni	do 1 ha – 11 1–5 ha – 355 5–10 ha – 257 10-15 ha – 106 powyżej 15 ha – 115

Źródło: dane GUS; Powszechny Spis Rolny, 2020

Powierzchnia gospodarstw prowadzących działalność rolniczą w gminie wynosi 8 094,52 ha, z czego użytków rolnych w dobrej kulturze jest 8 035,01 ha, w tym: pod zasiewami 7 044,81 ha, grunty ugorowane 48,56 ha; łąki trwałe 806,36 ha; pastwiska trwałe 75,01 ha i sady 19,95 ha.

Na terenie gminy jest 844 gospodarstw rolnych, w tym największy udział mają gospodarstwa o powierzchni powyżej 1-5 ha – 355 gospodarstw, o łącznej powierzchni 1 155,63 ha (Powszechny Spis Rolny 2020).

3.6.4. Podsumowanie

Na obszarze gminy Wolbórz dominują gleby IIIb, IVa i V klasy bonitacyjnej. Są to gleby kwaśne mało zdewastowane i zdegradowane.

Głównym zagrożeniem dla środowiska glebowego na terenie gminy jest zakwaszenie gleb obniżające ich przydatność rolniczą oraz naturalne zagrożenie gleb procesami erozyjnymi.

Do antropogenicznych zagrożeń gleb na terenie gminy, oprócz rolnictwa należy zaliczyć zanieczyszczenia emitowane z sektora komunalnego. Szczególne zagrożenie stanowi emisja do powietrza zanieczyszczeń w wyniku spalania paliw, zanieczyszczenie ściekami, zanieczyszczenie powierzchni ziemi odpadami oraz magazynowanie i dystrybucja paliw.

3.7. Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów

Obowiązek planowania gospodarki odpadami został sformułowany w uchwalonej przez Sejm RP ustawie z dnia 14 grudnia 2012r. o odpadach (t.j. Dz. U. 2023 poz. 1587 ze zm.). Powszechna zasada gospodarowania odpadami (Rozdział 2 art. 18 Ustawy o odpadach) brzmi „Każdy, kto podejmuje działania powodujące lub mogące powodować powstanie odpadów, powinien takie działania planować, projektować i prowadzić przy użyciu takich sposobów produkcji lub form usług oraz surowców i materiałów, aby w pierwszej kolejności zapobiegać powstawaniu odpadów lub ograniczać ilość odpadów i ich negatywne oddziaływanie na życie i zdrowie ludzi oraz na środowisko, w tym przy wytwarzaniu produktów, podczas i po zakończeniu ich użycia”.

Zgodnie z art. 9e ust. 1 ustawy z dnia 13 września 1996r. *o utrzymaniu czystości i porządku w gminach* (t.j. Dz. U. 2025 poz. 733) podmiot odbierający odpady komunalne na podstawie umowy z właścicielem nieruchomości jest obowiązany do przekazywania odebranych od właścicieli nieruchomości:

- selektywnie zebranych odpadów komunalnych bezpośrednio lub za pośrednictwem innego zbierającego odpady do instalacji odzysku lub unieszkodliwiania odpadów, zgodnie z hierarchią sposobów postępowania z odpadami, o której mowa w art. 17 ustawy z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach;
- niesegregowanych (zmieszanych) odpadów komunalnych bezpośrednio do instalacji komunalnej.

3.7.1. Odpady komunalne

System gospodarowania odpadami komunalnymi na terenie gminy Wolbórz obejmuje nieruchomości zamieszkałe oraz domki letniskowe i inne nieruchomości wykorzystywane na cele rekreacyjno-wypoczynkowe.

Na terenie gminy Wolbórz prowadzona jest selektywna zbiórka odpadów komunalnych (segregacja „u źródła”), indywidualni wytwórcy odpadów (gospodarstwa domowe jednorodzinne) gromadzą je w workach lub pojemnikach (przeznaczonych do segregacji odpadów), z podziałem na następujące frakcje:

- tworzywa sztuczne, metal i opakowania wielomateriałowe - worek żółty,
- papier - worek niebieski,
- szkło - worek zielony,
- bioodpady - worek brązowy,
- popiół – worek czarny.

Tabela 35. Ilość i rodzaje odpadów zebranych z terenu gminy Wolbórz w latach 2021-2024

Kod odpadów	Rodzaj odpadów	Masa odebranych odpadów komunalnych (Mg)			
		2021	2022	2023	2024
20 03 01	Niesegregowane odpady komunalne	1 620,72	1 600,07	1 612,64	999,563
15 01 01	Opakowania z papieru i tektury	40,25	91,87	100,40	36,211
15 01 02	Opakowania z tworzyw sztucznych	5,89	18,42	32,35	-
15 01 06	Zmieszane odpady opakowaniowe	502,81	217,12	420,28	260,4255
15 01 07	Opakowania ze szkła	193,85	185,07	181,82	181,977
16 01 03	Zużyte opony	10,32	13,58	6,52	19,96
17 01 07	Zmieszane odpady z betonu, gruzu ceglanego, o odpadach materiałów ceramicznych i elementów wyposażenia inne niż wymienione 17 01 06	-	-	16 394	-
17 04 05	Żelazo i stal	-	-	4,32	-
17 09 04	Zmieszane odpady z budowy, remontów i demontażu inne niż wymienione w 17 09 01, 17 09 02 i 17 09 03	-	-	44,90	34,08
20 01 10	Odzież	-	-	-	4,52
20 01 32	Leki inne niż wymienione w 20 01 31	0,20	0,19	0,298	-
20 01 34	Baterie i akumulatory inne niż wymienione w 20 01 33	-	0,16	-	0,14
20 01 39	Tworzywa sztuczne	4,64	-	-	-
20 02 01	Odpady ulegające biodegradacji	506,50	479,14	475,04	505,276
20 02 03	Inne odpady nie ulegające biodegradacji	31,30	-	-	-
20 03 07	Odpady wielkogabarytowe	93,04	110,62	150,22	180,25
SUMA		3 009,52	2 716,24	3 045,182	2 222,4025

*wg Analizy stanu gospodarki odpadami komunalnymi na terenie Gminy Wolbórz za lata 2021, 2022, 2023, 2024

Od czerwca 2015r. w gminie działa Punkt Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych zlokalizowany przy oczyszczalni ścieków w Wolborzu (ul. Sportowa 75). Punkt czynny jest dwa razy w tygodniu (w poniedziałki i środy). Mieszkańcy mogą dostarczać odpady w podziale na: papier i tektura, szkło, tworzywa sztuczne, opakowania wielomateriałowe, popiół, odpady zielone, przeterminowane leki, chemikalia, zużyte baterie i akumulatory,

zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny, meble i inne odpady wielkogabarytowe, zużyte opony, gruz, odpady budowlane i rozbiórkowe, odpady tekstyliów i odzieży.

Tabela 36. Ilość i rodzaje odpadów zebranych w PSZOK w latach 2021-2024

Kod odpadów	Rodzaj odpadów	Masa odebranych odpadów komunalnych (Mg)			
		2021	2022	2023	2024
15 01 01	Opakowania z papieru i tektury	2,80	3,00	3,00	10,80
15 01 02	Opakowania z tworzyw sztucznych	0,30	-	-	-
15 01 06	Zmieszane odpady opakowaniowe	3,86	4,50	4,60	13,30
15 01 07	Opakowania ze szkła	7,60	8,00	4,00	13,36
16 01 03	Zużyte opony	6,32	5,74	6,44	7,40
17 01 07	Zmieszane odpady z betonu, gruzu ceglanego, odpadowych materiałów ceramicznych i elementów wyposażenia inne niż wymienione w 17 01 06	39,34	11,12	44,90	-
17 09 04	Zmieszane odpady z budowy, remontów i demontażu, inne niż wymienione w 17 06 01 i 17 06 03	-	-	-	36,92
20 01 32	Leki inne niż wymienione w 20 01 31	-	-	0,298	-
20 01 34	Baterie i akumulatory inne niż wymienione w 20 01 33	-	-	-	0,14
20 02 01	Odpady ulegające biodegradacji	11,26	24,76	9,86	11,64
20 03 07	Odpady wielkogabarytowe	72,92	52,40	72,76	85,73
SUMA		144,40	115,54	145,858	179,29

*wg Analizy stanu gospodarki odpadami komunalnymi na terenie Gminy Wolbórz za lata 2021, 2022, 2023, 2024

3.7.2. Odpady niebezpieczne

Podstawowym źródłem powstawania odpadów niebezpiecznych jest działalność przemysłowa i usługowa. Odpady niebezpieczne powstają również w gospodarstwach domowych, służbie zdrowia, budynkach administracyjnych itp.

Na obszarze gminy nie ma zlokalizowanych czynnych składowisk odpadów niebezpiecznych ani mogilnika do składowania przeterminowanych środków ochrony roślin. Odpady niebezpieczne są wywożone poza teren gminy do unieszkodliwienia lub przetworzenia.

Zorganizowane zbieranie odpadów niebezpiecznych występuje w niektórych placówkach:

- zużyty sprzęt RTV i AGD w sklepach sprzedających takie produkty
- baterie - pojemniki na baterie znajdują się w sklepach, obiektach administracyjnych, w tym: w szkołach
- przeterminowane leki - w aptekach.

Ponadto zużyty sprzęt elektroniczny i elektryczny, zużyte baterie i akumulatory, przeterminowane leki, chemikalia można oddawać bez limitów ilościowych do Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych zlokalizowanego przy oczyszczalni ścieków w Wolborzu.

W gminie obowiązuje „Program usuwania wyrobów zawierających azbest dla Gminy Wolbórz na lata 2011-2032”. Na terenie gminy zinwentaryzowano łącznie 5 791 878 Mg wyrobów zawierających azbest, unieszkodliwiono dotychczas 1 947 362 Mg, a do unieszkodliwienia pozostało 3 844 516 Mg azbestu (www.bazaazbestowa.gov.pl).

Mieszkańcy mogą zwracać się z wnioskami o sfinansowanie wywozu i utylizacji wyrobów zawierających azbest.

Tabela 37. Ilość zebranych odpadów azbestowych na terenie gminy Wolbórz w latach 2021-2024

Gmina Wolbórz	2021	2022	2023	2024
Ilość zebranego azbestu [Mg]	145,00	231,80	290,45	207,26
Poniesione koszty [zł]	46 544,65 (w tym dotacja WFOŚiGW: 41 890,00)	79 609,39 (w tym dotacja WFOŚiGW: 69 857,00)	144 295,56 (w tym dotacja WFOŚiGW: 116 180,00)	85 059,50 (w tym dotacja WFOŚiGW: 76 553,00)

*dane UM w Wolborzu

3.7.3. Odpady z sektora gospodarczego

Podstawowym źródłem powstawania odpadów w sektorze gospodarczym jest działalność przemysłowa, rolnicza i usługowa (usług komunalnych i budowlanych). Na terenie gminy Wolbórz nie występują większe ilości odpadów tego typu. Istnieje natomiast szereg placówek usługowych i produkcyjnych, które w efekcie swej działalności wytwarzają odpady przemysłowe. Na terenie gminy znajduje się obecnie 755 podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w rejestrze REGON (stan na 31.12.2024r.). Większość z zarejestrowanych firm stanowią podmioty małe, gdzie znaczna ich część działa jako podmioty jednoosobowe. Odbiorem odpadów gospodarczych od poszczególnych wytwórców z terenu gminy zajmują się specjalistyczne firmy, posiadające odpowiednie zezwolenia w tym zakresie.

Odbiorem odpadów od poszczególnych wytwórców zajmują się specjalistyczne firmy, posiadające odpowiednie zezwolenia w tym zakresie oraz unieszkodliwione (odpady niebezpieczne) lub wykorzystane gospodarczo.

3.7.4. Podsumowanie

W roku 2024 w gminie Wolbórz zebrano ogółem 2 222,4025 Mg odpadów komunalnych, z czego 1 224,8395 Mg to odpady zebrane selektywnie. W gminie realizowany jest Program usuwania azbestu, prowadzona jest inwentaryzacja i dofinansowanie zbiórki wyrobów zawierających azbest. W latach 2021-2024 odebrano 874,51 Mg odpadów zawierających azbest.

Każdy z wytwórców odpadów niebezpiecznych - przemysłowych organizuje ich wywóz we własnym zakresie.

3.8. Zasoby przyrodnicze

3.8.1. Stan zasobów przyrody

Lasy

Wskaźnik lesistości dla gminy Wolbórz wynosi 27,4%. Według danych GUS (Bank Danych Regionalnych) powierzchnia gruntów leśnych na terenie gminy Wolbórz wynosi wg stanu na 31.12.2024 r. – 4 269,40 ha. Pod względem własności ponad 83% stanowią lasy państwowe.

Wskaźnik lesistości gminy jest nieco niższy od wskaźnika dla kraju (29,6%), przekracza jednak wskaźnik dla województwa łódzkiego (21,4%) oraz dla powiatu piotrkowskiego (24,6%). Pod

względem lesistości jest piątą gminą w powiecie, po gminie Sulejów (42,7%), Ręczno (39,8%), Aleksandrów (34,9%) oraz Łęki Szlacheckie (31,1%).

W lasach na terenie gminy Wolbórz dominują siedliska boru mieszanego i sosnowego. Zwarty kompleks leśny występuje w północnej części gminy, gdzie przeważającym gatunkiem drzew jest sosna. W pozostałej części gminy lesistość jest mniejsza, istniejące kompleksy leśne związane są częściowo ze strefami zboczowymi dolin (np. kompleks w okolicy wsi Brudaki, między Wolborzem, a wsią Psary Witowskie czy kompleks leśny Wolbórz - Żarnowica Mała i in.).

Tabela 38. Lesistość gminy Wolbórz w latach 2020-2024

Wyszczególnienie	2020	2021	2022	2023	2024
powierzchnia gruntów leśnych ogółem [ha]	4 273,66	4 271,60	4 270,65	4 269,91	4 269,40
lesistość [%]	27,5	27,5	27,5	27,5	27,4
lasy ogółem [ha]	4 166,64	4 164,58	4 163,56	4 163,56	4 162,89
grunty leśne publiczne ogółem [ha]	3 571,66	3 571,60	3 571,65	3 575,91	3 578,40
lasy publiczne ogółem [ha]	3 464,64	3 464,58	3 464,56	3 469,56	3 471,89
grunty leśne prywatne [ha]	702,00	700,00	699,00	694,00	691,00
lasy prywatne ogółem [ha]	702,00	700,00	699,00	694,00	691,00

Źródło – dane GUS

Na obszarze gminy Wolbórz występuje zieleń miejska w postaci: zieleńców, zieleni osiedlowej i ulicznej.

Tabela 39. Tereny zieleni w gminie Wolbórz w latach 2020-2024

Wyszczególnienie	2020	2021	2022	2023	2024
powierzchnia zieleńców - 1 obiekt [ha]	0,30	0,30	0,30	0,30	0,30
powierzchnia terenów zieleni osiedlowej [ha]	24,11	24,11	10,80	10,80	-
powierzchnia cmentarzy - 5 obiektów [ha]	4,40	4,40	4,40	4,40	4,40

Źródło – dane GUS

3.8.2. Obszary chronione lub cenne przyrodniczo

Obszary podlegające ochronie na terenie gminy Wolbórz:

- Obszar Natura 2000: Lubiaszów w Puszczy Pilickiej (PLH100026),
- Sulejowski Park Krajobrazowy,
- Rezerваты przyrody: „Lubiaszów”, „Dęby w Mszczach” oraz „Czarny ług”,
- Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Wolbórki,
- Pomniki przyrody,
- Użytki ekologiczne,
- Podworskie zabytkowe parki:
 - park przy Zespole Pałacowym Biskupów Kujawskich w Wolborzu,
 - park przy Zespole Dworsko-Folwarcznym w Bogusławicach,
 - park przy Zespole Dworsko-Folwarcznym w Lubiawie,
 - park w Goleszach, który według ewidencji zabytkowej zieleni jest parkiem wiejskim podlegającym ochronie na podstawie ustawy o ochronie przyrody.

Obszar Natura 2000

Nazwa obszaru	Charakterystyka
Lubiaszów w Puszczy Pilickiej (PLH100026)	Specjalny obszar ochrony siedlisk (Dyrektywa Siedliskowa). Obszar obejmuje rezerwat Jodły Lubiaszów, chroniący ekosystemy o naturalnych cechach, dawnej Puszczy Pilickiej. Powierzchnia obszaru w zdecydowanej części zajęta jest przez fitocenozy grądu subkontynentalnego Tilio-Carpinetum, w odmianie małopolskiej, z udziałem jodły pospolitej. Obszar ma znaczenie w ochronie geograficznego zróżnicowania ekosystemów leśnych z jodłą pospolitą występującą na północnej granicy zasięgu w Europie. Naturalność ekosystemów potwierdza obecność licznych gatunków związanych z martwym drewnem. Stwierdzono występowanie 306 gatunków grzybów (największa liczba gatunków spośród rezerwatów Polski środkowej) oraz licznych bezkręgowców i ptaków typowych dla puszczańskich lasów.

Park Krajobrazowy

Nazwa obszaru	Charakterystyka
Sulejowski Park Krajobrazowy <ul style="list-style-type: none"> ➤ Rozporządzenie nr 3/94 Wojewody Piotrkowskiego z dnia 21 lipca 1994r. w sprawie utworzenia Sulejowskiego Parku Krajobrazowego – Dz. Urz. Woj. Piotrkowskiego Nr 22, poz. 136 z dnia 5 sierpnia 1994r. ➤ Rozporządzenie nr 24/2006 Wojewody Łódzkiego z dnia 3 lipca 2006r. w sprawie Sulejowskiego Parku Krajobrazowego – Dz. Urz. Woj. Łódzkiego Nr 248, poz. 1910 z dnia 14 lipca 2006r. ➤ Uchwała nr XLVII/614/18 Sejmiku Województwa Łódzkiego z dnia 27 lutego 2018r. w sprawie Sulejowskiego Parku Krajobrazowego – Dz. Urz. Woj. Łódzkiego z 2018r. poz. 1342 	<p>Park położony jest na terenie gmin: Ręčno, Aleksandrów, Sulejów, Wolbórz oraz częściowo w mieście Piotrkowie Tryb. (powiat piotrkowski), Tomaszów Mazowiecki (powiat tomaszowski), Mniszków (powiat opoczyński). Otulina Parku zajmuje w granicach województwa powierzchnię 36 730 ha i obejmuje gminy Rozprza i Łęki Szlacheckie (powiat piotrkowski) oraz gminę Przedbórz (powiat radomszczański). Park położony jest nad środkową Pilicą i charakteryzuje go krajobraz doliny Pilicy. Na terenie Parku wraz z otuliną znajduje się 9 rezerwatów przyrody. Przedmiotem ochrony są jodły pospolite, świerki, buki, klony i jawory. Na obszarze Parku występują murawy nawapienne-płaszczycie, torfy i łąki o podłożu piaszczysto-torfowym. Spośród rzadkich okazów roślin występują: widłaki, storczyki, zimozioł północny, długosz królewski. Ze zwierząt spotkać można bobra, wydrę i łosia wędrownego czy wilka. Spośród licznie występujących ptaków najciekawsze okazy to: gągoł, bąk, rybitwa białoczelna, kropiatka, siweczka obroźna.</p>

Rezerваты

Nazwa obszaru	Charakterystyka
<p>Rezerwat przyrody „Lubiaszów” - utworzony w 1958 roku</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Zarządzenie Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 30 października 1958 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody (MP Nr 95, poz. 520). ➤ Rozporządzenie nr 27/2007 Wojewody łódzkiego z dnia 1 czerwca 2007 r. w sprawie rezerwatu przyrody Lubiaszów (Dz. Urz. Woj. łódzkiego Nr 183, poz. 1731), Zarządzenie Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 7 maja 1984 r. w sprawie zarządzenia w sprawie uznania za rezerwat przyrody (MP Nr 15, poz. 107 z 1984 r.) 	<p>Rezerwat leśny w gminie Sulejów i w gminie Wolbórz, na terenie Sulejowskiego Parku Krajobrazowego. Powierzchnia rezerwatu – 202,4 ha. Przedmiotem ochrony rezerwatu są zbiorowiska leśne: grąd, dąbrowa, bór jodłowy z cennym stanowiskiem jodły oraz stanowiska roślin rzadkich i chronionych. Rezerwat „Lubiaszów” należy do najważniejszych i największych obiektów chronionych w Puszczy Pilickiej. Znajdują się w nim zachowane - najcenniejsze w całej Polsce Środkowej - wielogatunkowe, stare drzewostany, w tym naturalne stanowiska jodły, kolekcja dwustuletnich dębów szypułkowych także grupa 140 - letnich modrzewi polskich.</p>
<p>Rezerwat przyrody „Dęby w Mszczach”</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Zarządzenie Ministra Ochrony Środowiska i Zasobów Naturalnych z dnia 11 maja 1989 r. w sprawie uznania za rezerwaty przyrody (MP Nr 17, poz. 120 z 1989). ➤ Rozporządzenie nr 26/2007 Wojewody łódzkiego z dnia 1 czerwca 2007 r. w sprawie rezerwatu przyrody Dęby w Mszczach - Dz. Urz. Woj. łódzkiego Nr 183, poz. 1730), 	<p>Jest rezerwatem leśnym położonym w południowo-zachodniej części gminy Wolbórz, na zachód od wsi Prosenie. Jego powierzchnia wynosi 39,15 ha. Utworzony został w celu ochrony starodrzewu dębowego pochodzenia naturalnego w zespołach o charakterze grądu i lasu mieszanego z pomnikami przyrody. W rezerwacie rośnie ponad 100 dębów szypułkowych, których obwód wynosi od 2,5 do 3,8 m, a wysokość od 25 do 35 m. Dęby mają od 150 do 260 lat. W skład drzewostanu wchodzi również sosna (w wieku od 120 do 140 lat), świerk, grab, jodła, osika, brzoza, a także dzika jabłoń, dzika grusza, jarzębina.</p>
<p>Rezerwat przyrody „Czarny ług”</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Zarządzenie Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 14 czerwca 1996 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody (MP Nr 40, poz. 394 z 1996 r.). ➤ Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Łodzi z dnia 31 grudnia 2014r. w sprawie rezerwatu przyrody „Czarny ług” 	<p>To niewielki rezerwat torfowiskowy o pow. 2,46 ha i otulinie 6,01 ha. Przedmiotem ochrony jest torfowisko wysokie typu atlantyckiego ze stanowiskiem bagnicy torfowej <i>Scheuchzeria palustris</i>. Torfowiska wysokie należą do bardzo rzadkich składników krajobrazu środkowej części Polski. Są one typowe dla obszarów o klimacie wilgotniejszym i chłodniejszym niż ten, który panuje w naszym regionie (m.in. na północy Europy). Rezerwat zajmuje małe, lokalne, bezodpływowe zagłębienie terenowe wypełnione torfem mszysto-turzycowym i mszysto-wełniankowym. Od dwóch stron otacza je niska wydma porośnięta borem sosnowym. Największą</p>

	powierzchnię rezerwatu pokrywa mszar torfowcowy, który tworzą: torfowce kończysty i magellański oraz wetnianka pochwowata.
--	--

Obszar Chronionego Krajobrazu

Nazwa obszaru	Charakterystyka
Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Wolbórki Utworzony został w 2007 r. (Rozporządzenie Nr 41/2007 Wojewody Łódzkiego z dnia 21 sierpnia 2007 r. w sprawie ustanowienia Obszaru Chronionego Krajobrazu Doliny Wolbórki (Dz. Urz. Woj. Łódzkiego Nr 273, poz. 2514). W/w rozporządzenie straciło moc po uchwale nr XXXI/613/12 Sejmiku Województwa Łódzkiego z dnia 18 grudnia 2012 r. w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu Doliny Wolbórki (Dz. Urz. Woj. Łódzkiego z 2013 r. poz. 265).	Obszar o całkowitej powierzchni 2 272 ha położony jest na terenie gmin: Będków, Moszczenica i Wolbórz. Celem utworzenia obszaru jest utrzymanie ciągłości ekosystemu w dolinie Wolbórki umożliwiającego migrację fauny i flory oraz zachowanie siedlisk chronionych i zagrożonych gatunków roślin i zwierząt.

Pomniki przyrody

Pomniki przyrody znajdujące się na terenie gminy Wolbórz utworzone zostały Zarządzeniem Nr 45/87 Wojewody Piotrkowskiego z dnia 15 grudnia 1987 r. w sprawie uznania za pomniki przyrody (Dz. Urz. Woj. Piotrkowskiego Nr 17, poz. 177) oraz Rozporządzeniem nr 5/98 Wojewody Piotrkowskiego z dnia 3 lipca 1998r. w sprawie zmiany rozporządzenia dotyczącego uznania za pomniki przyrody (Dz. Urz. Woj. Piotrkowskiego Nr 12, poz. 134).

L.p.	Lokalizacja	Pomnik przyrody	Opis
1.	Drzewa rosną na działkach 463/1 i 463/2, obręb geodezyjny 4 Miasta Wolbórz	grupa drzew	Aleja drzew lipa drobnolistna składająca się z 14 drzew
2.	Na terenie gminy Wolbórz, działka nr ewidencji 15/21, obręb geodezyjny 0004 PGR Bogusławice	grupa drzew	16 drzew gatunku: 1 dąb szypułkowy, 2 sosny wejmutki, 3 lipy drobnolistne, 2 klony zwyczajne, 2 modrzewie europejskie i 6 jesionów wyniosłych
3.	Działka nr ewidencji 41, obręb geodezyjny Prosenie	grupa drzew	31 drzew gatunku dąb szypułkowy i jedno drzewo gatunku sosna pospolita

*źródło – Centralny rejestr form ochrony przyrody (crfop.gdos.gov.pl)

Użytki ekologiczne

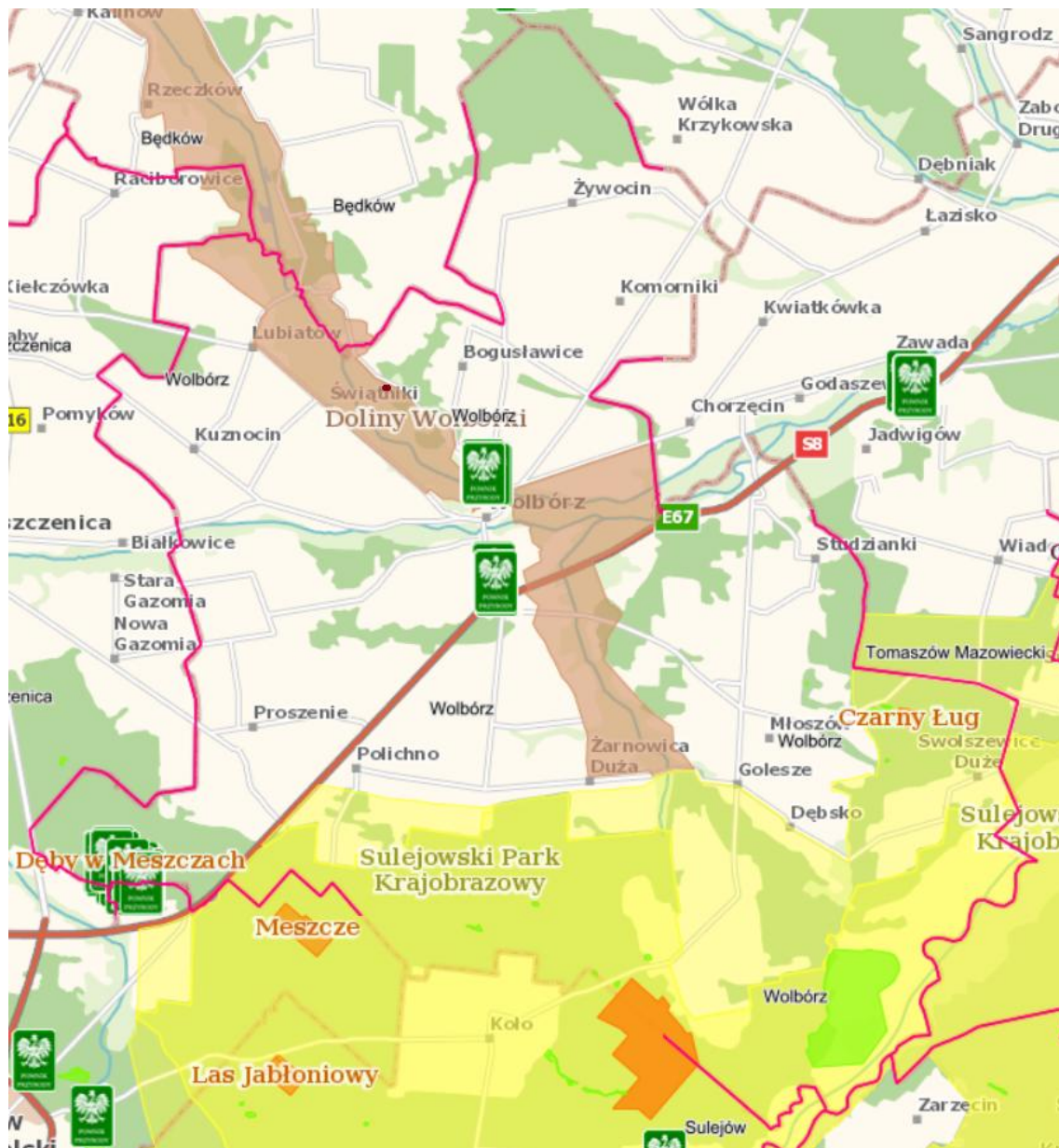
14 Użytków ekologicznych na terenie gminy Wolbórz ustanowiono na mocy Rozporządzenia Nr 57/2001 Wojewody Łódzkiego z dnia 17 grudnia 2001r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne. Użytek ekologiczny „Bronisławów” ustanowiony został Uchwałą Nr XXXII/228/2001 Rady Gminy Wolbórz z dnia 09.11.2001r. w sprawie uznania za użytk ekologiczny.

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Wolbórz
na lata 2026-2029 z perspektywą do roku 2033

L.p.	Rodzaj i nazwa	Położenie	Powierzchnia [ha]
1.	Bagno Swolszewickie	oddział leśny 372b, działka nr ewid. 552, obręb Swolszewice Duże	0,30
2.	Bagno Swolszewickie	oddział leśny 373c, działka nr ewid. 141/2, obręb Swolszewice Duże	0,59
3.	Bagno Swolszewickie	oddział leśny 373f, działka nr ewid. 141/2, obręb Swolszewice Duże	0,39
4.	Bagno	oddział leśny 384p, działka nr ewid. 557, obręb Swolszewice Duże	0,29
5.	Bagno	Żarnowica, działka nr 171	0,25
6.	Bagno	oddział leśny 401m, działka nr ewid. 189/1, obręb Modrzewek	0,02
7.	Bagno	Lubiaszów Nowy, działka nr 206/1	0,81
8.	Bagno	Lubiaszów Nowy, działka nr 207/2	0,54
9.	Bagno	Proszenie, działka nr 36	0,83
10.	Siedlisko przyrodnicze i stanowisko rzadkich lub chronionych gatunków	Polichno, działka nr 133	0,17
11.	Bagno	oddział leśny 405d, działka nr ewid. 52, obręb Janów	0,16
12.	Torfowisko	Żarnowica, działka nr 178	0,55
13.	Torfowisko	Lubiaszów Nowy, działka nr 207/1	0,28
14.	Siedlisko przyrodnicze i stanowisko rzadkich lub chronionych gatunków	Żarnowica, działka nr 174	1,08
15.	Naturalny zbiornik wodny – „Bronisławów”	W rejonie wsi Bronisławów obejmujący: brzeg Zalewu Sulejowskiego, przylegające do niego stawy, wysepki wraz z otaczającymi je wodami	200

*źródło – Centralny rejestr form ochrony przyrody (crfop.gdos.gov.pl)

Rysunek 4. Obszary objęte ochroną na terenie gminy Wolbórz (mapa poglądowa)

Źródło: <https://geoserwis.gdos.gov.pl/mapy/>

3.8.3. Podsumowanie

W gminie Wolbórz stopień lesistości wynosi 27,4%. Lasy chronią gleby przed zmywaniem i wyjąłowieniem przez wody opadowe, regulują stosunki wodne w zakresie retencjonowania wód podziemnych i powierzchniowych, a także zmniejszają ich spływ powierzchniowy. Stwarzają również korzystne warunki rekreacyjne i topoklimatyczne. Środowisko przyrodnicze na terenie gminy jest chronione przepisami ogólnymi i prawem miejscowym. Realizacja strategicznych planów gminy musi uwzględniać uwarunkowania środowiskowe.

3.9. Zagrożenia poważnymi awariami

Zakład stwarzający zagrożenie wystąpienia poważnej awarii przemysłowej, w zależności od rodzaju, kategorii i ilości substancji niebezpiecznej znajdującej się w zakładzie uznaje się za zakład o zwiększonym ryzyku wystąpienia awarii (ZZR), albo za zakład o dużym ryzyku wystąpienia awarii (ZDR). Zasady zaliczania zakładów do kategorii zakładów o zwiększonym ryzyku albo zakładów o dużym ryzyku określił Minister Rozwoju w drodze rozporządzenia z dnia 29 stycznia 2016 r. - w sprawie rodzajów i ilości znajdujących się w zakładzie substancji niebezpiecznych, decydujących o zaliczeniu zakładu do zakładu o zwiększonym lub dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej (Dz. U. z 2016 r. 138).

Według rejestru prowadzonego przez Głównego Inspektora Ochrony Środowiska w Warszawie (stan na 31.12.2024r.) na terenie gminy Wolbórz nie ma zakładów o dużym bądź zwiększonym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej.

Na terenie gminy Wolbórz zlokalizowany jest jeden zakład, w którym występują substancje niebezpieczne w ilościach mogących spowodować występowanie zagrożeń dla środowiska również poza jego terenem. Jest to Wydział Produkcji Wody „Sulejów” – podziemne ujęcie wody ze studni zlokalizowane w Bronisławowie, na lewym brzegu Zbiornika Sulejowskiego.

Ponadto potencjalnym źródłem zagrożeń dla środowiska przyrodniczego mogą być stacje paliw rozprowadzające materiały pędne dla potrzeb motoryzacji takie jak etyliny, oleje napędowe i gazy płynne.

IV. ADAPTACJA DO ZMIAN KLIMATU

Diagnoza sytuacji

Zauważalne skutki zmian klimatu, zwłaszcza wzrost temperatury, częstotliwości i nasilenia zjawisk ekstremalnych, występujące w ostatnim stuleciu pogłębiają się i z tego powodu stały się przedmiotem zainteresowania rządów i społeczności międzynarodowej. Skutki zmian klimatu, zwłaszcza wzrost temperatury, częstotliwości i nasilenia zjawisk ekstremalnych, występujące w ostatnich kilku dekadach pogłębiają i powodują coraz częstsze występowanie nadzwyczajnych zagrożeń środowiska, które są coraz mocniej odczuwalne przez ludzi oraz wiele sektorów gospodarki. Zjawiska wywoływane przez zmiany klimatu stanowią zagrożenie dla społecznego i gospodarczego rozwoju wielu krajów na świecie, w tym także dla Polski. Adaptacja to proces lub zestaw inicjatyw i działań na rzecz zmniejszenia podatności systemów przyrodniczych i ludzkich na faktyczne oraz spodziewane skutki zmian klimatu. Właściwie dobrane działania adaptacyjne zmniejszają wrażliwość kraju na zmiany klimatyczne i będą stanowić istotny czynnik stymulujący wzrost efektywności i innowacyjności polskiej gospodarki. Działania adaptacyjne, poprzez realizację polityk, inwestycje w infrastrukturę i technologie, a także zmiany zachowań umożliwią uniknięcie ryzyka i wykorzystanie szans.

Głównym dokumentem strategicznym dotyczącym adaptacji do zmian klimatu jest Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030. Dokument zawiera działania adaptacyjne obejmujące przedsięwzięcia techniczne, zmiany regulacji prawnych wdrożenie systemów monitoringu oraz szerokie upowszechnianie wiedzy na temat koniecznej zmiany zachowań gospodarczych.

Zadania wyznaczone przez Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030 wyznaczają kluczowe działania o charakterze horyzontalnym:

- Edukacja w zakresie zmian klimatu i ograniczenia ich skutków,
- Monitoring zmian gospodarki i społeczeństwa,
- Planowanie przestrzenne z uwzględnieniem zmian klimatu i adaptacji,
- Rozwój usług zdrowotnych ze szczególnym uwzględnieniem wrażliwości mieszkańców na występowanie fal upałów,
- Ograniczenie skutków zagrożeń w rolnictwie, lasach i ekosystemach wynikających z pojawiania się inwazyjnych gatunków i chorób, a także uwzględnienie przystosowania gatunkowego lasów do oczekiwanego wzrostu temperatury w procesie zalesień,
- Promocja właściwego gospodarowania na obszarach rolnych, wsparcie technologiczne gospodarstw oraz doradztwo technologiczne uwzględniające aspekty dostosowania budownictwa i produkcji rolnej do zmieniających się warunków klimatycznych,
- Uwzględnienie trendów klimatycznych w procesie projektowania i budowy infrastruktury transportowej.

Prognoza trendów zmian klimatu

W Polityce Ekologicznej Państwa wskazano najważniejsze prognozowane oddziaływanie dla obszaru Europy Środkowo-Wschodniej. Przewiduje się występowanie częstszych ekstrem temperatury, większą intensywność opadów mogącą powodować powodzie o każdej porze roku, wzrost częstotliwości i intensywności huraganów, a także częstsze występowanie susz oraz związane z tym straty w produkcji rolnej i leśnej, ograniczenia w dostępie do wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi, a także zwiększone ryzyko pożarów lasów. Prognozuje się również częstsze występowanie temperatur oscylujących wokół 0°C. Można spodziewać się nasilenia zjawisk w miejscach, w których dotychczas były odnotowywane, w szczególności na obszarach dotkniętych suszą lub powodzią - nie tylko w zakresie zwiększania powierzchni, ale również skali i długości występowania zjawiska.

Tabela 40. Negatywne konsekwencje zmian klimatu określone w Polityce Ekologicznej Państwa 2030

Efekty zmian klimatu	Negatywne konsekwencje
Zmiana stanu różnorodności biologicznej	<ul style="list-style-type: none"> • Zmiany zasięgu gatunków, w tym inwazyjnych • Zmiany w cyklach rozrodczych, okresach wegetacji i interakcji ze środowiskiem
Pogorszenie warunków hydrologicznych	<ul style="list-style-type: none"> • Dłuższe okresy bezopadowe • Występowanie nawałnych opadów • Pustynnienie terenów • Występowanie powodzi • Występowanie stref o wysokim niedoborze wód w sezonie wegetacyjnym • Obniżenie wód gruntowych • Skrócenie okresu zalegania i grubości pokrywy śnieżnej • Spadek zasobów wodnych w wyniku zwiększonej ewaporacji • Zmiana zasięgu występowania roślin i zwierząt, która może wpłynąć na kondycję drzewostanów i roślin uprawnych

Zwiększenie częstotliwości występowania ekstremalnych zjawisk pogodowych	<ul style="list-style-type: none"> • Powodzie i podtopienia • Zwiększenie liczby osuwisk
Inne	<ul style="list-style-type: none"> • Nasilenie się zjawiska eutrofizacji zbiorników wodnych • Wzrost zapotrzebowania na energię elektryczną • Zmniejszenie możliwości chłodzenia elektrowni ciepłych • Spadek stopnia możliwości zaopatrywania w wodę • Niedobory wody na cele rolnicze i leśne • Wzrost zagrożenia wystąpienia szkodników i chorób roślin uprawnych

Identyfikacja obszarów problemowych na terenie gminy Wolbórz została określona na podstawie przeprowadzonej całościowej diagnozy stanu gminy oraz poniższej oceny wrażliwości obszarów interwencji.

Ocena wrażliwości poszczególnych obszarów interwencji

Ochrona klimatu i jakości powietrza

Zgodnie z analizami wykonanymi na potrzeby projektu KLIMADA2.0, na przestrzeni następných lat warunki klimatyczne Polski zmienią się. Przewidywane jest zwiększenie się ilości dni z temperaturą powyżej 25°C oraz zmniejszenie się ilości dni z temperaturami poniżej 0°C. Efektem tego może być ograniczenie zapotrzebowania na energię potrzebną do ogrzewania pomieszczeń mieszkalnych, co jednocześnie spowoduje ograniczenie emisji gazów cieplarnianych. Zwiększenie się ilości dni upalnych, może z kolei spowodować wzrost zapotrzebowania na energię (urządzenia klimatyzacyjne). Większa ilość dni słonecznych przyczyni się natomiast do polepszenia się warunków słonecznych, wyjątkowo ważnych przy korzystaniu z energii odnawialnej. Konieczne będzie dostosowanie systemu energetycznego do wahań temperatur oraz zapotrzebowania energetycznego, wdrożenie rozproszonych, niskoemisyjnych źródeł energii oraz wykorzystywanie energii odnawialnej.

Zagrożenia hałasem

Wzrost średnich temperatur powietrza towarzyszący zmianom klimatycznym powoduje zwiększenie się poziomów dźwięków – zwłaszcza tych generowanych przez urządzenia mechaniczne oraz elektryczne. Wzrost temperatury wymusza również, intensywniejsze działanie układów chłodzących co również może powodować uciążliwości dla środowiska, zwłaszcza w gminach, gdzie naturalny krajobraz uległ największym przekształceniom. Aby zmniejszyć negatywny wpływ wysokich temperatur należy zwiększać ilość terenów zielonych oraz niwelować efekt tzw. „miejskiej wyspy ciepła”.

Pola elektromagnetyczne

Wzrost temperatur powietrza towarzyszący zmianom klimatycznym może powodować zmiany w rozchodzeniu się pól elektromagnetycznych wokół emiterów, a w efekcie mieć negatywny wpływ na ludzi oraz środowisko. W celu zmniejszenia takiego wpływu należy zwiększać powierzchnię terenów zielonych oraz brać pod uwagę czynniki klimatyczne, podczas wybierania lokalizacji dla źródeł promieniowania elektromagnetycznego.

Gospodarowanie wodami

Przeprowadzone analizy wskazują na zwiększenie się prawdopodobieństwa występowania powodzi błyskawicznych, wywołanych gwałtownymi zjawiskami pogodowymi, mogących

spowodować zalewanie obszarów, na których gospodarka przestrzenna prowadzona jest w sposób nieodpowiedni. Przewidywane jest również skrócenie się okresu zalegania warstwy śnieżnej co może mieć skutki pozytywne (mniejsze prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi roztopowych) jak i negatywne (niedobór wód i susze). Planowane działania mają na celu usprawnienie funkcjonowania w warunkach nadmiaru, jak i niedoboru wody. Osiągnięcie tego planowane jest poprzez zreformowanie struktur gospodarki wodnej z uwzględnieniem adaptacji do zmian klimatu, opracowanie i wdrożenie metod oceny ryzyka powodziowego i ryzyka podtopień, odpowiednie zarządzanie ryzykiem powodziowym oraz przywracanie i utrzymanie dobrego stanu wód, ekosystemów wodnych. Zgodnie z projektem KLIMADA, rekomendowanymi kierunkami działań adaptacyjnych są:

- zwiększenie poziomu ochrony przeciwpowodziowej, przeciwdziałanie osuwiskom i deficytowi wodnemu;
- powiązanie systemu dolin rzecznych z systemem obszarów chronionych;
- uwzględnianie problemu gwałtownych zmian temperatury, ulewnych opadów, oblodzenia i silnych wiatrów w inwestycjach budowlanych, transportowych i energetycznych;
- rozwijanie alternatywnych źródeł produkcji energii na poziomie lokalnym;
- tworzenie systemów wczesnego ostrzegania mieszkańców przed zagrożeniami powodziowymi.

Gospodarka wodno-ściekowa

Zmiany zachodzące obecnie w klimacie cechuje zwiększenie się gwałtowności zjawisk pogodowych. Częściej występują także skrajne zjawiska takie jak burze. Wiąże się to z dostarczeniem do sieci kanalizacyjnych dużych ilości wody w krótkim czasie. Infrastruktura może być nieprzygotowana na taką sytuację co może spowodować wydostawanie się wody wraz z zanieczyszczeniami, z sieci kanalizacyjnej. Również przepustowość oczyszczalni ścieków może być niewystarczająca w przypadku wystąpienia gwałtownych zjawisk pogodowych. Aby zminimalizować efekty takich zjawisk należy brać je pod uwagę już na etapie planowania przedsięwzięć związanych z gospodarką wodno-ściekową.

Zasoby geologiczne

Zmiany klimatu mają również wpływ na wydobywanie surowców. Do negatywnego wpływu zmian klimatycznych na przemysł wydobywczy należą głównie ekstremalne warunki pogodowe – powódzie, wiatry huraganowe, ulewy, deszcze marznące oraz długotrwałe zaleganie pokrywy lodowej. Działania adaptacyjne w sektorze powinny być skupione wokół zagadnień związanych z:

- technicznymi i organizacyjnymi sposobami dostosowania infrastruktury,
- monitoringiem i wymianą informacji,
- podjęciem niezbędnych badań naukowych,
- prowadzeniem szkoleń i edukacji.

Gleby

Efektom przewidywanych zmian klimatycznych będzie wzrost częstotliwości oraz intensywności susz co będzie miało negatywny wpływ na gleby oraz rolnictwo. Wymagane będzie zintensyfikowane nawadnianie terenów dotkniętych suszami. Do działań adaptacyjnych będzie można zaliczyć wsparcie inwestycyjne gospodarstw oraz szkolenia

i doradztwo technologiczne a także doskonalenie systemu tworzenia i zarządzania rezerwami żywności, materiału siewnego i paszy na wypadek nieurodzaju.

Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów

Wpływ gwałtownych zjawisk pogodowych oraz ich efektów należy mieć na uwadze podczas wybierania lokalizacji oraz projektowania obiektów typu PSZOK.

Zasoby przyrodnicze

Zmiany klimatu mają także bezpośredni wpływ na florę oraz faunę. Wpływają one na zasięg występowania poszczególnych gatunków, ich cykle rozrodcze i interakcje ze środowiskiem naturalnym, a w przypadku roślin także na okresy wegetacji. Ocieplenie się klimatu spowoduje migracje gatunków – gatunki preferujące chłodniejsze temperatury zostaną wyparte przez gatunki ciepłolubne. Część tych gatunków będzie uznana za gatunki inwazyjne wypierające rodzimą florę i faunę. Przekształcenia siedlisk na skutek zmian klimatycznych mogą dotknąć także warunków wodnych – obniżenie się poziomu wód gruntowych może spowodować stopniowy zanik siedlisk o dużej wilgotności. Najważniejszym elementem adaptacji do zmian klimatycznych będzie, w przypadku siedlisk, zachowanie bioróżnorodności oraz zrównoważona gospodarka leśna uwzględniająca zmiany klimatyczne oraz ich efekty. Kluczowym elementem będzie utrzymanie obszarów wodno-błotnych oraz ich odtwarzanie w miejscach posiadających odpowiednie warunki. W ramach adaptacji do zmian klimatu zaleca się:

- utrzymanie zagrożonych siedlisk i ich odtwarzanie wszędzie tam, gdzie jest to możliwe – dotyczy to szczególnie obszarów wodno-błotnych,
- regulowanie wpływu klimatu poprzez wykorzystywanie odpowiednich ekosystemów,
- wpływ na mikroklimat przez zachowanie oraz tworzenie nowych zalesień i obszarów zielonych,
- zwiększanie naturalnej retencji wodnej,
- uwzględnianie zagrożeń związanych ze zmianami klimatycznymi w dokumentach planistycznych,
- odpowiednia gospodarka leśna, z naciskiem na odpowiedni dla siedliska skład gatunkowy.

Zagrożeniami środowiska mogącymi wystąpić na terenie gminy Wolbórz są przede wszystkim zjawiska spowodowane ekstremalnymi temperaturami i opadami takie jak: fale upałów, lokalne zalania, pożary, susze i silne wiatry. W ostatnich latach z powodu globalnych zmian klimatu coraz częstsze i intensywniejsze stają się fale upałów. Podobnie jak w przypadku fali mrozów, fale upałów stanowią zagrożenie dla zdrowia, zwłaszcza dla dzieci i osób w podeszłym wieku oraz osób cierpiących na przewlekłe schorzenia. Wysokie temperatury prowadzą do zaburzeń układu krążenia, pracy nerek, układu oddechowego i metabolizmu. Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej wydaje ostrzeżenia przed upałami i mrozami. Podczas okresów upałów zaleca się pozostawanie w budynkach zwłaszcza w godzinach szacowanych skrajnych temperatur. W celu adaptacji należy rozbudowywać systemy klimatyzacyjne w budynkach użyteczności publicznej oraz mieszkaniach. Susze powodują także zagrożenia w lasach. Przesuszone ściółka leśna jest wtedy bardziej podatna na zapalenie. W przypadku podwyższonego ryzyka zagrożenia pożarowego Lasy Państwowe wprowadzają okresowy zakaz wstępu do lasu. Wysokie temperatury i związane z nimi susze wpływają również negatywnie na różnorodność biologiczną na terenie gminy. Gatunki o mniejszej zdolności adaptacyjnej do zmian warunków środowiska mogą wyginąć lub

wyemigrować z danego terenu. Miejsce ustępujących gatunków będą mogły jednak zająć gatunki do tej pory nie występujące na obszarze gminy bądź będące na jej terenie rzadko. Upały i skrajne mrozy mogą również powodować zagrożenie dla upraw i hodowli zwierząt – późne przymrozki, fale upałów powodują straty w uprawach, jak również zmniejszenie ilości pożywienia dla zwierząt hodowlanych. Podczas upałów może również dochodzić do nadmiernych upadków w stadzie. Wysokie temperatury niszczą także nawierzchnie dróg, tory kolejowe oraz linie energetyczne. Powodują one zwiększone ryzyko pożarów i susz. Skrajnie wysokie i niskie temperatury mogą negatywnie wpływać również na rolnictwo, gospodarkę wodną oraz zwierzęta i rośliny. Wpływ zmian klimatu może ujawnić się także poprzez zmiany bilansu wodnego: szczególnie wzmożonego odpływu - zwiększonego parowania, pogorszenia jakościowego wód śródlądowych oraz wzrostu częstotliwości występowania ekstremalnych sytuacji hydrologicznych (susz i powodzi). Susza jest skutkiem długotrwałych okresów bez opadów atmosferycznych i upałów, kiedy maksymalna temperatura dobową osiąga wartości wyższe niż 30°C. Występowanie susz może prowadzić z kolei do pogłębienia zmian w stosunkach wodnych, a w skrajnym przypadku nawet prowadzić do problemów z zaopatrzeniem w wodę. Wysoka temperatura sprzyja też powstawaniu silnego wiatru i trąb powietrznych. Poza oczywistymi stratami gospodarczymi i środowiskowymi, jak powalone drzewa, zniszczone budynki, zwiększona prędkość wiatru przyspiesza erozję wierzchniej warstwy gleb. Prowadzone prognozy wskazują, że w nadchodzących latach proces ocieplania się klimatu będzie się nasilał. Co za tym idzie, będzie się także zwiększać częstotliwość występowania gwałtownych zjawisk pogodowych takich jak powódzie, susze i huragany. Istotne jest więc jak najszybsze podjęcie działań przystosowujących do zmian klimatu.

Zasadniczym celem działań adaptacyjnych do zmian klimatu w dziedzinie gospodarki wodnej na terenie gminy Wolbórz jest zapewnienie pełnego zaopatrzenia w wodę ludności, przemysłu i rolnictwa. Zadanie to jest realizowane w gminie poprzez rozbudowę sieci wodociągowej i kanalizacyjnej. W ramach ochrony społeczeństwa przed konsekwencjami zmian klimatycznych w inwestycjach budowlanych, transportowych i energetycznych uwzględniane są problemy gwałtownych zmian temperatury, ulewnych opadów, oblodzenia i silnych wiatrów.

Zagrożenia poważnymi awariami

Zmiany klimatu mają wpływ na zagrożenie poważnymi awariami. Ekstremalne zjawiska atmosferyczne takie jak zbyt wysokie temperatury powietrza, burze, wichury czy ulewy mogą doprowadzić do awarii urządzeń na terenie zakładów przemysłowych. Ponadto bodźce te mogą zwiększyć ryzyko wystąpienia wypadków oraz awarii podczas przewożenia substancji niebezpiecznych ciągami komunikacji samochodowej oraz kolejowej. Aby zmniejszyć ryzyko wpływu zmian klimatycznych na ryzyko wystąpienia poważnych awarii przemysłowych należy zaadaptować procedury przewozu substancji niebezpiecznych oraz funkcjonowania instalacji przemysłowych a także brać czynniki klimatyczne pod uwagę przy budowie dróg oraz instalacji przemysłowych.

V. NADZWYCZAJNE ZAGROŻENIA ŚRODOWISKA

Zagrożenia dla środowiska naturalnego mogą stanowić awarie lub katastrofy. Potencjalne zagrożenie na terenie gminy Wolbórz stwarzają:

- zagrożenia pożarowe
- prowadzenie działalności przemysłowej z użyciem substancji niebezpiecznych
- transport drogowy materiałów niebezpiecznych
- magazynowanie i stosowanie w instalacjach technologicznych substancji niebezpiecznych
- magazynowanie i dystrybucja produktów ropopochodnych
- niewłaściwe postępowanie z odpadami zawierającymi substancje niebezpieczne
- zagrożenia naturalne.

5.1. Zagrożenia pożarowe

Obszary najbardziej zagrożone na wystąpienie pożaru w gminie Wolbórz to tereny leśne oraz tereny centrum miasta. Tereny leśne w gminie narażone są na zaproszenie ognia, mogące się szybko rozprzestrzeniać. Typowe zagrożenie pożarowe miejskie występuje w centrum miasta Wolbórz. Duże zagrożenie stwarzają zakłady przemysłowe oraz sieć dróg. Ponadto niebezpieczeństwo występuje w wysokich budynkach mieszkalnych oraz obiektach użyteczności publicznej. Związane jest to głównie z utrudnieniami w dojazdach do tych obiektów oraz braku odpowiedniego sprzętu do działań na wysokości.

5.2. Zagrożenia naturalne

Duży wpływ na stan środowiska i możliwości jego ochrony, oprócz czynników antropogenicznych, mają także zagrożenia naturalne. Ich skala, a także ryzyko i skutki ich wystąpienia uzależnione są w dużej mierze od naturalnych uwarunkowań regionu wynikających głównie z ukształtowania terenu i budowy geologicznej oraz warunków występowania wód podziemnych i wód powierzchniowych, a także szaty roślinnej. Warunki naturalne mogą być sztucznie przekształcane pod kątem zapewnienia ochrony przed takimi zagrożeniami.

5.3. Zagrożenie powodziami

Dokonując analizy stopnia potencjalnego zagrożenia powodziowego należy stwierdzić, że gmina Wolbórz należy do strefy niskiego potencjalnego zagrożenia powodzią. Na terenie gminy mogą wystąpić lokalne podtopienia, spowodowane wzrostem poziomu wód w rzekach wywołanym przez ulewne deszcze, roztopy czy zatory lodowe. Na małych rzekach (zlewniach) podczas gwałtownych opadów lub roztopów następuje szybkie wezbranie, co może stanowić zagrożenie dla terenów zamieszkałych przez ludzi.

Na terenie gminy zagrożenie podtopieniami powoduje Moszczanka w miejscowościach Młynary oraz Wolbórz. Wystąpienie z brzegów Moszczanki zagraża podtopieniem ok. 50 ha łąk.

Ważną rolę w zapewnieniu ochrony przed powodzią pełnią obiekty takie jak wały i mury oporowe, rowy melioracyjne i odwadniające, a także sztucznie regulowane koryta rzeczne oraz obiekty i urządzenia małej retencji wodnej, w tym obiekty hydrotechniczne, tj. jazy i zastawki, a także zbiorniki retencyjne.

Na poniższej mapie przedstawiono obszary (oznaczone kolorem jasno-niebieskim), na których stwierdzono istnienie prawdopodobieństwa wystąpienia powodzi, będące wynikiem wstępnej oceny ryzyka powodziowego zgodnie z art. 88b ust. 2 pkt 5 ustawy Prawo wodne. Do obszarów tych na terenie gminy Wolbórz zakwalifikowano tereny zlokalizowane tuż przy Zbiorniku Sulejowskim.

Rysunek 5. Obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi na terenie gminy Wolbórz

Źródło – geoserwis.gdos.gov.pl/mapy/

5.4. Susze

Występowanie suszy nie jest regularne, o jej wystąpieniu decydują ogółem warunki meteorologiczne i glebowe. Wystąpienie suszy zależy od czynników, które decydują o regularności cyklu hydrologicznego, tzn. o wielkości i częstotliwości opadów atmosferycznych, reżimu odpływu, zdolności retencyjnych podłoża. Znaczenie ma również stan infrastruktury melioracyjnej. Niestety na gruntach ornych i przeznaczonych pod uprawę – czyli tam gdzie skutki suszy są najdotkliwsze – nie ma wystarczającej ilości rowów i urządzeń melioracyjnych.

5.5. Nadzwyczajne zagrożenia środowiska w poszczególnych obszarach interwencji

W gminie Wolbórz nadzwyczajne zagrożenia środowiska skupiają się we wszystkich obszarach interwencji: zagrożenia hałasem i gospodarowanie wodami. Konkretnie zagrożenia zostały przedstawione w tabeli poniżej.

Tabela 41. Nadzwyczajne zagrożenia środowiska w poszczególnych obszarach interwencji na terenie gminy Wolbórz

Obszar interwencji	Nadzwyczajne zagrożenia środowiska
Ochrona klimatu i jakości powietrza	Do nadzwyczajnych zagrożeń środowiska, w zakresie ochrony powietrza, można zaliczyć wszelkiego rodzaju awarie sieci przesyłowych oraz awarie w zakładach przemysłowych. Awaria instalacji przemysłowych lub przesyłowych może doprowadzić do uwolnienia dużych ilości lotnych związków chemicznych do powietrza. Substancje takie mogą cechować się negatywnym wpływem na organizmy żywe oraz środowisko naturalne. Zasięg skażenia po awarii przemysłowej jest zależny od lokalnych uwarunkowań terenowych, klimatu oraz pogody i w zależności od tych parametrów może pokryć bardzo duży obszar.
Zagrożenia hałasem	Do nadzwyczajnych zagrożeń środowiska, w zakresie zagrożenia hałasem można zaliczyć wszelkiego rodzaju zdarzenia losowe powodujące nagłe zwiększenie emisji dźwięku.
Pola elektromagnetyczne	Do nadzwyczajnych zagrożeń środowiska, w zakresie PEM można zaliczyć wszelkiego rodzaju awarie urządzeń powodujące nadmierną emisję promieniowania mogącą negatywnie wpłynąć na środowisko oraz organizmy żywe.
Gospodarowanie wodami	Do nadzwyczajnych zagrożeń środowiska w zakresie gospodarowania wodami należą: <ul style="list-style-type: none"> • Zagrożenia powodziowe oraz zagrożenia podtopieniami • Susza Dużym zagrożeniem dla wód jest spływ zanieczyszczeń z powierzchni ziemi.
Gospodarka wodno-ściekowa	Do nadzwyczajnych zagrożeń środowiska, w zakresie gospodarki wodno-ściekowej można zaliczyć wszelkiego rodzaju nieszczelności i awarie sieci kanalizacyjnej powodujące zanieczyszczenie środowiska. Ponadto istnieje zagrożenie przedostania się ścieków przemysłowych do środowiska. Przyczyną mogą być awarie w zakładach przemysłowych oraz awarie podczas transportu ścieków. Przedostawanie się ścieków do środowiska może powodować przedostanie się szkodliwych substancji do gleb, a poprzez spływ

	powierzchniowy, również do wód. Zagrożenia związane z tymi procesami zostały opisane w rozdziale dotyczącym gospodarowania wodami. Awaryjne sieci wodociągowej mogą doprowadzić do skażenia wody pitnej co niesie za sobą bezpośrednie zagrożenie zdrowia ludności.
Zasoby geologiczne	Do nadzwyczajnych zagrożeń środowiska, w zakresie gospodarki kopalinami można zaliczyć nielegalne wydobycie zasobów naturalnych oraz szkody powstające podczas wydobycia surowców.
Gleby	Do nadzwyczajnych zagrożeń gleb można zaliczyć brak stosowania tzw. „dobrych praktyk rolniczych”, awaryjne w zakładach przemysłowych, zanieczyszczenia powstające podczas ruchu komunikacyjnego, odprowadzanie ścieków do gleby oraz gromadzenie odpadów na dzikich wysypiskach.
Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów	Większość nadzwyczajnych zagrożeń środowiska dotyczących gospodarki odpadami, jest związana ze składowaniem. Można do nich zaliczyć przedostawanie się odpadów poza miejsce wyznaczone do ich składowania (dzikie wysypiska odpadów).
Zasoby przyrodnicze	Do nadzwyczajnych zagrożeń środowiska, mających wpływ na zasoby przyrodnicze, można zaliczyć negatywny wpływ zanieczyszczeń powietrza i wód na środowisko i organizmy żywe, pożary lasów oraz choroby roślin. W celu minimalizacji nadzwyczajnych zagrożeń, należy prowadzić efektywny system monitoringu środowiska oraz pracować nad minimalizacją efektów susz na siedliska przyrodnicze. Należy także pamiętać o ograniczeniach obejmujących tereny chronione oraz ich otuliny. Mają one na celu zminimalizować negatywną działalność człowieka mogącą powodować negatywne zmiany w ekosystemach oraz prowadzić do degradacji siedlisk.
Zagrożenia poważnymi awariami	Do nadzwyczajnych zagrożeń środowiska, należą w tej kategorii, głównie awaryjne pojazdy przewożące substancje niebezpieczne, awaryjne w zakładach przemysłowych oraz ryzyko zagrożenia gwałtownymi zjawiskami pogodowymi oraz pożarami. W celu ich uniknięcia należy brać pod uwagę, możliwość nadzwyczajnych zagrożeń środowiska, na etapie projektowania oraz budowy dróg oraz należy usprawnić systemy kontroli bezpieczeństwa instalacji oraz środków transportu substancji niebezpiecznych. Należy również na terenach zakładów przemysłowych projektować systemy do odpowiedniego zabezpieczenia magazynowanych substancji niebezpiecznych.

VI. DZIAŁANIA EDUKACYJNE

Podstawowym celem edukacji ekologicznej jest upowszechnianie idei ekorozwoju we wszystkich sferach życia oraz wdrożenie edukacji ekologicznej jako edukacji interdyscyplinarnej. Ważnym celem jest również kształtowanie pełnej świadomości i budzenie zainteresowania społeczeństwa sprawami środowiska, rozpatrując jego walory w ramach ekonomii, ekologii i wartości społecznych. Ponadto należy umożliwić każdemu człowiekowi zdobywanie wiedzy i umiejętności niezbędnych dla poprawy stanu środowiska i zachęcać mieszkańców do angażowania się w sprawy ochrony środowiska i właściwego korzystania z jego zasobów.

W gminie Wolbórz działania edukacyjne skupiają się w poszczególnych obszarach interwencji:

Tabela 42. Działania edukacyjne w poszczególnych obszarach interwencji na terenie gminy Wolbórz

Obszar interwencji	Działania edukacyjne
Ochrona klimatu i jakości powietrza	Organizowanie konkursów ekologicznych, rajdów ekologicznych w placówkach oświatowych w gminie. Przekazywanie przez gminę do wiadomości mieszkańcom okresowo ważnych informacji o możliwości dofinansowania do wymiany pieców c.o. w gospodarstwach domowych, zainstalowania OZE itp. Działanie realizowane poprzez: stronę internetową gminy, obwieszczenia do sołtysów, tablice informacyjne, lokalną prasę.
Zagrożenia hałasem	Zwiększenie świadomości mieszkańców dotyczącej zagrożenia nadmiernym poziomem hałasu w powietrzu, zwłaszcza przy nieustannie rosnącej ilości pojazdów mechanicznych, powinno być jednym z priorytetów jednostek samorządu terytorialnego. Ważnym krokiem w tym kierunku może być organizacja szkoleń dla mieszkańców gminy, mających na celu propagowanie wiedzy na temat zagrożeń związanych z hałasem, niwelowania ich skutków oraz ustanawianie stref ciszy
Pola elektromagnetyczne	Działania edukacyjne na terenie gminy powinny skupić się wokół zwiększenia świadomości mieszkańców na temat zagrożeń związanych z promieniowaniem elektromagnetycznym oraz urządzeniami, które takie promieniowanie emitują.
Gospodarowanie wodami	Przekazywanie przez gminę do wiadomości mieszkańcom okresowo ważnych informacji o konieczności oszczędnego gospodarowania wodami podziemnymi, zagrożeniu powodziowemu, itp. Działanie realizowane poprzez: stronę internetową gminy, obwieszczenia do sołtysów, tablice informacyjne, lokalną prasę.
Gospodarka wodno-ściekowa	Przekazywanie przez gminę do wiadomości mieszkańcom okresowo ważnych informacji o: obowiązku podłączenia kanalizacji sanitarnej, wywozie nieczystości płynnych, pracach modernizacyjnych lub budowlanych w zakresie sieci wodociągowej i kanalizacyjnej, itp. Działanie realizowane poprzez: stronę internetową gminy, obwieszczenia do sołtysów, tablice informacyjne, lokalną prasę.
Zasoby geologiczne	Działania edukacyjne dotyczące gospodarki zasobami geologicznymi powinny dotyczyć głównie uświadamiania mieszkańcom gminy wagi wykorzystania surowców naturalnych oraz związanego w tym, możliwego realnego negatywnego wpływu na środowisko i mieszkańców.
Gleby	Przekazywanie przez gminę do wiadomości mieszkańcom okresowo ważnych informacji o obowiązkach w zakresie nawożenia gleby, stosowania środków ochrony roślin, zakazu wypalania traw, itp. Działanie realizowane poprzez: stronę internetową gminy, obwieszczenia do sołtysów, tablice informacyjne, lokalną prasę.
Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów	Prowadzenie zajęć z ekologii w szkołach, na których omawiane są głównie zalety selektywnej zbiórki i segregacji odpadów oraz aspekty ekologiczne i ekonomiczne wtórnego wykorzystania odpadów. Informowanie mieszkańców o prowadzonym systemie selektywnej zbiórki odpadów w gminie i możliwościach odbioru odpadów niebezpiecznych, w tym azbestu. Działanie realizowane poprzez: edukację ekologiczną w szkołach, informacje na stronie internetowej gminy, obwieszczenia do sołtysów, tablice informacyjne, lokalną prasę.
Zasoby przyrodnicze	Organizowanie konkursów ekologicznych, rajdów ekologicznych w placówkach oświatowych w gminie.
Zagrożenia poważnymi awariami	Działania edukacyjne powinny uświadamiać mieszkańców, jak postępować w razie wystąpienia poważnej awarii oraz jak zmniejszyć jej skutki.

VII. MONITORING ŚRODOWISKA

Osiągnięcie celów, wyznaczonych w „Programie Ochrony Środowiska dla Gminy Wolbórz na lata 2026-2029 z perspektywą do roku 2033” wymaga prowadzenia bieżącego monitoringu przebiegu jego realizacji. Stały monitoring umożliwi ocenę skuteczności podejmowanych działań oraz wprowadzanie – w razie wystąpienia takiej konieczności – odpowiednich korekt.

Tabela 43. Harmonogram działań monitorujących "Program..."

Działanie	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033
Monitoring stanu środowiska								
Raporty z realizacji programu								
Aktualizacja programu								

Dla oceny realizacji "Programu..." konieczne jest ustalenie systemu wskaźników, określających skuteczność poszczególnych działań. Wskaźniki te można podzielić na grupy:

- wskaźniki ekologiczne – pozwolą określić efekt ekologiczny podejmowanych działań (jakość wód powierzchniowych i podziemnych, wskaźniki zanieczyszczenia powietrza, długość sieci infrastruktury, wskaźniki lesistości, stopień odzysku surowców wtórnych itp.)
- wskaźniki ekonomiczne – koszt jednostkowy osiągnięcia określonego efektu ekologicznego
- wskaźniki społeczne – zaangażowanie mieszkańców w działania związane z ochroną środowiska, udział w realizacji sieci infrastruktury technicznej, skuteczność selektywnej zbiórki odpadów itp.

Ocena skuteczności wdrażania programu będzie prowadzona m.in. przez porównanie wskaźników charakteryzujących stan środowiska oraz stan infrastruktury technicznej, wpływającej na stan środowiska:

- jakość wód powierzchniowych,
- jakość wód podziemnych,
- stężenie zanieczyszczeń powietrza gazowych i pyłowych,
- wskaźnik lesistości,
- powierzchnia terenów objętych ochroną prawną,
- udział komunalnych ścieków nieoczyszczonych w ściekach ogółem,
- długość sieci kanalizacyjnej,
- stosunek długości sieci wodociągowej do sieci kanalizacyjnej,
- ilość odpadów komunalnych wytworzonych przez 1 mieszkańca,
- udział odpadów posegregowanych w ogólnej ilości odpadów,
- nakłady inwestycyjne na ochronę środowiska,

oraz wskaźniki społeczne:

- udział społeczeństwa w realizacji działań z zakresu ochrony środowiska,
- uspołecznienie procesów decyzyjnych,
- lokalne inicjatywy proekologiczne,

– ilość działań prawnych związanych z redukcją zanieczyszczenia środowiska.
Informacje niezbędne do analizy stanu środowiska i monitoringu realizacji "Programu..." powinny być na bieżąco gromadzone i przetwarzane przez odpowiednie wydziały Urzędu Miejskiego w Wolborzu.

Wdrażanie Programu będzie podlegało regularnej ocenie poprzez sporządzenie Raportu z realizacji Programu co 2 lata w ramach którego nastąpi:

- określenie stopnia wykonania przedsięwzięć/działań,
- określenie stopnia realizacji przyjętych celów,
- ocena rozbieżności pomiędzy przyjętymi celami i działaniami, a ich wykonaniem,
- analiza przyczyn tych rozbieżności.

Poniżej w formie tabelarycznej przedstawiono listę wskaźników do wykorzystania w Raportach.

Tabela 44. Wskaźniki monitorowania programu

Wskaźniki	Jednostka miary	Źródło informacji o wskaźnikach	Wartość bazowa (rok 2023/2024)	Wartość docelowa
OBSZAR INTERWENCJI – OCHRONA KLIMATU I JAKOŚCI POWIETRZA				
Zanieczyszczenia, dla których odnotowano przekroczenia stanu dopuszczalnego w strefie łódzkiej	-	GIOŚ Warszawa	B(a)P i PM _{2,5} poziom dopuszczalny – II faza (20 µg/m ³)	zgodnie z obowiązującymi normami
OBSZAR INTERWENCJI – ZAGROŻENIA HAŁASEM				
Drogi gminne o nawierzchni gruntowej	km	GUS	5,3	<5,3
OBSZAR INTERWENCJI – POLA ELEKTROMAGNETYCZNE				
Wyniki pomiarów PEM	V/m	GIOŚ	0,9	Zgodnie z obowiązującymi przepisami
OBSZAR INTERWENCJI – GOSPODAROWANIE WODAMI				
Liczba JCWP w stanie dobrym	szt.	Przegląd i generowanie Kart Charakterystyk	0	7
Liczba JCWPd w stanie dobrym	szt.	Przegląd i generowanie Kart Charakterystyk	1	1
OBSZAR INTERWENCJI – GOSPODARKA WODNO-ŚCIEKOWA				
Ludność korzystająca z sieci wodociągowej	%	GUS;	96,3	>96,3
Zużycie wody w przeliczeniu na mieszkańca	m ³ /rok	GUS;	44,1	<44,1

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Wolbórz
na lata 2026-2029 z perspektywą do roku 2033

Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej	%	GUS;	77,4	>77,4
Liczba zbiorników bezodpływowych	szt.	GUS;	591	<591
Liczba przydomowych oczyszczalni ścieków	szt.	GUS;	204	>204
OBSZAR INTERWENCJI – ZASOBY GEOLOGICZNE				
Wydobycie surowców mineralnych	tys. ton	Bilans zasobów złóż kopalin w Polsce	0	Brak możliwości określenia wartości szacunkowych
OBSZAR INTERWENCJI - GLEBY				
Powierzchnia terenów zrekultywowanych od 2020 roku	ha	Starostwo	0	>0
OBSZAR INTERWENCJI – GOSPODARKA ODPADAMI I ZAPOBIEGANIE POWSTAWANIU ODPADÓW				
Ilość azbestu pozostałego do unieszkodliwienia	kg	Baza Azbestowa	3 844 516	<3 844 516
Masa wytworzonych odpadów komunalnych przez jednego mieszkańca	kg	GUS	420	<420
Odpady zebrane selektywnie w relacji do ogółu odpadów	%	GUS	55	>55
OBSZAR INTERWENCJI – ZASOBY PRZYRODNICZE				
Wskaźnik lesistości	%	GUS	27,4	>27,4
Liczba pomników przyrody	szt.	CRFOP	3	>3
ZAGROŻENIA POWAŻNYMI AWARIAMI				
Liczba poważnych awarii	szt.	GIOŚ	0	0

XIII. ANALIZA ZGODNOŚCI PROGRAMU Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI NA POZIOMIE KRAJOWYM, WOJEWÓDZKIM I POWIATOWYM

8.1. Analiza zgodności programu z dokumentami strategicznymi na poziomie krajowym

Tabela 45. Zadania zaplanowane w POŚ powiązane z celami i kierunkami wskazanymi w krajowych dokumentach strategicznych

Cele wskazane w dokumentach strategicznych	Zadania zaplanowane w Programie powiązane z celami i kierunkami wskazanymi w dokumentach strategicznych
Polityka Energetyczna Polski do 2040 roku	
<p>Polityka energetyczna Polski do 2040 roku (PEP2040), koncentrować się będzie na trzech filarach:</p> <p>I filar – sprawiedliwa transformacja: transformacja rejonów węglowych, ograniczenie ubóstwa energetycznego, nowe gałęzie przemysłu związane z OZE i energetyką jądrową;</p> <p>II filar – zero emisyjny system energetyczny: morska energetyka wiatrowa, energetyka jądrowa, energetyka lokalna i obywatelska;</p> <p>III filar – dobra jakość powietrza: transformacja ciepłownictwa, elektryfikacja transportu, dom z klimatem.</p> <p>Cel polityki energetycznej to bezpieczeństwo energetyczne przy zapewnieniu konkurencyjności gospodarki, efektywności energetycznej i zmniejszenia oddziaływania sektora energii na środowisko, przy optymalnym wykorzystaniu własnych zasobów energetycznych.</p> <p>Cele szczegółowe PEP2040:</p> <p>Cel szczegółowy 1. Optymalne wykorzystanie własnych zasobów energetycznych</p> <p><i>Projekt strategiczny 1.</i> Transformacja regionów węglowych</p> <p>Cel szczegółowy 2. Rozbudowa infrastruktury wytwórczej i sieciowej energii elektrycznej</p> <p><i>Projekt strategiczny 2A.</i> Rynek mocy</p> <p><i>Projekt strategiczny 2B.</i> Wdrożenie inteligentnych sieci elektroenergetycznych</p> <p>Cel szczegółowy 3. Dywersyfikacja dostaw i rozbudowa infrastruktury sieciowej gazu ziemnego, ropy naftowej i paliw ciekłych</p> <p><i>Projekt strategiczny 3A.</i> Budowa Baltic Pipe</p> <p><i>Projekt strategiczny 3B.</i> Budowa drugiej nitki Rurociągu Pomorskiego</p> <p>Cel szczegółowy 4. Rozwój rynków energii</p> <p><i>Projekt strategiczny 4A.</i> Wdrażanie Planu działania (mającego służyć zwiększeniu transgranicznych zdolności przesyłowych energii elektrycznej)</p> <p><i>Projekt strategiczny 4B.</i> Hub gazowy</p> <p><i>Projekt strategiczny 4C.</i> Rozwój elektromobilności</p> <p>Cel szczegółowy 5. Wdrożenie energetyki jądrowej</p> <p><i>Projekt strategiczny 5.</i> Program polskiej energetyki jądrowej</p> <p>Cel szczegółowy 6. Rozwój odnawialnych źródeł energii</p> <p><i>Projekt strategiczny 6.</i> Wdrożenie morskiej energetyki jądrowej</p> <p>Cel szczegółowy 7. Rozwój ciepłownictwa i kogeneracji</p> <p><i>Projekt strategiczny 7.</i> Rozwój ciepłownictwa systemowego</p> <p>Cel szczegółowy 8. Poprawa efektywności energetycznej</p> <p><i>Projekt strategiczny 8.</i> Promowanie poprawy efektywności energetycznej</p>	<p>Cele będą realizowane przez zadania zaplanowane w obszarze interwencji:</p> <ul style="list-style-type: none"> ochrona klimatu i jakości powietrza

Aktualizacja Krajowego Programu Ochrony Powietrza do 2025r. (z perspektywą do 2030r. oraz 2040r.) – inaczej aKPOP	
Celem głównym zaktualizowanego Krajowego Programu Ochrony Powietrza jest pilna poprawa stanu powietrza w strefach, w których w wyniku oceny jakości powietrza, przeprowadzanej corocznie przez GIOŚ, stwierdzane są w dalszym ciągu przekroczenia poziomów dopuszczalnych i docelowych wybranych substancji w powietrzu oraz ochrona zdrowia i komfortu życia mieszkańców oraz środowiska naturalnego jako całość.	Cele te będą realizowane przez wszystkie zaplanowane zadania w ramach poszczególnych obszarów interwencji
Plan Gospodarowania Wodami na obszarze dorzecza Wisły	
<p>Dla naturalnych części wód celem jest osiągnięcie co najmniej dobrego stanu ekologicznego i dla silnie zmienionych i sztucznych części wód – co najmniej dobrego potencjału ekologicznego. Ponadto, w obydwu przypadkach, w celu osiągnięcia dobrego stanu/potencjału konieczne będzie dodatkowo utrzymanie co najmniej dobrego stanu chemicznego.</p> <p>Dla wód podziemnych określono następujące główne cele środowiskowe:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zapobieganie dopływowi lub ograniczenie dopływu zanieczyszczeń do wód podziemnych • Zapobieganie pogarszaniu się stanu wszystkich części wód podziemnych • Zapewnienie równowagi pomiędzy poborem a zasilaniem wód podziemnych • Wdrożenie działań niezbędnych dla odwrócenia znaczącego i utrzymującego się rosnącego trendu stężenia każdego zanieczyszczenia powstałego na skutek działalności człowieka • Dla spełnienia wymogu niepogarszania stanu części wód, dla części wód będących w co najmniej dobrym stanie chemicznym i ilościowym, celem środowiskowym będzie utrzymanie tego stanu. 	<p>Cele będą realizowane przez zadania zaplanowane w obszarze interwencji:</p> <ul style="list-style-type: none"> • gospodarowanie wodami • gospodarka wodno-ściekowa
Program wodno-środowiskowy kraju	
<p>Cele:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Niepogarszanie stanu części wód • Osiągnięcie dobrego stanu wód: dobry stan ekologiczny i chemiczny dla wód powierzchniowych, dobry stan chemiczny i ilościowy dla wód podziemnych, • Spełnienie wymagań specjalnych, zawartych w innych unijnych aktach prawnych i polskim prawie w odniesieniu do obszarów chronionych (w tym wrażliwych na eutrofizację wywołaną zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł komunalnych, narażonych na zanieczyszczenia związkami azotu pochodzącymi ze źródeł rolniczych, przeznaczonych do celów rekreacyjnych, do poboru wody dla zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia, przeznaczonych do ochrony gatunków zwierząt wodnych o znaczeniu gospodarczym, do ochrony siedlisk lub gatunków, dla których utrzymanie stanu wód jest ważnym czynnikiem w ich ochronie • Zaprzestanie lub stopniowe wyeliminowanie zrzutu substancji priorytetowych do środowiska lub ograniczone zrzuty tych substancji 	<p>Cele będą realizowane przez zadania zaplanowane w obszarze interwencji:</p> <ul style="list-style-type: none"> • gospodarowanie wodami • gospodarka wodno-ściekowa
Aktualizacja Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych	
Celem Programu jest ograniczenie zrzutów niedostatecznie oczyszczanych ścieków, a co za tym idzie – ochrona środowiska wodnego przed ich niekorzystnymi skutkami.	<p>Cele będą realizowane przez zadania zaplanowane w obszarze interwencji:</p> <ul style="list-style-type: none"> • gospodarka wodno-ściekowa
Master Plan dla obszaru dorzecza Wisły	
Nadrzędne cele strategiczne polityki wodnej Unii Europejskiej, które	Cele będą realizowane przez

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Wolbórz
na lata 2026-2029 z perspektywą do roku 2033

<p>uwzględniono w dokumencie, skupiają się przede wszystkim na:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Osiągnięciu i utrzymaniu dobrego stanu oraz potencjału wód, a także związanych z nimi ekosystemów, • Zapewnieniu dostępu do zasobów wodnych dla zaspokojenia potrzeb ludności, środowiska naturalnego oraz społecznie i ekonomicznie uzasadnionych potrzeb wodnych gospodarki • Ograniczeniu negatywnych skutków powodzi i suszy oraz minimalizowaniu ryzyka wystąpienia sytuacji nadzwyczajnych • Wdrożeniu systemu zintegrowanego zarządzania zasobami wodnymi i gospodarowania wodami 	<p>zadania zaplanowane w obszarze interwencji:</p> <ul style="list-style-type: none"> • gospodarowanie wodami • gospodarka wodno-ściekowa
Plan zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Wisły	
<p>Cele główne zarządzania ryzykiem powodziowym, to:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zahamowanie wzrostu ryzyka powodziowego, • Obniżenie istniejącego ryzyka powodziowego, • Poprawa systemu zarządzania ryzykiem powodziowym 	<p>Cele będą realizowane przez zadania zaplanowane w obszarze interwencji:</p> <ul style="list-style-type: none"> • gospodarowanie wodami
Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032	
<p>W dokumencie zostały wyznaczone następujące cele dotyczące azbestu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Usunięcie i unieszkodliwienie wyrobów zawierających azbest • Minimalizacja negatywnych skutków zdrowotnych, spowodowanych obecnością azbestu na terytorium kraju • Likwidacja szkodliwego oddziaływania azbestu na środowisko 	<ul style="list-style-type: none"> • Kontynuacja programu usuwania azbestu z terenu gminy
Narodowy Program Rozwoju Gospodarki Niskoemisyjnej	
<p>Celem głównym jest rozwój gospodarki niskoemisyjnej przy zapewnieniu zrównoważonego rozwoju kraju. Celami szczegółowymi są:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Niskoemisyjne wytwarzanie energii, • Poprawa efektywności gospodarowania surowcami i materiałami, w tym odpadami, • Rozwój zrównoważonej produkcji – obejmujący przemysł, budownictwo i rolnictwo • Transformacja niskoemisyjna w dystrybucji i mobilności 	<p>Cele będą realizowane przez zadania zaplanowane w obszarze interwencji:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ochrona klimatu i jakości powietrza
Narodowa Strategia Edukacji Ekologicznej	
<p>Podstawowe cele zdefiniowane w NSEE to:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Upowszechnienie idei ekorozwoju we wszystkich sferach życia, uwzględniając również pracę i wypoczynek człowieka, czyli objęcie permanentną edukacją ekologiczną wszystkich mieszkańców Polski, • Wdrożenie edukacji ekologicznej jako edukacji interdyscyplinarnej na wszystkich stopniach edukacji formalnej i nieformalnej • Tworzenie wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów edukacji ekologicznej, stanowiących rozwinięcie Narodowego Programu Edukacji Ekologicznej, a ujmujących propozycje wnoszone przez poszczególne podmioty, realizujące projekty edukacyjne dla lokalnej społeczności, • Promowanie dobrych doświadczeń z zakresu metodyki edukacji ekologicznej 	<p>Cele te będą realizowane przez działania opisane w punkcie Edukacja ekologiczna</p>
Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju, Polska 2030, Trzecia fala nowoczesności	
<p>Cel 7 – Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego oraz ochrona i poprawa stanu środowiska</p> <ol style="list-style-type: none"> i. Kierunek interwencji – Modernizacja infrastruktury i bezpieczeństwo energetyczne, ii. Kierunek interwencji – Modernizacja sieci elektroenergetycznych i ciepłowniczych, iii. Kierunek interwencji – Realizacja programu inteligentnych 	<p>Cele te będą realizowane przez wszystkie zaplanowane zadania w ramach poszczególnych obszarów interwencji.</p>

<p>sieci w elektroenergetyce, iv. Kierunek interwencji – Wzmocnienie roli odbiorców finalnych w zarządzaniu zużyciem energii, v. Kierunek interwencji – Stworzenie zachęt przyspieszających rozwój zielonej gospodarki, vi. Kierunek interwencji – Zwiększenie poziomu ochrony środowiska, Cel 8 – Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych i. Kierunek interwencji – Rewitalizacja obszarów problemowych w miastach, ii. Kierunek interwencji – Stworzenie warunków sprzyjających tworzeniu pozarolniczych miejsc pracy na wsi i zwiększaniu mobilności zawodowej na linii obszary wiejskie – miasta, iii. Kierunek interwencji – Zrównoważony wzrost produktywności i konkurencyjności sektora rolno-spożywczego zapewniający bezpieczeństwo żywnościowe oraz stymulujący wzrost pozarolniczego zatrudnienia i przedsiębiorczości na obszarach wiejskich, iv. Kierunek interwencji – Wprowadzenie rozwiązań prawno-organizacyjnych stymulujących rozwój miast, Cel 9 – Zwiększenie dostępności terytorialnej Polski i. Kierunek interwencji – Udrożnienie obszarów miejskich i metropolitarnych poprzez utworzenie zrównoważonego, spójnego i przyjaznego użytkownikom systemu transportowego</p>	
Strategia na rzecz Odnawialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030r.)	
<p>1. Cel szczegółowy I – Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną i. Kierunek interwencji – Stymulowanie popytu na innowacje przez sektor publiczny 2. Cel szczegółowy II – Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony i. Kierunek interwencji – Wsparcie dla podwyższania atrakcyjności inwestycyjnej Śląska oraz promocji zmian strukturalnych ii. Kierunek interwencji – Aktywne gospodarczo i przyjazne mieszkańcom miasta iii. Kierunek interwencji – Rozwój obszarów wiejskich 3. Obszar wpływający na osiągnięcie celów <i>Strategii</i> – Transport i. Kierunek interwencji – Budowa zintegrowanej, wzajemnie powiązanej sieci transportowej służącej konkurencyjnej gospodarce ii. Kierunek interwencji – Zmiany w indywidualnej i zbiorowej mobilności 4. Obszar wpływający na osiągnięcie celów <i>Strategii</i> – Energia i. Kierunek interwencji – Poprawa bezpieczeństwa energetycznego kraju ii. Kierunek interwencji – Poprawa efektywności energetycznej iii. Kierunek interwencji – Rozwój techniki 5. Obszar wpływający na osiągnięcie celów <i>Strategii</i> – Środowisko i. Kierunek interwencji – Zwiększenie dyspozycyjnych zasobów wodnych i osiągnięcie wysokiej jakości wód ii. Kierunek interwencji – Likwidacja źródeł emisji zanieczyszczeń powietrza lub istotne zmniejszenie ich oddziaływania iii. Kierunek interwencji – Zarządzanie zasobami dziedzictwa przyrodniczego</p>	<p>Cele te będą realizowane przez wszystkie zaplanowane zadania w ramach poszczególnych obszarów interwencji.</p>

<ul style="list-style-type: none"> iv. Kierunek interwencji – Ochrona gleb przed degradacją v. Kierunek interwencji – Zarządzanie zasobami geologicznymi vi. Kierunek interwencji – Gospodarka odpadami vii. Kierunek interwencji – Oddziaływanie na jakość życia w zakresie klimatu akustycznego i oddziaływania pól elektromagnetycznych 	
Polityka ekologiczna państwa 2030 – strategia rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej	
<ul style="list-style-type: none"> 1. Cel szczegółowy: Środowisko i zdrowie. Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego (I) <ul style="list-style-type: none"> i. Kierunek interwencji: Zrównoważone gospodarowanie wodami, w tym zapewnienie dostępu do czystej wody dla społeczeństwa i gospodarki oraz osiągnięcie dobrego stanu wód (I.1) ii. Kierunek interwencji: Likwidacja źródeł emisji zanieczyszczeń do powietrza lub istotne zmniejszenie ich oddziaływania (I.2) iii. Kierunek interwencji: Ochrona powierzchni ziemi, w tym gleb (I.3) iv. Kierunek interwencji: Przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska oraz zapewnienie bezpieczeństwa biologicznego, jądrowego i ochrony radiologicznej (I.4) 2. Cel szczegółowy: Środowisko i gospodarka. Zrównoważone gospodarowanie zasobami środowiska (II) <ul style="list-style-type: none"> i. Kierunek interwencji: Zarządzanie zasobami dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego, w tym ochrona i poprawa stanu różnorodności biologicznej i krajobrazu (II.1) ii. Kierunek interwencji: Wspieranie wielofunkcyjnej i trwale zrównoważonej gospodarki leśnej (II.2) iii. Kierunek interwencji: Gospodarka odpadami w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym (II.3) iv. Kierunek interwencji: Zarządzanie zasobami geologicznymi poprzez opracowanie i wdrożenie polityki surowcowej państwa (II.4) v. Kierunek interwencji: Wspieranie wdrażania ekoinnowacji oraz upowszechnianie najlepszych dostępnych technik BAT (II.5) 3. Cel szczegółowy: Środowisko i klimat. Łagodzenie zmian klimatu i adaptacja do nich oraz zarządzanie ryzykiem klęsk żywiołowych (III) <ul style="list-style-type: none"> i. Kierunek interwencji: Przeciwdziałanie zmianom klimatu (III.1) ii. Kierunek interwencji: Adaptacja do zmian klimatu i zarządzanie ryzykiem klęsk żywiołowych (III.2) 4. Cel szczegółowy: Środowisko i edukacja. Rozwijanie kompetencji (wiedzy, umiejętności i postaw) ekologicznych społeczeństwa (IV) <ul style="list-style-type: none"> i. Kierunek interwencji: Edukacja ekologiczna, w tym kształtowanie wzorców zrównoważonej konsumpcji (IV.1) 5. Cel szczegółowy: Środowisko i administracja. Poprawa efektywności funkcjonowania instrumentów ochrony środowiska (V) <ul style="list-style-type: none"> i. Kierunek interwencji: Usprawnienie systemu kontroli i zarządzania ochroną środowiska oraz doskonalenie systemu finansowania (V.1) 	<p>Cele te będą realizowane przez wszystkie zaplanowane zadania w ramach poszczególnych obszarów interwencji.</p>
Strategia Zrównoważonego Rozwoju Transportu do 2030 roku	
<ul style="list-style-type: none"> i. Kierunek interwencji 3: zmiany w indywidualnej i zbiorowej mobilności ii. Kierunek interwencji 5: ograniczanie negatywnego wpływu transportu na środowisko 	<p>Cele będą realizowane przez zadania zaplanowane w obszarze interwencji:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ochrona przed hałasem

Strategia zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa 2030	
<p>1. Cel szczegółowy II. Poprawa jakości życia, infrastruktury i stanu środowiska</p> <p>i. Kierunek interwencji: II.4. Zrównoważone gospodarowanie i ochrona zasobów środowiska</p> <p>ii. Kierunek interwencji: II.5. Adaptacja do zmian klimatu i przeciwdziałanie tym zmianom</p>	<p>Priorytety te będą realizowane przez wszystkie zaplanowane zadania w ramach poszczególnych obszarów interwencji.</p>
Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030	
<p>1. Cel 1. Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym</p> <p>i. Kierunek interwencji 1.3. Przyspieszenie transformacji profilu gospodarczego Śląska</p> <p>ii. Kierunek interwencji 1.4. Przeciwdziałanie kryzysom na obszarach zdegradowanych</p> <p>iii. Kierunek interwencji 1.5. Rozwój infrastruktury wspierającej dostarczanie usług publicznych i podnoszącej atrakcyjność inwestycyjną obszarów</p> <p>2. Cel 2. Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych</p> <p>i. Kierunek interwencji 2.3. Innowacyjny rozwój regionu i doskonalenie podejścia opartego na Regionalnych Inteligentnych Specjalizacjach</p>	<p>Priorytety te będą realizowane przez wszystkie zaplanowane zadania w ramach poszczególnych obszarów interwencji.</p>

8.2. Analiza zgodności programu z dokumentami strategicznymi na poziomie wojewódzkim

Tabela 46. Zadania zaplanowane w POŚ powiązane z celami i kierunkami wskazanymi w wojewódzkich dokumentach strategicznych

Cele wskazane w dokumentach strategicznych	Zadania zaplanowane w Programie powiązane z celami i kierunkami wskazanymi w dokumentach strategicznych
Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030+	
<p>WIZJA ROZWOJU REGIONU: Harmonijnie rozwijające się województwo w centrum Polski, przyjazne rodzinom, mieszkańcom miast i obszarów wiejskich. Region, w którym nowoczesna gospodarka idzie w parze z ochroną walorów kulturowych i przyrodniczych.</p> <p>1. CEL STRATEGICZNY: Nowoczesna i konkurencyjna gospodarka</p> <p>Cele operacyjne:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Zwiększenie potencjału badawczego i innowacyjnego 2. Podnoszenie jakości kapitału ludzkiego 3. Wsparcie rozwoju MŚP 4. Rozwój sektora rolnego i zwiększenie jego konkurencyjności <p>2. CEL STRATEGICZNY: Obywatelskie społeczeństwo równych szans</p> <p>Cele operacyjne:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Rozwój kapitału społecznego 2. Poprawa stanu zdrowia mieszkańców 3. Ograniczenie skali ubóstwa i wykluczenia społecznego 	<p>Cele te będą realizowane przez wszystkie zaplanowane zadania w ramach poszczególnych obszarów interwencji.</p>

<p>3. CEL STRATEGICZNY: Atrakcyjna i dostępna przestrzeń</p> <p>Cele operacyjne:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Adaptacja do zmian klimatu i poprawa jakości zasobów środowiska 2. Ochrona i kształtowanie krajobrazu 3. Zwiększenie dostępności transportowej 4. Nowoczesna energetyka w województwie 5. Racjonalizacja gospodarki odpadami 6. Zwiększenie dostępności do usług teleinformatycznych 	
<p>Plan Gospodarki Odpadami dla Województwa Łódzkiego na lata 2025-2030 z uwzględnieniem lat 2031-2036</p>	
<p>Celem nadrzędnym jest rozwijanie na terenie województwa łódzkiego systemu gospodarki odpadami opartego na zapobieganiu powstawaniu odpadów, przygotowywaniu ich do ponownego użycia, recyklingu oraz innych metodach odzysku i unieszkodliwiania. Zgodnie z KPGO 2028 przyjmuje się następujące cele główne w zakresie gospodarki odpadami: – wdrażanie ZPO oraz zmniejszenie ilości powstających odpadów; – transformację w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym (GOZ), w tym w szczególności zapobiegania marnotrawstwu żywności oraz wdrożeniu na terenie województwa symbiozy gospodarczej; – przerwanie powiązania między rosnącą ilością odpadów a wzrostem gospodarczym oraz położenie nacisku na zapobieganie powstawaniu odpadów, w tym na ponowne użycie; – intensyfikacja odzysku, szczególnie recyklingu szkła, metali, tworzyw sztucznych, papieru i tektury, ZSEiE oraz uzyskiwania energii zawartej w odpadach zgodnie z wymogami ochrony środowiska; – ograniczenie ilości odpadów unieszkodliwianych na składowiskach odpadów; – ograniczanie zjawiska nielegalnego składowania odpadów</p>	<p>Cele będą realizowane przez zadania zaplanowane w obszarze interwencji:</p> <ul style="list-style-type: none"> • gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów
<p>Program ochrony środowiska dla Województwa Łódzkiego na lata 2025-2028 z perspektywą do 2032</p>	
<p>Cele ochrony środowiska do 2032 roku:</p> <p><i>Ochrona klimatu i jakości powietrza:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Poprawa jakości powietrza przy zapewnieniu bezpieczeństwa energetycznego w kontekście zmian klimatu <p><i>Zagrożenia hałasem</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Poprawa klimatu akustycznego w województwie łódzkim <p><i>Pola elektromagnetyczne</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Ochrona przed polami elektromagnetycznymi <p><i>Gospodarowanie wodami</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Osiągnięcie celów środowiskowych dla jednolitych części wód powierzchniowych (JCWP) - rzecznych i jednolitych części wód podziemnych (JCWPd) ➤ Ochrona przed niedoborami wody i powodzią <p><i>Gospodarka wodno-ściekowa</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Prowadzenie racjonalnej gospodarki wodno-ściekowej <p><i>Zasoby geologiczne</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Racjonalne gospodarowanie zasobami geologicznymi <p><i>Gleby</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Ochrona gleb przed negatywnym oddziaływaniem antropogenicznym, erozją oraz niekorzystnymi zmianami klimatu <p><i>Gospodarowanie odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Gospodarowanie odpadami zgodnie z hierarchią sposobów postępowania z odpadami, uwzględniając zrównoważony rozwój województwa łódzkiego <p><i>Zasoby przyrodnicze</i></p>	<p>Cele te będą realizowane przez wszystkie zaplanowane zadania w ramach poszczególnych obszarów interwencji</p>

<ul style="list-style-type: none"> ➤ Ochrona różnorodności biologicznej oraz krajobrazowej na terenie województwa łódzkiego <p><i>Zagrożenia poważnymi awariami</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Ograniczenie ryzyka wystąpienia poważnych awarii oraz minimalizacja ich skutków 	
<p>„Uchwała antysmogowa”</p> <ul style="list-style-type: none"> • Uchwała nr XLIV/548/17 Sejmiku Województwa Łódzkiego z dnia 24 października 2017 r. w sprawie wprowadzenia na obszarze województwa łódzkiego ograniczeń w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw. • Uchwała nr L/597/22 Sejmiku Województwa Łódzkiego z dnia 22 listopada 2022 r. zmieniająca uchwałę w sprawie wprowadzenia na obszarze województwa łódzkiego ograniczeń w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw 	
<p>Z dniem 1 maja 2018 r. weszła w życie Uchwała nr XLIV/548/17 Sejmiku Województwa Łódzkiego z dnia 24 października 2017 r. w sprawie wprowadzenia na obszarze województwa łódzkiego ograniczeń w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw (Dz. Urz. Woj. Łódzkiego z 2017 r. poz. 4549) – tzw. „uchwała antysmogowa”. W dniu 22 listopada 2022 r. Sejmik Województwa Łódzkiego przyjął uchwałę nr L/597/22 zmieniającą uchwałę w sprawie wprowadzenia na obszarze województwa łódzkiego ograniczeń w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw (Dz. Urz. Woj. Łódzkiego z 2022 r. poz. 7058).</p> <p>Głównym celem uchwały jest wprowadzenie odpowiednich regulacji w zakresie eksploatacji instalacji spalania paliw, które przyczynią się do poprawy jakości powietrza w województwie łódzkim. Poprawa jakości powietrza w sposób oczywisty przyczyni się do poprawy stanu zdrowia mieszkańców województwa. Uchwała weszła w życie 1 maja 2018 r., co oznacza, iż od tej daty na terenie województwa łódzkiego:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wszystkie montowane kotły powinny spełniać wymagania dotyczące efektywności energetycznej i wielkości emisji określone w Rozporządzeniu Komisji (EU) 2015/1189; • nie można spalać paliw najgorszej jakości, czyli: <ul style="list-style-type: none"> – w których udział masowy węgla kamiennego o uziarnieniu poniżej 3 mm wynosi powyżej 15 %, za wyjątkiem paliw o wartości opałowej nie mniejszej niż 24 MJ/kg oraz zawartości popiołu nie większej niż 12%, – węgla brunatnego oraz paliw stałych produkowanych z wykorzystaniem tego węgla, – mułków i flotokoncentratów węglowych oraz mieszanek produkowanych z ich wykorzystaniem, – zawierających biomasę stałą o wilgotności powyżej 20%. <p>Przepisy uchwały dla kominków i pieców zaczęły obowiązywać od 1 stycznia 2022 r., po tej dacie wszystkie montowane kominki i piece (czyli miejscowe ogrzewacze pomieszczeń) powinny spełniać wymagania dotyczące efektywności energetycznej i wielkości emisji określone w Rozporządzeniu Komisji (EU) 2015/1185.</p> <p>Uchwała wprowadziła następujące przepisy przejściowe dające czas na dostosowanie się do nowych regulacji:</p> <ul style="list-style-type: none"> • dopuszczono możliwość eksploatacji kotłów spełniających wymagania klasy 5 według normy PN-EN 303- 5:2012, których eksploatację 	<p>Cele będą realizowane przez zadania zaplanowane w obszarze interwencji:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ochrona klimatu i jakości powietrza.

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Wolbórz
na lata 2026-2029 z perspektywą do roku 2033

<p>rozpoczęto przed 1 maja 2018 r. do czasu tzw. śmierci technicznej urządzenia.</p> <ul style="list-style-type: none"> • dla kotłów pozaklasowych, tzw. „kopciuchów”, których eksploatację rozpoczęto przed 1 maja 2018 r. określono czas wymiany do 1 stycznia 2025r.; • dla kotłów spełniających wymagania klasy 3 lub 4 według normy PN-EN 303-5:2012, których eksploatację rozpoczęto przed 1 maja 2018 r. określono czas wymiany do 1 stycznia 2028 r.; • dla kominków i pieców, których eksploatację rozpoczęto przed 1 maja 2018 r. określono czas wymiany lub dostosowania instalacji do 1 stycznia 2026 r. (dostosowanie to ma polegać na ograniczeniu wielkości emisji pyłu do poziomu określonego w Rozporządzeniu Komisji (EU) 2015/1185). 	
<p>Uchwała nr LXIII/694/23 Sejmiku Województwa łódzkiego z dnia 21 listopada 2023r. zmieniająca uchwałę w sprawie programu ochrony powietrza i planu działań krótkoterminowych dla strefy łódzkiej</p>	
<p>Celem tworzenia programów ochrony powietrza jest poprawa jakości powietrza i dotrzymanie norm jakości powietrza określonych w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 24 sierpnia 2012 r. w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu (Dz. U. z 2012 r., poz. 1031) na obszarach, gdzie występują przekroczenia. Dokument zawiera analizę przyczyn występowania wysokich stężeń substancji oraz wskazuje działania naprawcze mające na celu ich redukcję do poziomów nieprzekraczających norm. Integralną częścią POP są Plany Działań Krótkoterminowych, wdrażane w sytuacjach wystąpienia ryzyka lub przekroczenia poziomów dopuszczalnych/docelowych, informowania społeczeństwa lub alarmowych w strefach województwa łódzkiego w danym roku kalendarzowym.</p>	<p>Cele będą realizowane przez zadania zaplanowane w obszarze interwencji:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ochrona klimatu i jakości powietrza.
<p>„Program ochrony środowiska przed hałasem dla województwa łódzkiego” przyjęty uchwałą nr II/40/24 Sejmiku Województwa łódzkiego w dniu 21 czerwca 2024r.</p>	
<p>Celem „Programu ochrony środowiska przed hałasem dla województwa łódzkiego” jest określenie głównych działań ograniczających poziom hałasu w środowisku, a tym samym poprawa klimatu akustycznego i jakości życia mieszkańców województwa, poprzez zmniejszenie negatywnych skutków zdrowotnych związanych z hałasem.</p>	<p>Cele będą realizowane przez zadania zaplanowane w obszarze interwencji:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ochrona przed hałasem.

8.3. Analiza zgodności programu z dokumentami strategicznymi na poziomie powiatowym

Tabela 47. Zadania zaplanowane w POŚ powiązane z celami i kierunkami wskazanymi w powiatowych dokumentach strategicznych

Cele wskazane w dokumentach strategicznych	Zadania zaplanowane w Programie powiązane z celami i kierunkami wskazanymi w dokumentach strategicznych
Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Piotrkowskiego na lata 2021-2024 z perspektywą na lata 2025-2028	
<p>1. Gospodarka wodna Celem jest zwiększenie skuteczności ochrony istniejących zasobów wód podziemnych i powierzchniowych przed ilościową i jakościową degradacją</p> <p>2. Gospodarka odpadami Gminy są zobowiązane osiągnąć poziom recyklingu i przygotowania do ponownego użycia odpadów komunalnych, z wyłączeniem innych niż niebezpieczne odpadów 67 budowlanych i rozbiórkowych stanowiących odpady komunalne w wysokości co najmniej: a) 50% wagowo – za każdy rok w latach 2020–2024; b) 55% wagowo – za każdy rok w latach 2025–2029; c) 60% wagowo – za każdy rok w latach 2030–2034; d) 65% wagowo – za 2035 r. i za każdy kolejny rok. Gminy są obowiązane osiągnąć poziom recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami innych niż niebezpieczne odpadów budowlanych i rozbiórkowych stanowiących odpady komunalne w wysokości co najmniej 70% wagowo rocznie.</p> <p>3. Ochrona gleb Celem strategicznym w tym zakresie będzie racjonalne wykorzystanie gleb wraz z ich ochroną i rekultywacją. Cele te mogą zostać osiągnięte przez zagospodarowanie gleb w sposób adekwatny do ich klasy bonitacyjnej, ograniczanie czynników wpływających na degradację gleby, rekultywację gleb i ziemi zdegradowanej, ochronę gruntów rolnych, przeciwdziałanie degradacji chemicznej gleb poprzez ochronę powietrza i wód powierzchniowych, racjonalne stosowanie wapna, nawozów sztucznych i środków ochrony roślin na terenach rolnych i leśnych, racjonalizację prowadzenia upraw na terenach rolnych.</p> <p>4. Ochrona przyrody, krajobrazu i lasów Celami strategicznymi w tym zakresie będzie: poprawa jakości środowiska poprzez ochronę i kształtowanie istniejących wartości przyrodniczych, rozwijanie racjonalnej gospodarki leśnej.</p> <p>5. Ochrona powietrza Celem jest poprawa jakości powietrza atmosferycznego.</p> <p>6. Ochrona przed hałasem Celem jest zmniejszenie zagrożenia mieszkańców ponadnormatywnym hałasem zwłaszcza emitowanym przez środki transportu.</p> <p>7. Promieniowanie elektromagnetyczne Celem jest ochrona przed nadmiernym oddziaływaniem pól elektromagnetycznych.</p> <p>8. Nadzwyczajne zagrożenia środowiska Celem strategicznym będzie zapobieganie zanieczyszczeniom środowiska oraz niedopuszczenie do zagrożenia dla zdrowia mieszkańców wynikającego z transportu materiałów niebezpiecznych oraz z awarii.</p> <p>9. Ochrona zasobów kopalin Kierunki działań, które należy zrealizować do 2028 roku to:</p>	<p>Wszystkie zadania zaplanowane w ramach programu wpisują się w cele strategiczne omawianego dokumentu</p>

<ul style="list-style-type: none"> • ochrona udokumentowanych oraz perspektywicznych zasobów złóż kopalin poprzez stosowanie odpowiednich zapisów w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego, • Sukcesywne przeciwdziałanie nielegalnej eksploatacji kopalin. <p>10. Edukacja ekologiczna</p> <p>Celem strategicznym w tym zakresie będzie podnoszenie świadomości ekologicznej społeczeństwa. Kierunki działań, które należy zrealizować do 2028 roku to:</p> <ul style="list-style-type: none"> • prowadzenie dotychczasowej akcji dotyczącej popularyzacji w zakresie ekologii, ochrony środowiska i gospodarki odpadami, • współdziałanie Powiatu z lokalnymi mediami w zakresie prezentacji stanu środowiska i działań podejmowanych w sprawie jego ochrony, • wzmożona współpraca Starostwa ze szkołami, przedstawicielami środowiska naukowego i pozarządowymi organizacjami, • informowanie społeczeństwa o możliwościach ich udziału w działaniach na rzecz ochrony środowiska, • dofinansowanie i finansowanie przedsięwzięć mających na celu propagowanie zagadnień związanych z ochroną środowiska, • prowadzenie akcji informacyjnych i szkoleniowych dotyczących zachowań proekologicznych, • zaangażowanie w sprawy edukacji ekologicznej grup dorosłych społeczeństwa, • prowadzenie edukacji ekologicznej w szkołach oraz kształtowanie postaw dorosłych. 	
--	--

IX. ANALIZA SWOT

Podsumowanie diagnozy stanowi niżej przeprowadzona analiza SWOT, która przeprowadzona została w podziale na cztery grupy (cztery kategorie czynników strategicznych):

- **S** (*Strengths*) – mocne strony: wszystko to co stanowi atut, przewagę, zaletę analizowanego obiektu,
- **W** (*Weaknesses*) – słabe strony: wszystko to co stanowi słabość, barierę, wadę analizowanego obiektu,
- **O** (*Opportunities*) – szanse: wszystko to co stwarza dla analizowanego obiektu szansę korzystnej zmiany,
- **T** (*Threats*) – zagrożenia: wszystko to co stwarza dla analizowanego obiektu niebezpieczeństwo zmiany niekorzystnej.

Tabela 48. Analiza SWOT w poszczególnych obszarach interwencji

OBSZAR INTERWENCJI: OCHRONA KLIMATU I JAKOŚCI POWIETRZA
Mocne strony (czynniki wewnętrzne)
<ul style="list-style-type: none"> – Dostępność paliw ekologicznych – Systematyczna modernizacja i remonty nawierzchni dróg – Systematyczne przeprowadzanie działań termomodernizacyjnych – Prowadzenie działań edukacyjnych
Słabe strony (czynniki wewnętrzne)
<ul style="list-style-type: none"> – Nadmierne straty energetyczne związane m.in. z brakiem właściwej izolacji cieplnej budynków – Duża ilość budynków jednorodzinnych opalanych węglem kamiennym – Spalanie paliw stałych niskiej jakości

Szanse (czynniki zewnętrzne)
<ul style="list-style-type: none"> – Możliwość pozyskania środków unijnych (czynniki zewnętrzne) na inwestycje związane z tym obszarem interwencji – Opracowany Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla gminy Wolbórz
Zagrożenia (czynniki zewnętrzne)
<ul style="list-style-type: none"> – Napływ zanieczyszczeń z sąsiednich gmin – Wzrost liczby pojazdów na drogach publicznych – Niewystarczające regulacje prawne w zakresie kontrolowania osób fizycznych, użytkujących urządzenia do spalania paliw stałych
OBSZAR INTERWENCJI: ZAGROŻENIA HAŁASEM
Mocne strony (czynniki wewnętrzne)
<ul style="list-style-type: none"> – Zmodernizowane odcinki dróg
Słabe strony (czynniki wewnętrzne)
<ul style="list-style-type: none"> – Przebiegająca w sąsiedztwie terenów zabudowanych droga ekspresowa S8
Szanse (czynniki zewnętrzne)
<ul style="list-style-type: none"> – Możliwość pozyskania środków unijnych na inwestycje związane z tym obszarem interwencji – Rozwój transportu publicznego – Rozwój ścieżek rowerowych
Zagrożenia (czynniki zewnętrzne)
<ul style="list-style-type: none"> – Zwiększająca się liczba pojazdów – Pogorszenie jakości dróg wskutek ich eksploatacji przez zwiększającą się ilość pojazdów – Nieuzyskanie środków finansowych na budowę i przebudowę dróg oraz ich remonty
OBSZAR INTERWENCJI: POLA ELEKTROMAGNETYCZNE
Mocne strony (czynniki wewnętrzne)
<ul style="list-style-type: none"> – Brak przekroczeń norm pola elektromagnetycznego na obszarze gminy
Słabe strony (czynniki wewnętrzne)
<ul style="list-style-type: none"> – Brak edukacji ekologicznej nt. rzeczywistej skali zagrożenia emisją pól elektromagnetycznych
Szanse (czynniki zewnętrzne)
<ul style="list-style-type: none"> – Stopniowe zastępowanie systemów GSM/UMTS nowymi rodzajami nadajników LTE (Long Term Evolution), które emitują jeszcze mniej promieniowania elektromagnetycznego
Zagrożenia (czynniki zewnętrzne)
<ul style="list-style-type: none"> – Zwiększenie ilości stacji bazowych telefonii komórkowych
OBSZAR INTERWENCJI: GOSPODAROWANIE WODAMI
Mocne strony (czynniki wewnętrzne)
<ul style="list-style-type: none"> – Dobry stan chemiczny wód podziemnych
Słabe strony (czynniki wewnętrzne)
<ul style="list-style-type: none"> – Zanieczyszczone wody powierzchniowe na terenie gminy
Szanse (czynniki zewnętrzne)
<ul style="list-style-type: none"> – Wdrożenie ekologicznych metod oczyszczania wód powierzchniowych
Zagrożenia (czynniki zewnętrzne)
<ul style="list-style-type: none"> – Zagrożenie podtopieniami – Infiltracja zanieczyszczeń z rolnictwa
OBSZAR INTERWENCJI: GOSPODARKA WODNO-ŚCIEKOWA
Mocne strony (czynniki wewnętrzne)
<ul style="list-style-type: none"> – Zwodociągowanie gminy na poziomie 96,3%
Słabe strony (czynniki wewnętrzne)
<ul style="list-style-type: none"> – Dysproporcja między długością sieci wodociągowej i kanalizacyjnej
Szanse (czynniki zewnętrzne)
<ul style="list-style-type: none"> – Rozwój przydomowych oczyszczalni ścieków, gdzie budowa kanalizacji jest technicznie i ekonomicznie nieuzasadniona – Możliwość pozyskania środków unijnych na inwestycje związane z tym obszarem inwestycji
Zagrożenia (czynniki zewnętrzne)
<ul style="list-style-type: none"> – Zrzut zanieczyszczonej wody w gminach ościennych

OBSZAR INTERWENCJI: ZASOBY GEOLOGICZNE
Mocne strony (czynniki wewnętrzne)
– Występowanie złóż surowców mineralnych
Słabe strony (czynniki wewnętrzne)
– Brak złóż kruszyw grubych o wartości przemysłowej
Szanse (czynniki zewnętrzne)
– Wzrost budownictwa drogowego i mieszkaniowego
Zagrożenia (czynniki zewnętrzne)
– Wzmożona antropopresja powierzchni ziemi
OBSZAR INTERWENCJI: GLEBY
Mocne strony (czynniki wewnętrzne)
– Rekultywacja terenów i użytków rolnych zdegradowanych i zdewastowanych
Słabe strony (czynniki wewnętrzne)
– Gleby o niskiej wartości produkcyjnej
– Wysokie zakwaszenie gleb
Szanse (czynniki zewnętrzne)
– Kompleksowa wiedza na temat potrzeb glebowych oparta na aktualnych badaniach gleb
Zagrożenia (czynniki zewnętrzne)
– Możliwość skażenia gleb
OBSZAR INTERWENCJI: GOSPODARKA ODPADAMI I ZAPOBIEGANIE POWSTAWANIU ODPADÓW
Mocne strony (czynniki wewnętrzne)
– Zorganizowany system odbioru odpadów
– Wzrost ilości odpadów zebranych selektywnie
Słabe strony (czynniki wewnętrzne)
– Niska świadomość ekologiczna mieszkańców
Szanse (czynniki zewnętrzne)
– Kupowanie produktów bez zbędnych opakowań jako działanie proekologiczne
Zagrożenia (czynniki zewnętrzne)
– Przywóz odpadów komunalnych lub niebezpiecznych z województw ościennych
OBSZAR INTERWENCJI: ZASOBY PRZYRODNICZE
Mocne strony (czynniki wewnętrzne)
– Duże walory krajobrazowe gminy – obszar rolniczo-leśny
Słabe strony (czynniki wewnętrzne)
– Niewystarczająca świadomość ekologiczna mieszkańców
Szanse (czynniki zewnętrzne)
– Propagowanie rolnictwa i przetwórstwa ekologicznego
– Popyt na OZE
Zagrożenia (czynniki zewnętrzne)
– Zagrożenia naturalne: pożary, powódzie, gradobicia, huragany
– Niewystarczające środki finansowe przeznaczone na ochronę środowiska
– Wysoki koszt inwestycji w OZE
OBSZAR INTERWENCJI: ZAGROŻENIE POWAŻNYMI AWARIAMI
Mocne strony (czynniki wewnętrzne)
– Brak zakładów o dużym (ZDR) i zwiększonym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej (ZZR)
Słabe strony (czynniki wewnętrzne)
– Brak
Szanse (czynniki zewnętrzne)
– Stosowane nowoczesne zabezpieczenia w zakładach
Zagrożenia (czynniki zewnętrzne)
– Możliwość wystąpienia awarii w gminach ościennych

X. CELE, KIERUNKI INTERWENCJI ORAZ ZADANIA I ICH FINANSOWANIE

Propozycje celów, kierunków interwencji oraz zadań wynikają m.in. ze zdefiniowanych zagrożeń i problemów dla poszczególnych obszarów interwencji (analiza SWOT). Planowane zadania przyczyniają się do osiągnięcia celów zapisanych w dokumentach strategicznych i programowych poziomu krajowego, wojewódzkiego i powiatowego.

"Program Ochrony Środowiska dla Gminy Wolbórz na lata 2026-2029 z perspektywą do roku 2033" jest dokumentem, który przedstawia priorytety i cele działań kompatybilne z programami strategicznymi i planistycznymi wyższego rzędu. Ponadto, założenia niniejszego "Programu..." wynikają z obecnego stanu środowiska gminy, jej aktualnej sytuacji społeczno-gospodarczej oraz planów rozwojowych.

Wyboru priorytetów dla "Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Wolbórz na lata 2026-2029 z perspektywą do roku 2033" dokonano w oparciu o diagnozę stanu poszczególnych komponentów środowiska na terenie gminy, uwarunkowań zewnętrznych i wewnętrznych, a także innych wymagań w zakresie jakości środowiska.

PRIORYTETY GMINY WOLBÓRZ

PRIORYTET I

- Poprawa stanu środowiska na terenie gminy Wolbórz w poszczególnych jego obszarach interwencji

PRIORYTET II

- Przyjazny środowisku naturalnemu rozwój gospodarczy gminy Wolbórz

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Wolbórz
na lata 2026-2029 z perspektywą do roku 2033

Tabela 49. Cele, kierunki interwencji oraz zadania

Obszar interwencji	Cel główny	Wskaźnik monitoringu realizacji zadania			Kierunek interwencji	Zadania przewidziane do realizacji w latach 2026-2033	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
		Nazwa źródła danych	Wartość bazowa	Wartość docelowa				
Ochrona klimatu i jakości powietrza	Poprawa jakości powietrza przy zapewnieniu bezpieczeństwa energetycznego w kontekście zmian klimatu	Zanieczyszczenia dla których odnotowano przekroczenia stanu dopuszczalnego w strefie łódzkiej (dane: GIOŚ)	B(a)P i PM2,5 poziom dopuszczalny – II faza (20 $\mu\text{g}/\text{m}^3$) (dane z 2024r.)	Zgodnie z obowiązującymi normami	Poprawa efektywności energetycznej i dostosowanie sektora energetycznego do zmian klimatu	Prowadzenie kampanii edukacyjnych w zakresie konieczności ochrony powietrza i wpływu zanieczyszczeń powietrza na zdrowie	Gmina Wolbórz Organizacje pozarządowe Placówki edukacyjne	Brak zainteresowania społecznego Brak środków finansowych
						Prowadzenie działań kontrolnych w zakresie zakazu spalania odpadów w indywidualnych systemach grzewczych jako elementu zmian w świadomości społeczeństwa oraz środek prewencyjny	Gmina Wolbórz Policja	Brak wystarczającej liczby etatów do przeprowadzenia kontroli
						Modernizacja, likwidacja lub wymiana (na ekologiczne) konwencjonalnych źródeł ciepła w budynkach mieszkalnych, publicznych i usługowych	Gmina Wolbórz Właściciele i zarządcy nieruchomości	Brak środków finansowych
						Rozbudowa, przebudowa i termomodernizacja budynku Urzędu Miejskiego w Wolborzu	Gmina Wolbórz	Brak środków finansowych
						Rozbudowa, przebudowa i termomodernizacja budynków komunalnych	Gmina Wolbórz	Brak środków finansowych
						Montaż instalacji fotowoltaicznej na	Gmina Wolbórz	Brak środków finansowych

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Wolbórz
na lata 2026-2029 z perspektywą do roku 2033

Obszar interwencji	Cel główny	Wskaźnik monitoringu realizacji zadania			Kierunek interwencji	Zadania przewidziane do realizacji w latach 2026-2033	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
		Nazwa źródła danych	Wartość bazowa	Wartość docelowa				
						budynkach użyteczności publicznej	Gmina Wolbórz	Brak środków finansowych
						Termomodernizacji hali sportowej przy SP w Wolborzu		
						Termomodernizacja Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Wolborzu		
						Termomodernizacja Wolborskiego Centrum Kultury w Wolborzu		
						Termomodernizacja, przebudowa i rozbudowa Pożarniczego Centrum Historyczno-Edukacyjne Ziemi Łódzkiej w Wolborzu		
Zagrożenia hałasem	Ochrona przed hałasem	Drogi gminne o nawierzchni gruntowej [km] (dane: GUS)	5,3 (dane z 2024r.)	<5,3	Poprawa klimatu akustycznego	Przebudowa dróg dojazdowych do pól	Gmina Wolbórz	Brak środków finansowych
						Przebudowa drogi gminnej nr 110509E Pl. Jagiełły w Wolborzu		
						Rozbudowa drogi gminnej nr 1105012E ul. Mickiewicza w Wolborzu		
						Przebudowa dróg gminnych według potrzeb		
						Przebudowa drogi powiatowej nr 1913E ul. Warszawskiej w Wolborzu wraz z obiektem inżynierskim		
						Przebudowa drogi powiatowej nr 1511E ul. Świętokrzyskiej w		

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Wolbórz
na lata 2026-2029 z perspektywą do roku 2033

Obszar interwencji	Cel główny	Wskaźnik monitoringu realizacji zadania			Kierunek interwencji	Zadania przewidziane do realizacji w latach 2026-2033	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
		Nazwa źródła danych	Wartość bazowa	Wartość docelowa				
						Wolborzu wraz z obiektem inżyneryjnym		
Pola elektromagnetyczne	Utrzymanie dotychczasowego stanu braku zagrożeń ponadnormatywnych promieniowaniem elektromagnetycznym	Wyniki pomiarów PEM [V/m] (dane: GIOŚ)	0,9 [V/m] (dane z 2022r.)	Zgodnie z obowiązującymi przepisami	Ochrona przed polami elektromagnetycznymi	Prowadzenie cyklicznych kontrolnych badań poziomów promieniowania na obszarach o zwiększonym stopniu ryzyka	GIOŚ w Warszawie	Brak monitoringu w niektórych lokalizacjach
						Wprowadzanie do planów zagospodarowania przestrzennego zapisów dot. ochrony przed polami elektromagnetycznymi	Gmina Wolbórz	Brak środków finansowych, nieobjęcie wszystkich terenów dokumentacją planistyczną
						Edukacja społeczeństwa z zakresu oddziaływania i szkodliwości PEM	Organizacje pozarządowe	Brak środków finansowych, brak kapitału ludzkiego, brak zainteresowania społecznego
Gospodarowanie wodami	Zmniejszenie antropopresji i poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych Zwiększenie ochrony przeciwpowodziowej i	Liczba JCWP w stanie dobrym [szt.] (dane: Przegląd i generowanie Kart Charakterystyk) Liczba JCWPd	0	7	Poprawa jakości jednolitych części wód powierzchniowych	Weryfikacja i aktualizacja programów ochrony środowiska pod kątem ograniczania dopływu zanieczyszczeń do JCWP	Gmina Wolbórz	Brak środków finansowych

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Wolbórz
na lata 2026-2029 z perspektywą do roku 2033

Obszar interwencji	Cel główny	Wskaźnik monitoringu realizacji zadania			Kierunek interwencji	Zadania przewidziane do realizacji w latach 2026-2033	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
		Nazwa źródła danych	Wartość bazowa	Wartość docelowa				
	łagodzenie skutków suszy	w stanie dobrym [szt.] (dane: Przegląd i generowanie Kart Charakterystyk)	1	1		Budowa zbiornika w Wolborzu	Gmina Wolbórz	Brak środków finansowych
Gospodarka wodno-ściekowa	Poprawa gospodarki wodno-ściekowej	Ludność korzystająca z sieci wodociągowej [%] (dane: GUS)	96,3 (dane z 2024r.)	>96,3	Sprawny i funkcjonalny system wodociągowy	Sukcesywna modernizacji sieci wodociągowej według potrzeb	Gmina Wolbórz	Brak środków finansowych
		Zużycie wody w przeliczeniu na mieszkańca [m ³ /rok] (dane: GUS)	44,1 (dane z 2024r.)	<44,1		Budowa wodociągu Bogusławice – Żywocin		
		Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej [%] (dane: GUS)	77,4 (dane z 2024 r.)	>77,4	Sprawny i funkcjonalny system kanalizacyjny	Budowa kanalizacji sanitarnej w Kuznocieniu, Młynarach, Lubiatowie i Świątnikach	Gmina Wolbórz	Brak środków finansowych
			Budowa sieci kanalizacyjnej i wodociągowej na terenie gminy Wolbórz					

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Wolbórz
na lata 2026-2029 z perspektywą do roku 2033

Obszar interwencji	Cel główny	Wskaźnik monitoringu realizacji zadania			Kierunek interwencji	Zadania przewidziane do realizacji w latach 2026-2033	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
		Nazwa źródła danych	Wartość bazowa	Wartość docelowa				
						Rozbudowa oczyszczalni ścieków w Wolborzu wraz z likwidacją oczyszczalni ścieków w Psarach Starych oraz budowa kanalizacji tłocznej.		
		Liczba zbiorników bezodpływowych [szt.] (dane: GUS)	591 (dane z 2024 r.)	<591		Prowadzenie ewidencji i kontrola zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków		
		Liczba przydomowych oczyszczalni ścieków [szt.] (dane: GUS)	204 (dane z 2024 r.)	>204		Dotacje na budowę przydomowych oczyszczalni ścieków		
Zasoby geologiczne	Racjonalne gospodarowanie zasobami geologicznymi	Wydobycie surowców mineralnych [tys. ton]	0	brak możliwości określenia wartości szacunkowych	Kontrola i monitoring eksploatacji kopalin	Eliminowanie niekoncesjonowanej eksploatacji kopalin	Starostwo Powiatowe Gmina Wolbórz PIG-PIB, OUG,	Brak środków finansowych
		Bilans zasobów złóż i kopalin w Polsce, 2023, PIG-PIB				Kontrola koncesji na wydobywanie kopalin ze złóż		Starostwo Powiatowe Gmina Wolbórz

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Wolbórz
na lata 2026-2029 z perspektywą do roku 2033

Obszar interwencji	Cel główny	Wskaźnik monitoringu realizacji zadania			Kierunek interwencji	Zadania przewidziane do realizacji w latach 2026-2033	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
		Nazwa źródła danych	Wartość bazowa	Wartość docelowa				
Gleby	Ochrona gleb przed negatywnym oddziaływaniem antropogenicznym, erozją oraz niekorzystnymi zmianami klimatu	Powierzchnia terenów zrekultywowanych od 2020 roku [ha] (dane: Starostwo)	0	>0	Zachowanie funkcji środowiskowych i gospodarczych gleb	Realizacja zadań wskazanych w pakietach rolno-środowiskowo-klimatycznych	ARiMR ARR Województwo łódzkie Rolnicy indywidualni	Brak zainteresowania rolników udziałem w programie Brak środków finansowych
						Upowszechnianie dobrych praktyk rolniczych	ARiMR	
						Ochrona przed erozją wietrzną m.in. poprzez prowadzenie odpowiednich zabiegów agrotechnicznych i wprowadzanie zalesień na glebach o niższych klasach bonitacyjnych	Właściciele terenów	
						Ochrona gruntów rolnych i leśnych przed zmianą zagospodarowania poprzez uwzględnienie ich przeznaczenia w dokumentach planistycznych	Gmina Wolbórz	
						Monitoring gleb użytkowanych rolniczo	Gmina Wolbórz	

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Wolbórz
na lata 2026-2029 z perspektywą do roku 2033

Obszar interwencji	Cel główny	Wskaźnik monitoringu realizacji zadania			Kierunek interwencji	Zadania przewidziane do realizacji w latach 2026-2033	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
		Nazwa źródła danych	Wartość bazowa	Wartość docelowa				
						Promocja rolnictwa ekologicznego i agroturystyki poprzez działania edukacyjno-szkoleniowe, a także promocyjne	Gmina Wolbórz	
Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów	Gospodarowanie i zapobieganie powstawaniu odpadów	Ilość azbestu pozostałego do unieszkodliwienia [kg] (dane: Baza Azbestowa)	3 844 516	<3 844 516	Prawidłowe funkcjonowanie systemu gospodarowania odpadami	Kontynuacja programu usuwania azbestu	Gmina Wolbórz	Brak środków finansowych, brak kapitału ludzkiego, brak zainteresowania społecznego
		Masa wytworzonych odpadów komunalnych przez jednego mieszkańca [kg] (dane: GUS)	420 [2024]	<420				
		Odpady zebrane selektywnie w relacji do ogółu odpadów [%] (dane: Roczna	55 [2024]	>55		Organizacja konkursów dla dzieci i młodzieży z zakresu prawidłowego postępowania z odpadami	Gmina Wolbórz Placówki edukacyjne	Brak środków finansowych

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Wolbórz
na lata 2026-2029 z perspektywą do roku 2033

Obszar interwencji	Cel główny	Wskaźnik monitoringu realizacji zadania			Kierunek interwencji	Zadania przewidziane do realizacji w latach 2026-2033	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
		Nazwa źródła danych	Wartość bazowa	Wartość docelowa				
		analiza stanu gospodarki odpadami)						
Zasoby przyrodnicze	Ochrona różnorodności biologicznej oraz krajobrazowej	Liczba pomników przyrody [szt.] (dane: CRFOP)	3	>3	Zarządzanie zasobami przyrody i krajobrazem	Edukacja dzieci, młodzieży i dorosłych w zakresie ochrony i zachowania walorów krajobrazu i przyrody oraz promocja tych walorów	Gmina Wolbórz	Brak zainteresowania społecznego Brak środków finansowych
						Utrzymanie walorów i funkcji obszarów oraz obiektów objętych ochroną prawną	Gmina Wolbórz	
					Ochrona i rozwój zieleni na terenach zurbanizowanych	Uwzględnienie w dokumentach planistycznych zachowania zieleni szczególnie na terenach gdzie obserwowana jest silna presja zabudowy	Gmina Wolbórz Starostwo Powiatowe	Nieobjęcie wszystkich terenów dokumentacją planistyczną Brak środków finansowych
	Prowadzenie trwale zrównoważonej gospodarki leśnej	Wskaźnik lesistości [%] (dane: GUS)	27,4 (dane z 2024 r.)	>27,4	Zwiększenie lesistości	Promowanie zalesień jako alternatywnego sposobu zagospodarowania nieużytków i gruntów nieprzydatnych rolniczo	Gmina Wolbórz Starostwo Powiatowe	Brak środków finansowych

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Wolbórz
na lata 2026-2029 z perspektywą do roku 2033

Obszar interwencji	Cel główny	Wskaźnik monitoringu realizacji zadania			Kierunek interwencji	Zadania przewidziane do realizacji w latach 2026-2033	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
		Nazwa źródła danych	Wartość bazowa	Wartość docelowa				
Zagrożenie poważnymi awariami przemysłowymi	Ograniczenie ryzyka wystąpienia poważnych awarii przemysłowych oraz minimalizacja ich skutków	Liczba poważnych awarii [szt.] (dane: WIOŚ)	0	0	Zmniejszenie zagrożenia wystąpienia poważnej awarii oraz minimalizacji skutków w przypadku wystąpienia awarii	Przeciwdziałanie wystąpieniu poważnych awarii oraz uwzględnienie odpowiednich zapisów w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego oraz w wydawanych przez Burmistrza Wolborza decyzjach o środowiskowych uwarunkowaniach zgody na realizację przedsięwzięcia	Gmina Wolbórz	Brak środków finansowych
						Edukacja społeczeństwa na rzecz kreowania prawidłowych zachowań w sytuacji wystąpienia zagrożeń środowiska i życia ludzi w tytułu poważnych awarii	Gmina Wolbórz Starostwo Powiatowe	Brak środków finansowych

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Wolbórz
na lata 2026-2029 z perspektywą do roku 2033

Tabela 50. Harmonogram realizacji zadań monitorowanych wraz z ich finansowaniem planowanych do realizacji w latach 2026-2033

Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty zadania [zł]							Źródła środków	Dodatkowe informacje o zadaniu		
			2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032			2033	
Ochrona klimatu i jakości powietrza	Prowadzenie kampanii edukacyjnych w zakresie konieczności ochrony powietrza i wpływu zanieczyszczeń powietrza na zdrowie	Gmina Wolbórz Organizacje pozarządowe Placówki edukacyjne					-					Budżet gminy, Fundusze Europejskie WFOŚiGW	Realizacja zależna od dostępnych środków
	Prowadzenie działań kontrolnych w zakresie zakazu spalania odpadów w indywidualnych systemach grzewczych jako elementu zmian w świadomości społeczeństwa oraz środków prewencyjny	Gmina Wolbórz Policja					-					Budżet gminy, Fundusze Europejskie WFOŚiGW	
	Dotacje celowe na zadania służące ochronie powietrza, polegające na wymianie źródeł ciepła na korzystniejsze pod względem sprawności energetycznej oraz wyższych efektów ekologicznych	Gmina Wolbórz	150 000	150 000	150 000	150 000	150 000	150 000	150 000	150 000		Środki własne	Realizacja zależna od dostępnych środków
	Modernizacja, likwidacja lub wymiana (na ekologiczne) konwencjonalnych źródeł ciepła w budynkach mieszkalnych, publicznych i usługowych	Gmina Wolbórz Właściciele i zarządcy nieruchomości	brak możliwości określenia całkowitej wysokości kosztów								WFOŚiGW NFOŚiGW Środki własne Środki zewnętrzne		
	Rozbudowa, przebudowa i termomodernizacja budynku Urzędu Miejskiego w Wolborzu	Gmina Wolbórz					3 000 000					Środki własne Środki zewnętrzne	
	Rozbudowa, przebudowa i termomodernizacja budynków komunalnych	Gmina Wolbórz					6 000 000					środki własne, środki RPO, NWOŚiGW/ WFOŚiGW	

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Wolbórz
na lata 2026-2029 z perspektywą do roku 2033

Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty zadania [zł]							Źródła środków	Dodatkowe informacje o zadaniu	
			2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032			2033
	Montaż instalacji fotowoltaicznej na budynkach użyteczności publicznej	Gmina Wolbórz	1 500 000							środki własne, środki RPO, NWOŚIW/WFOŚiGW		
	Termomodernizacji hali sportowej przy SP w Wolborzu	Gmina Wolbórz	3 000 000							Środki własne, Środki UE		
	Termomodernizacja Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Wolborzu	Gmina Wolbórz	3 000 000							Środki własne, Środki UE		
	Termomodernizacja Wolborskiego Centrum Kultury w Wolborzu	Gmina Wolbórz	3 000 000							Środki własne, Środki UE		
	Termomodernizacja, przebudowa i rozbudowa Pożarniczego Centrum Historyczno-Edukacyjne Ziemi Łódzkiej w Wolborzu	Gmina Wolbórz	7 000 000							Środki własne, Środki UE		
Zagrożenia hałasem	Przebudowa dróg dojazdowych do pól	Gmina Wolbórz	200 000	200 000	200 000	200 000	200 000	200 000	200 000	200 000	Środki własne Budżet Województwa Łódzkiego	Poprawa infrastruktury drogowej w Gminie Wolbórz Realizacja zależna od dostępnych środków
	Przebudowa drogi gminnej nr 110509E Pl. Jagiełły w Wolborzu	Gmina Wolbórz	'	'	'	2 500 000				Środki własne, Środki UE		
	Rozbudowa drogi gminnej nr 1105012E ul. Mickiewicza w Wolborzu	Gmina Wolbórz	'	'	'	2 500 000				Środki własne, Środki UE		
	Przebudowa dróg gminnych według potrzeb	Gmina Wolbórz	5 000 000							Środki własne, Środki UE		
	Przebudowa drogi powiatowej nr 1913E ul. Warszawskiej w Wolborzu wraz z obiektem inżynieryjnym	Gmina Wolbórz	'	'	'	8 000 000				Środki własne, Środki UE		

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Wolbórz
na lata 2026-2029 z perspektywą do roku 2033

Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty zadania [zł]							Źródła środków	Dodatkowe informacje o zadaniu
			2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032		
	Przebudowa drogi powiatowej nr 1511E ul. Świętokrzyskiej w Wolborzu wraz z obiektem inżynieryjnym	Gmina Wolbórz	.	.	.	8 000 000			Środki własne, Środki UE		
Pola elektromagnetyczne	Prowadzenie cyklicznych kontrolnych badań poziomów promieniowania na obszarach o zwiększonym stopniu ryzyka	GIOŚ w Warszawie	brak możliwości określenia całkowitej wysokości kosztów							Budżet Państwa	Zadanie ciągłe wykonywane w ramach bieżącej działalności
	Wprowadzanie do planów zagospodarowania przestrzennego zapisów dot. ochrony przed polami elektromagnetycznym	Gmina Wolbórz	brak możliwości określenia całkowitej wysokości kosztów							Budżet Gminy	Zadanie ciągłe wykonywane w ramach bieżącej działalności
	Edukacja społeczeństwa z zakresu oddziaływania i szkodliwości PEM	Organizacje pozarządowe	brak możliwości określenia całkowitej wysokości kosztów							Środki własne, Środki krajowe, Środki zewnętrzne	Zadanie ciągłe, edukacyjne; realizowane w zależności od możliwości oraz zapotrzebowania
Gospodarowanie wodami	Weryfikacja i aktualizacja programów ochrony środowiska pod kątem ograniczania dopływu zanieczyszczeń do JCWP	Gmina Wolbórz	brak możliwości określenia całkowitej wysokości kosztów							Środki własne	Zadanie ciągłe, edukacyjne; realizowane w zależności od możliwości oraz zapotrzebowania
	Budowa zbiornika w Wolborzu	Gmina Wolbórz	-	13 000 000					Środki własne Środki RPO NFOŚiGW	Realizacja zależna od dostępnych środków	

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Wolbórz
na lata 2026-2029 z perspektywą do roku 2033

Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty zadania [zł]							Źródła środków	Dodatkowe informacje o zadaniu	
			2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032			2033
Gospodarka wodno-ściekowa	Dotacje na budowę przydomowych oczyszczalni ścieków	Gmina Wolbórz	30 000	30 000	30 000	30 000	30 000	30 000	30 000	30 000	Środki własne	Realizacja zależna od dostępnych środków
	Budowa kanalizacji sanitarnej w Kuznocinie, Młynarach, Lubiatowie i Świątnikach	Gmina Wolbórz	10 000 000							Środki własne		
	Rozbudowa oczyszczalni ścieków w Wolborzu wraz z likwidacją oczyszczalni ścieków w Psarach Starych oraz budowa kanalizacji tłocznej.	Gmina Wolbórz	5 000 000							Środki własne Środki UE		
	Prowadzenie ewidencji i kontrola zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków	Gmina Wolbórz	brak możliwości określenia całkowitej wysokości kosztów							Środki własne		
	Sukcesywna modernizacji sieci wodociągowej według potrzeb	Gmina Wolbórz	1 200 000							Środki własne		
	Budowa sieci kanalizacyjnej i wodociągowej na terenie gminy Wolbórz	Gmina Wolbórz	5 000 000							Środki własne Środki UE		
	Budowa wodociągu Bogustawice – Żywocin	Gmina Wolbórz	3 000 000							Środki własne Środki UE		
Zasoby geologiczne	Eliminowanie niekoncesjonowanej eksploatacji kopalni	Starostwo Powiatowe, Gmina Wolbórz	brak możliwości określenia całkowitej wysokości kosztów							Środki własne Powiatu i Gminy Wolbórz	Zadanie ciągłe wykonywane w ramach bieżącej działalności	
	Kontrola koncesji na wydobywanie kopalni ze złóż											
Gleby	Realizacja zadań wskazanych w pakietach rolno-środowiskowo-klimatycznych	ARiMR ARR Województwo Łódzkie rolnicy indywidualni	brak możliwości określenia całkowitej wysokości kosztów							Środki własne	Zadanie ciągłe wykonywane w ramach bieżącej	

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Wolbórz
na lata 2026-2029 z perspektywą do roku 2033

Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty zadania [zł]							Źródła środków	Dodatkowe informacje o zadaniu
			2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032		
	Upowszechnianie dobrych praktyk rolniczych	ARiMR	brak możliwości określenia całkowitej wysokości kosztów							Środki własne	działalności
	Ochrona przed erozją wietrzną m.in. poprzez prowadzenie odpowiednich zabiegów agrotechnicznych i wprowadzanie zalesień na glebach o niższych klasach bonitacyjnych	Właściciele terenów	brak możliwości określenia całkowitej wysokości kosztów							Środki własne	
	Ochrona gruntów rolnych i leśnych przed zmianą zagospodarowania poprzez uwzględnienie ich przeznaczenia w dokumentach planistycznych	Gmina Wolbórz	brak możliwości określenia całkowitej wysokości kosztów							Środki własne	
	Monitoring gleb użytkowanych rolniczo	Gmina Wolbórz	brak możliwości określenia całkowitej wysokości kosztów							Środki własne	
	Promocja rolnictwa ekologicznego i agroturystyki poprzez działania edukacyjno-szkoleniowe, a także promocyjne	Gmina Wolbórz	brak możliwości określenia całkowitej wysokości kosztów							Środki własne	
Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów	Kontynuacja programu usuwania azbestu	Gmina Wolbórz	koszty są zależne od zgłoszeń mieszkańców i ilości zebranego azbestu rocznie							Środki własne, Środki UE	Realizacja zależna od dostępnych środków
	Organizacja konkursów dla dzieci i młodzieży z zakresu prawidłowego postępowania z odpadami	Gmina Wolbórz Placówki edukacyjne	brak możliwości określenia całkowitej wysokości kosztów							Środki własne, Środki zewnętrzne	Zadanie ciągłe, edukacyjne realizowane w zależności od możliwości oraz zapotrzebowania

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Wolbórz
na lata 2026-2029 z perspektywą do roku 2033

Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty zadania [zł]							Źródła środków	Dodatkowe informacje o zadaniu
			2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032		
Zasoby przyrodnicze	Edukacja dzieci, młodzieży i dorosłych w zakresie ochrony i zachowania walorów krajobrazu i przyrody oraz promocja tych walorów	Gmina Wolbórz	brak możliwości określenia całkowitej wysokości kosztów							Środki własne, WFOŚiGW, Budżet Państwa, Środki UE	Zadanie ciągłe wykonywane w ramach bieżącej działalności
	Utrzymanie walorów i funkcji obszarów oraz obiektów objętych ochroną prawną	Gmina Wolbórz	brak możliwości określenia całkowitej wysokości kosztów							Środki własne, WFOŚiGW, Budżet Państwa, Środki UE	
	Uwzględnienie w dokumentach planistycznych zachowania zieleni szczególnie na terenach gdzie obserwowana jest silna presja zabudowy	Gmina Wolbórz	brak możliwości określenia całkowitej wysokości kosztów							Środki własne	
	Promowanie zalesień jako alternatywnego sposobu zagospodarowania nieużytków i gruntów nieprzydatnych rolniczo	Gmina Wolbórz, Starostwo Powiatowe	brak możliwości określenia całkowitej wysokości kosztów							Środki własne	
Zagrożenie poważnymi awariami przemysłowymi	Przeciwdziałanie wystąpieniu poważnych awarii oraz uwzględnienie odpowiednich zapisów w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego oraz wydawanych przez Burmistrza Wolborza decyzjach o środowiskowych uwarunkowaniach zgody na realizację przedsięwzięcia	Gmina Wolbórz	brak możliwości określenia całkowitej wysokości kosztów							Środki własne, Środki UE	Zadanie ciągłe, realizowane w zależności od możliwości oraz zapotrzebowania
	Edukacja społeczeństwa na rzecz kreowania prawidłowych zachowań w sytuacji wystąpienia zagrożeń środowiska i życia ludzi w tytułu poważnych awarii	Gmina Wolbórz Starostwo Powiatowe	brak możliwości określenia całkowitej wysokości kosztów							Środki własne	

XI. ZARZĄDZANIE OCHRONĄ ŚRODOWISKA

11.1. Ogólne zasady zarządzania ochroną środowiska

Zarządzanie ochroną środowiska powinno opierać się na następujących zasadach, wynikających z polityki ekologicznej Polski i Unii Europejskiej: przezorności, integracji polityki ekologicznej z politykami sektorowymi, równego dostępu do środowiska przyrodniczego, regionalizacji, uspołecznienia, „zanieczyszczający płaci”, prewencji, stosowania najlepszych dostępnych technik (BAT), subsydiarności, skuteczności ekologicznej i efektywności ekonomicznej.

Zarządzenie środowiskiem opiera się na wykorzystaniu:

- instrumentów prawnych – ustaw i rozporządzeń, dających odpowiednie kompetencje organom administracji rządowej i samorządowej oraz organom administracji specjalnej
- instrumentów finansowych – opłat za gospodarcze korzystanie ze środowiska, administracyjnych kar pieniężnych, funduszy celowych
- instrumentów społecznych – współdziałania i partnerstwa, edukacji ekologicznej, komunikacji społecznej
- instrumentów strukturalnych – strategii i programów wdrożeniowych.

Zarządzanie ochroną środowiska na szczeblu gminy dotyczy zadań własnych oraz koordynacji zadań realizowanych przez jednostki organizacyjne, podmioty gospodarcze – uznanych za ważne dla stanu środowiska naturalnego. W realizacji programu uczestniczą:

- podmioty prowadzące działania organizacyjne i zarządzające programem,
- podmioty uczestniczące w realizacji poszczególnych zadań,
- jednostki kontrolujące realizację programu oraz efekty,
- mieszkańcy, jako końcowy beneficjent programu.

Organem odpowiedzialnym za realizację programu jest Burmistrz Miasta i Gminy, który jest zobowiązany do składania cyklicznych raportów Radzie Miejskiej. Realizacja programu wymaga współdziałania z organami administracji rządowej i samorządowej oraz administracji specjalnej, w kompetencjach której znajdują się sprawy kontroli stanu środowiska.

11.2. Propozycje rozwiązań służących zapobieganiu, ograniczaniu lub kompensacji przyrodniczej negatywnych oddziaływań na środowisko w związku z realizacją projektu POŚ

DZIAŁANIA ŁAGODZĄCE

Są to środki zmierzające do zmniejszenia lub nawet eliminacji negatywnego oddziaływania na element środowiska społecznego lub przyrodniczego.

DZIAŁANIA KOMPENSUJĄCE

Są to działania najczęściej niezależne od przedsięwzięcia inwestycyjnego, których celem jest kompensacja znaczącego niekorzystnego oddziaływania na środowisko, jakie jest spowodowane realizacją tego przedsięwzięcia.

Zgodnie z art. 41 ustawy Prawo ochrony środowiska, projekt kompensacji przyrodniczej może być zawarty w prognozie oddziaływania na środowisko planów, programów i strategii.

Natomiast zgodnie z art. 75 ustawy Prawo ochrony środowiska kompensacja przyrodnicza może być realizowana tylko wówczas, gdy „ochrona elementów przyrodniczych nie jest możliwa”.

Do przedsięwzięć realizowanych w ramach "Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Wolbórz na lata 2026-2029 z perspektywą do roku 2033", które mogą negatywnie oddziaływać na środowisko należą przede wszystkim na etapie budowy inwestycje w zakresie infrastruktury komunalnej: inwestycje wodociągowe i kanalizacyjne, inwestycje dotyczące rozbudowy dróg. Zadania te wykonywane są głównie przez gminę. Negatywne oddziaływanie tych inwestycji na środowisko można ograniczyć do racjonalnego poziomu poprzez dobrze przemyślany wybór lokalizacji, ponieważ skala wywoływanych przez nie przekształceń środowiska zależnie będzie w znacznym stopniu od lokalnych uwarunkowań. Ponadto prawidłowy projekt, uwzględniający potrzeby ochrony środowiska zarówno na etapie budowy jak i w fazie eksploatacji inwestycji pozwoli także ograniczyć te oddziaływania.

Do rozwiązań zapobiegających lub ograniczających ewentualne negatywne oddziaływania na środowisko należą:

- zminimalizowanie konieczności wycinki drzew związanych z nowymi inwestycjami – lokalizacja inwestycji powinna w jak najmniejszym stopniu odbywać się kosztem istniejącego drzewostanu
- zaplanowanie miejsc do nasadzeń drzew, niekolidujących z planami zagospodarowania przestrzennego
- zapobieganie powstawaniu oraz niewłaściwemu postępowaniu z powstałymi odpadami w trakcie prowadzenia prac inwestycyjnych oraz w fazie eksploatacji
- zapobieganie zwiększonej emisji hałasu w związku z prowadzeniem prac – korzystanie z nowoczesnych maszyn w dobrym stanie technicznym, ograniczenie działań do pory dziennej
- wprowadzania nasadzeń w obszarach o zwieszonym ruchu kołowym, w celu ochrony przed hałasem komunikacyjnym, związanym np. ze zwiększeniem presji turystycznej
- w czasie realizacji inwestycji prawidłowe zabezpieczenie techniczne sprzętu i placu budowy, w tym zwłaszcza w miejscach styku z ekosystemami szczególnie wrażliwymi na zmiany warunków siedliskowych
- stosowanie odpowiednich technologii, materiałów i rozwiązań konstrukcyjnych
- prowadzenie kontroli zakładów przemysłowych w zakresie emisji zanieczyszczeń powietrza, ścieków
- dostosowanie terminów prac do terminów rozrodu zwierząt
- maskowanie elementów dysharmonijnych dla krajobrazu.

W stosunku do konkretnych inwestycji realizowanych przez gminę należy przewidzieć odrębne działania zapobiegające naruszeniom zasobów środowiskowych. Urząd Miejski prowadzi nadzór nad tymi działaniami. I tak:

- realizacja zadań rozbudowy infrastruktury sieciowej – wodociągowej i kanalizacyjnej- (opracowanie koncepcji budowy zgodnej z warunkami ukształtowania terenu i rzeczywistymi potrzebami długoterminowymi, odpowiednie zabezpieczenie terenu prac ziemnych, właściwe postępowanie ze sprzętem, powstałymi odpadami, przestrzeganie dziennej pory prowadzenia prac, odtworzenie szaty roślinnej naruszonej w czasie budowy)
- realizacja zadań modernizacji i rozbudowy dróg (dopasowanie technologii, zabezpieczenie spływu z nawierzchni jezdni, odpowiednie zabezpieczenie terenu prac

ziemnych, odpowiednie zabezpieczenie krzyżujących się instalacji, właściwe postępowanie ze sprzętem, powstałymi odpadami, przestrzeganie dziennej pory prowadzenia prac, odtworzenie szaty roślinnej naruszonej w czasie budowy, budowy przejść dla zwierząt)

- realizacja zadań termomodernizacji obiektów i wymiany źródeł ciepła (opracowanie technologii, dostosowanie terminów prac do terminów rozrodu zwierząt, korzystanie z nowoczesnych technologii i urządzeń niskoemisyjnych). Elementem podstawowym przed przystąpieniem do prac termomodernizacyjnych jest ekspertyza ornitologa i chiropterologa stwierdzająca obecność ptaków i nietoperzy lub ich brak w danym obiekcie. W sytuacji stwierdzenia obecności ptaków czy nietoperzy, należy dostosować terminy i sposób wykonywania prac do okresów lęgu, rozrodu lub hibernacji ptaków i nietoperzy, zabezpieczając z wyprzedzeniem szczeliny przed zajęciem ich przez ptaki i nietoperze. Podczas prowadzenia prac inwestycyjnych w takich budynkach należy uzyskać (przed rozpoczęciem prac) zezwolenie, o którym mowa w art. 56 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (tj. Dz. U. 2026, poz. 13). Po zakończeniu prac należy umożliwić im dalsze gniazdowanie lub zapewnić siedliska zastępcze.

W zależności od rodzaju realizowanej inwestycji może wystąpić konieczność uzgodnień z właściwymi organami ochrony środowiska.

Dokument POŚ dla Gminy Wolbórz jest projektem w stosunku do którego mają zastosowanie przepisy o których mowa w art. 46 pkt 2 ustawy z dnia 3 października 2008r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2024r. poz. 1112 ze zm).

XII. WDRAŻANIE PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY WOLBÓRZ

12.1. Środki finansowe na realizację "Programu..."

Na wdrażanie programu ochrony środowiska mogą być przeznaczone:

- środki własne
- kredyty i pożyczki udzielane w bankach komercyjnych
- kredyty i pożyczki o oprocentowaniu preferencyjnym udzielane przez instytucje wspierające rozwój gmin i powiatów
- obligacje
- dotacje z funduszy krajowych i zagranicznych.
- Podstawowymi źródłami środków zewnętrznych, z których mogą korzystać samorządy dla realizacji programów ochrony środowiska to:
 - Budżet Państwa
 - Fundusze Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (Narodowy, Wojewódzki)
 - Fundusze UE
 - Fundacje i fundusze wspierające ochronę środowiska.

ŚRODKI WŁASNE SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO

Do uzyskania niektórych dotacji konieczne jest zainwestowanie w przedsięwzięcie własnych środków na wymaganym poziomie.

NARODOWY FUNDUSZ OCHRONY ŚRODOWISKA I GOSPODARKI WODNEJ W WARSZAWIE

Celem działalności Narodowego Funduszu jest finansowe wspieranie inwestycji ekologicznych o znaczeniu i zasięgu ogólnopolskim i ponadregionalnym oraz zadań lokalnych, istotnych z punktu widzenia potrzeb środowiska.

Narodowy Fundusz prowadzi samodzielną gospodarkę finansową, działając na podstawie ustawy Prawo ochrony środowiska i zgodnie z unijną zasadą „zanieczyszczający płaci”. Czerpie przychody głównie z opłat i kar za korzystanie ze środowiska, opłat eksploatacyjnych i koncesyjnych, opłat sektora energetycznego, opłat wynikających z ustawy o recyklingu pojazdów wycofanych z eksploatacji oraz ze sprzedaży jednostek przyznanej emisji gazów cieplarnianych.

Narodowy Fundusz zapewnia wykorzystanie funduszy zagranicznych, przeznaczonych na ochronę środowiska, m.in. z Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Programu LIFE+, Norweskiego Mechanizmu Finansowego i Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego.

Wpływy uzyskane przez Polskę w międzynarodowych transakcjach sprzedaży uprawnień do emisji dwutlenku węgla w ramach Protokołu z Kioto, zasilają System zielonych inwestycji (GIS - Green Investment Scheme), który wspiera inwestycje z zakresu ochrony klimatu i redukcji emisji gazów cieplarnianych.

Dofinansowanie przedsięwzięć odbywa się przez udzielanie:

- zwrotnych oprocentowanych pożyczek,
- bezzwrotnych dotacji, w tym:
 - dopłaty do oprocentowania kredytów bankowych,
 - dokonywanie częściowych spłat kapitału kredytów bankowych,

- dopłaty do oprocentowania lub ceny wykupu obligacji,
- dopłaty do demontażu pojazdów wycofanych z eksploatacji.

Główną formą dofinansowania działań przez NFOŚiGW są oprocentowane pożyczki i dotacje. Planowanie i realizacja dofinansowania przedsięwzięć odbywa się, zgodnie z preferencjami, wg listy programów priorytetowych. Jako priorytetowe traktuje się w szczególności te przedsięwzięcia, których realizacja wynika z konieczności wypełnienia zobowiązań Polski wobec Unii Europejskiej.

Szczegółowe informacje można uzyskać pod adresem: nfosigw.gov.pl.

WOJEWÓDZKI FUNDUSZ OCHRONY ŚRODOWISKA I GOSPODARKI WODNEJ W ŁODZI

Rolą wojewódzkiego funduszu jest wspieranie finansowe przedsięwzięć proekologicznych. W każdym województwie WFOŚiGW przygotowują na wzór NFOŚiGW corocznie listy zadań priorytetowych, które mogą być finansowane z ich środków oraz zasady i kryteria, które będą obowiązywać przy wyborze zadań do realizacji.

WFOŚiGW w Łodzi udziela pomocy finansowej w formie:

- pożyczek,
- pożyczek pomostowych,
- bezzwrotnych dotacji,
- przekazywania środków państwowym jednostkom budżetowym,
- dopłat do oprocentowania kredytów i pożyczek zaciąganych w bankach komercyjnych,
- częściowej spłaty kapitału kredytu bankowego.

Celami horyzontalnymi Funduszu realizowanymi w każdym z dziedzinowych celów środowiskowych Strategii są:

- poprawa stanu środowiska poprzez wsparcie realizacji zobowiązań środowiskowych, w szczególności wynikających z Traktatu Akcesyjnego;
- pełne wykorzystanie środków pochodzących z Unii Europejskiej niepodlegających zwrotowi, przeznaczonych na ochronę środowiska i gospodarkę wodną;
- wdrażanie innowacji z zakresu ochrony środowiska i gospodarki wodnej, poprawa efektywności energetycznej i wykorzystanie odnawialnych źródeł energii, niskoemisyjność gospodarki i społeczeństwa oraz tworzenie warunków do powstawania zielonych miejsc pracy, w tym rozwoju nowych technik i technologii służących między innymi racjonalnej gospodarce zasobami naturalnymi, zapobieganiu powstawaniu lub ograniczeniu emisji do środowiska;
- zrównoważone, efektywne korzystanie z zasobów, w tym z surowców pierwotnych;
- wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców województwa łódzkiego poprzez edukację ekologiczną.

Fundusz co roku ogłasza listę programów priorytetowych na rok kolejny, które pomagają zrealizować zadania zgodnie z przyjętą Strategią.

W latach 2018-2029 realizowany jest program „Czyste Powietrze”, który stwarza możliwość uzyskania wsparcia finansowego przez osoby fizyczne, właściciele domów jednorodzinnych na: wymianę starych źródeł ciepła oraz zakup wraz z montażem nowych, spełniających kryteria programu wymianę okien i drzwi; montaż lub modernizację instalacji centralnego ogrzewania i ciepłej wody użytkowej; docieplenie przegród budynku; montaż wentylacji mechanicznej z odzyskiem ciepła; instalację OZE, czyli odnawialnych źródeł energii.

Strategie NFOŚiGW, jak i WFOŚiGW w Łodzi, a także listy priorytetowe zamieszczone są na ich stronach internetowych (www.nfosigw.gov.pl i www.wfosigw.lodz.pl).

W nowej perspektywie finansowania powinny być dostępne środki pomocowe z UE, obecnie brak szczegółów w tym zakresie.

XIII. STRESZCZENIE W JĘZYKU NIESPECJALISTYCZNYM

Przedmiotem opracowania jest kolejna aktualizacja Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Wolbórz. Poprzedni Program Ochrony Środowiska został uchwalony w 2021 r. przez Radę Miejską w Wolborzu. Zgodnie z obowiązującym w Polsce prawem, gmina jest zobowiązana dokonywać aktualizacji tego typu strategicznych dokumentów. Program obejmuje szeroką tematykę związaną z analizą stanu środowiska i infrastruktury na terenie gminy Wolbórz. Na bazie tego, jaki stan środowiska został zdiagnozowany wytyczono dla jednostki cele ekologiczne, których realizacja do roku 2033 ma spowodować polepszenie złego stanu środowiska tam gdzie tego potrzeba bądź utrzymywanie dobrego poziomu tam, gdzie już na obecnym etapie jest to zapewnione. Do opisu środowiska i infrastruktury posłużono się danymi pochodzącymi z Urzędu Miejskiego w Wolborzu oraz z innych jednostek i podmiotów działających na tym terenie. Do przeprowadzenia analizy zostały wykorzystane również dane zgromadzone przez jednostki zajmujące się monitorowaniem stanu środowiska - GIOŚ w Warszawie, WIOŚ w Łodzi, GUS.

Ogólne informacje o gminie

- Gmina miejsko-wiejska Wolbórz położona jest w województwie łódzkim, w północno-wschodniej części powiatu piotrkowskiego. Graniczy bezpośrednio z gminami Będków, Ujazd, Tomaszów Mazowiecki, Mniszków, Sulejów, Piotrków Trybunalski, Moszczenica. W skład gminy wchodzi miasto i 22 sołectwa, obejmujące 37 miejscowości.
- Gospodarka gminy opiera się na zakładach produkcyjnych i usługowych zlokalizowanych głównie w mieście. Działalność rolnicza jest oparta na małych gospodarstwach wielotowarowych. Najwięcej podmiotów gospodarczych zarejestrowanych jest w branżach: handel, naprawa pojazdów, przetwórstwo przemysłowe oraz budownictwo.
- Gleby na terenie gminy cechują się dobrą jakością (dominują tu klasy IIIb, IVa i V). Występują tu gleby brunatne wytworzone na glinach, bielcowe, pseudobielcowe. W dolinach rzecznych dominują gleby torfowe oraz mułowo-torfowe, czarne ziemie, mady lekkie i bardzo lekkie.
- Do ważniejszych gminnych cieków rzecznych należy rzeka Wolbórka, Moszczanka Właściwa, Golezanka oraz Młynówka Moszczanka i Młynówka Wolbórka. Rzeki te pełnią funkcję różnostopniowych dopływów rzeki Pilicy. Uzupełnieniem sieci rzecznej Gminy są systemy rowów i cieków melioracyjnych, które łącznie z ciekami naturalnymi służą nawadnianiu i regulacji stosunków wodnych w obszarach użytkowanych rolniczo. Największym zbiornikiem wodnym Gminy jest sztucznie utworzony Zalew Sulejowski. Cały teren gminy Wolbórz zlokalizowany w zasięgu GZWP 401 Niecka Łódzka (udokumentowany), o typie kredowym.
- Lesistość gminy Wolbórz wynosi 27,4% powierzchni ogólnej.
- Obszary podlegające ochronie na terenie gminy Wolbórz:
 - Obszar Natura 2000: Lubiaszów w Puszczy Pilickiej (PLH100026),
 - Sulejowski Park Krajobrazowy,
 - Rezerваты przyrody: „Lubiaszów”, „Dęby w Meszczach” oraz „Czarny Ług”,

- Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Wolbórki,
- Pomniki przyrody,
- Użytki ekologiczne.

Wpływ istniejącej infrastruktury na stan środowiska

W zakresie istniejącej infrastruktury, która może mieć wpływ na stan środowiska przyrodniczego (szczególnie na jakość wód powierzchniowych i podziemnych) należy zwrócić uwagę na funkcjonującą oczyszczalnię ścieków oraz przydomowe oczyszczanie ścieków. Innym elementem wpływającym na stan środowiska przyrodniczego są eksploatowane ujęcia wód podziemnych, ze względu na występujące obszary GZWP.

Aktualnie obszarami interwencji na terenie gminy, czyli obszarami stwarzającymi nadal problemy środowiskowe są: wody powierzchniowe, zasoby przyrodnicze, powietrze atmosferyczne, klimat akustyczny, infrastruktura kanalizacyjna, gospodarka odpadami.

Na podstawie wskazanych obszarów interwencji dla gminy określono cele ekologiczne, które powinny być realizowane w następujących kierunkach interwencji:

- ochrona klimatu i jakości powietrza,
- zagrożenia hałasem,
- pola elektromagnetyczne,
- gospodarowanie wodami,
- gospodarka wodno-ściekowa,
- zasoby geologiczne,
- gleby,
- gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów,
- zasoby przyrodnicze,
- zagrożenie poważnymi awariami przemysłowymi.

Głównymi priorytetami (w perspektywie do roku 2033) dla gminy są:

- Poprawa stanu środowiska na terenie Gminy Wolbórz w poszczególnych jego obszarach interwencji,
- Przyjazny środowisku naturalnemu rozwój gospodarczy Gminy Wolbórz.

Gmina po dwóch latach wdrażania opracowanej strategii ochrony środowiska będzie zobowiązana do sporządzenia Raportu z realizacji Programu Ochrony Środowiska, w którym zostaną przeanalizowane podejmowane działania i określony zostanie stan realizacji założonych celów. Program ochrony środowiska jest zatem dokumentem, który w sposób stały będzie wspomagać ochronę środowiska na terenie Gminy Wolbórz, a także będzie stanowić podstawę do ubiegania się o dofinansowania na inwestycje prośrodowiskowe.

UZASADNIENIE

Projekt „Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Wolbórz na lata 2026-2029 z perspektywą do roku 2033” jest dokumentem zrealizowanym zgodnie z brzmieniem art. 14 ust. 2 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001r. Prawo ochrony środowiska: Polityka ochrony środowiska jest prowadzona również za pomocą wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska.

W okresie od 13.03.2026 roku do 07.04.2026 roku projekt „Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Wolbórz na lata 2026-2029 z perspektywą do roku 2033” wyłożony był do publicznego wglądu, m.in. poprzez: udostępnienie go w formie zapisu elektronicznego na stronie internetowej Urzędu Miasta i Gminy, wywieszenie na tablicy ogłoszeń odpowiedniej informacji o możliwości zapoznania się z dokumentem, zapewniając możliwość składania uwag i wniosków do tego dokumentu: osobiście w siedzibie Urzędu Miejskiego lub drogą elektroniczną.

Projekt „Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Wolbórz na lata 2026-2029 z perspektywą do roku 2033” został pozytywnie zaopiniowany Uchwałą nr 310/2026 Zarządu Powiatu w Piotrkowie Trybunalskim z dnia 12 lutego 2026r.

Zgodnie z ustawą z dnia 3 października 2008r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (t. jedn. Dz. U. 2024 poz. 1112), Łódzki Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny (pismo znak: NS OZNS.9022.213.2026.AM z dnia 10.04.2026r.) oraz Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Łodzi (pismo znak: WOOŚ.410.94.2026.MGw z dnia 25.03.2026r. pozytywnie zaopiniowali projekt „Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Wolbórz na lata 2026-2029 z perspektywą do roku 2033” wraz z prognozą oddziaływania na środowisko.

Mając powyższe na uwadze, przedłożenie niniejszego projektu „Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Wolbórz na lata 2026-2029 z perspektywą do roku 2033” do uchwalenia przez Radę Miejską należy uznać za zasadne.